שבועון לבית ולמשפחה, גליון מס' 184. יום ד', כ"ה בכסלו חשמ"ח, 16.12.1987

גלידה
ליהנות בכל העונות
מוגש ע״י
מועדון יצרני הגלידה

משהו יפה קורה החורף. אומן
אומן הקו החם של האופנ

סגנון

24–23
כילי מוסקונה לרמן:
חשופה בהודו

27–26
זיוה שפרן:
ספרים בדרך לאוטובוס

35–34
רותי קינן:
מטעמים לחנוכה

38–36
אלדד זקוביץ:
עלי מרפא בעלי מרפא

39
עירית שמגר:
אני, איובל אדג'ני

45–44
דבורה שפירא:
תכשיט עם נשמה

53–52
אלוהים אדירים, שירלי!

55–54
יוסף צוריאל:
נקמת העגלון

עורכות:
חמר אבירד וליאורה עיני

עיצוב ועריכה גרפית:
כרמית ארלך, רותי בנאי

מודעות: נילה שניידר, סיסה בללי
טלפון 439474 (03)

מזכירת הפקה: בתיה אבישי
טלפון 439276 (03)

כל הזכויות שמורות למעריב ©

סיפור השער:

רבקה מיכאלי, מנחת פסטיבאל שירי הילדים ה־17, מתבקת את שרה צהית, בת 10, תושבת אשקלון, עולה מאתיופיה בעלת קול זמיר, המשתתפת בפסטיבאל. הכינוי של שרה באמהרית הוא "חולובדך", שפירושו "מלא אור". כשמה כן היא.
רשימתו של עזרא ינוב, עמ' 28.

כותבים לנו

הרב פרץ אינו מייצג

בהקשר עם קביעתו של הקורא אילן לוין הקושר הנחת תפילין עם מאגיה וכישוף ואשר כראיה הוא מביא את דברי הרב פרץ שקשר את אסון הרכבת לפגם במזוזות בית־ספר – אני מבקש לציין כי דברי הרב פרץ אינם מייצגים את היהדות הצרופה, אלא תערובת של יסודות זרים שחדרו ליהדות במאות הקודמות כמו: הקבלה, כיתות חסידיות שונות, כת החרדים וכדומה.

היהדות שהיא התורה, היא האנטיתיזה המוחלטת נגד המאגיה והכשפים, וכל כולה אינה אלא התנגדות להם, ורבים הפסוקים בקשר לכך, כמו: "לא ימצא בך... קוסם קסמים, מעונן ומנחש ומכשף, וחובר חבר, ושואל אוב וידעוני, ודורש אל המתים".

באשר למצוות כמו: תפילין, מזוזה וציצית, הרי נימוקיהם מפורשים בתורה, ומטרתם לשמש כתזכורת, בדומה לפתקים שאדם מניח במקום בולט, וכהם הוראות שיש להקפיד בבצועם; וכל המוסיף גורע.

כפר סבא — אלכסנדר ברגר

ילדים לחשוכי־ילדים?

אני רוצה להתייחס לכתבה "נשואי שלכת מחזיקים מעמד" ("סגנון" 181) שם נכתב: "כאשר שני קשישים, חשוכי ילדים, נישאים, יש שילדיהם מגלים התנגדות לנישואי האב או האם". מאחר שאני בעצמי שייך כבר לגיל השלכת, למרות שעלוותי עדיין לא נהדפה ברוח והיא מלבלבת ויורקרקה, קשה לי להבין את חידושי השנים האחרונות. תאב אני לדעת איך עושים, ואיך נולדים ילדים לזוגות חשוכי־ילדים.

קיבוץ אושה — שלום זבולוני

★ *תשובת המערכת: עדיין לא נתגלתה הדרך להוליד ילדים בקרב זוגים חשוכי ילדים, כמו שלא נתגלתה השיטה האבסולוטית להימנע מטעויות בשעת עריכה.*

מי יגן על המעביד

ב"סגנון" (דעה אחרת, 18/11/87), שואלת חיה אילו: "מי יגן על מעביד עוזרת־בית?" וברצוני להוסיף ולשאול: א) למה מועצת פועלי ת"א־יפו, העלתה דמי פיצויים של עוזרת־בית משבועיים לשנה לחודש לשנה (החל מ־1983)? ב) לפי איזה שכר ממליצה מועצת פועלים לשלם את הפיצויים? לפי השכר המומלץ, או לפי המחיר הנסחט על ידי העובדת?

תל־אביב — א. ארד

שרות מעולם אחר

אחרי שמנהל הסופרמרקט סרב להחליף לי גבינה מקולקלת שנקנתה אצלו אתמול, ובחנות אחרת סרבו להחליף צעצוע חדש שכבר נשבר, לא האמנתי שרווקא בחנות בדים "אינטרנובה" בדיזנגוף אקבל יחס ושרות התורג מהמקובל בארץ.

לפני כשנה, קניתי בד יקר לרפוד הסלון בחנות הנ"ל, לאחר מספר חודשים גיליתי לתדהמתי, שהבד דוהה במקומות שונים. החלטתי לפנות לחנות. לאחר בדיקה (שכללה ביקור בית) פיצו אותנו על המפח הנפש. הפיצוי נעשה לפי רצוננו: בד לווילונות וכיסוי מיטה.

תל־אביב — רונית חן

הבעת תודה

חוות מסניף אקי"ם־רמת־השרון לכל החנויות והמפעלים על המוצרים שתרמו להפעלת הבזאר השנתי שלנו, ואשר מרווחיו אנו מפעילים שני מועדונים למפגרים במקום.

נעמי חסון
אקי"ם, אגודה לקימום מפגרים

דעה אחרת

שלום לך, בתי הנח"לאית

זה עתה חזרתי מביתה האבל של משפחת בסירטמן. בני, חברך לגרעין ותלמידי, נהרג. נותרנו כולנו שכולים.

אני זוכרת את טקס הכרזת הגרעין. אחד אחד עליתם לבמה לחתום על המגילה. כל אחד עולם מלא. שירי להקת הנח"ל נשמעו ברקע והורים נרגשים מצלמים, מצלמים. רגע גדול.

בסוף הערב יצאנו כולם לראות את כתובות האש שבערו בלהבה גדולה ואיתנה. ואתם, החבר'ה הנפלאים, בנים ובנות, העיליתם בשמחת נעורים לוהטת כמו אש הכתובות שילבתם ידיים מול האור הזה, פניכם אדומות ולבכם גאה, וברוח איתנה של עוז ושייכות ושורשיות שאינה ניתנת להסבר, התחלתם לשיר את "התקוה".

ניסיתי להצטרף לשירה. אך הדמעות שוטפות את פני וחונקות את קולי... ואני זוכרת אירוע אחר, בו עמדתי על אדמת גרמניה, במחנה ההשמדה ברגן־בלזן, מקום הולדתי, בעצרת הממלכתית לציון 40 שנה לשחרורו. עומדת הייתי ליד המצבה, הכתובת "ארץ, אל תכסי דמם" זועקת אלי מן האבן, דגל ישראל התנוסס מעל ראשי, אפי היה קר וברכי רטטו – מנסה לשיר את ה"תקווה". בקול רועד התחלתי לשיר ואט אט גבר קולי עד כדי צעקה: להיות עם חופשי בארצנו עם ישראל חיו לא הצלחתם להשמיד אותנו!

והנה -- שוב "התקוה". את בתי, חיילת בצה"ל, דור שלישי לשואה, נח"לאית, אני גאה בך, ילדתי, שידעת לבחור בשירות זה. אהבת ישראל וגאוות היהדות פועמים בך. כך חינכתי אותך, רוית. ואני רווה נחת כשאני רואה אותך במדים – סמל הנח"ל על כתפך.

רציתי לחבק את כל הילדים הנפלאים בגרעין ולאמץ אתכם חזק אל לבי: חבורה מלוכדת ואמיצה ואוהבת היוצאת לחזית לשמור על המולדת. מילים גדולות אך אמיתיות כל־כך. מי אומר שפסה הציונות? שיבוא ויראה גרעין נח"ל בהכרזתו.

יצאתם לצפון הרחוק. אצבע הגליל. ליל דמים. חברים נופלים. ילדים. עילית הנוער. וביום חמישי את מלווה חבר בדרכו האחרונה. רק אתמול הייתם חבוקים, שרים ורוקדים ומתבדחים ואוהבים...

זהו גורלו של העם היהודי, שבע השכול והיסורים. וזוהי גם גדולתו! כח הישרדותו.

ילדתי הנח"לאית, היי חזקה. אנחנו במשפחה שלנו מסמלים את החיים. את ההמשך. חזקי את חברי הגרעין שלך חנהדרים. המשיכו לשמור על האדמה הזאת, שקבלה זה עתה קרבנות חמים, חדשים. כשנולדת חשבתי שלא תדעי עוד מלחמה.

נשיקות,
אמא.
צימי קיבלר (גיל־עד)

מבצעים בחג האורים בחנות המפעל של ורדינון
★ מצעים יפהפיים במחירי הכרות ★ חלוקים משגעים ★ מגבות
מגבות ורדינון
חנות המפעל: פתח תקוה, אזור התעשיה ק. מטלון, מבטחים 6, 03־9223531

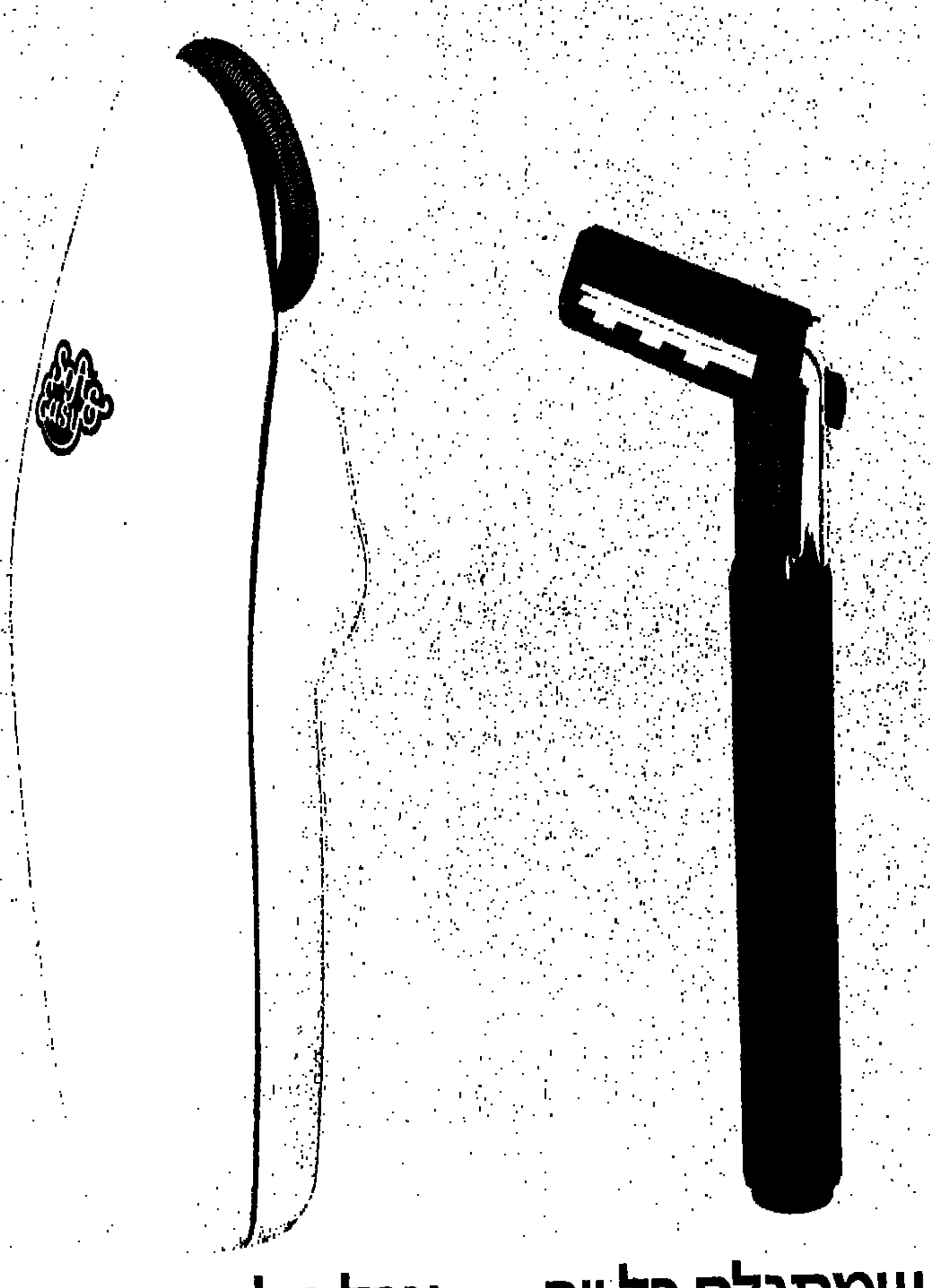

גבר מי שמתגלח כל יום...

אבל מליוני נשים בעולם נהנות מרגליים חלקות להרבה הרבה זמן.

עברה שנה מאז הופעתו הגאולה. מאז עברו מליוני נשים בעולם לשימוש במכשיר החשמלי להסרת שיער מן השורש. היום הן מודות לשיטת "סופט אנד איזי" על ששיחררה אותן מהשיטות המיושנות או הנבריות להסרת שיער הרגליים. "סופט אנד איזי" עושה זאת עבורך בקלות ומשאיר את רגלייך חלקות - כשלושה שבועות ארוכים ויפים.

לחלק מהנשים כאב השימוש ב"סופט אנד איזי" בפעם־פעמיים הראשונות, אך כולן שמחו לגלות כי בכל שימוש נוסף הכאב הולך ופוחת.

לשימוש נעים יותר ותוצאות מושלמות, את מוזמנת לקבל הדרכה מויילות הלנה רובינשטיין.

לכל מכשיר מצורפת חינם דוגמת קרם "סופט אנד איזי".

להשיג בדוכני הלנה רובינשטיין ובתמרוקיות.

Soft & Easy
סופט אנד איזי
השיטה הקלה לרגליים חלקות להרבה הרבה זמן.
קיבוץ הגושרים

רגע, חושבים!

אריה יאס

קפה במשרד

מה לעשות ולא עשו עוד לכל צבא הפקידים, הנקראים גם משום מה "עובדי ומשרתי הציבור". מה לעשות להם, כדי ששתיית התה ו/או הקפה המסורתית שלהם לא תתבצע על חשבון זמנכם, או לפחות, לא מול עיניכם הרואות וכלות מזעם...

אם יש בכם מישהו, שהראש היהודי שלו ממציא לנו פטנטים, שיתגייס מיד לענין ויחשוב על משהו. אולי זרם חשמלי, שגורם למכת חשמל קטנה, בכל פעם שהם, הפקידים והפקידות, לוקחים כוס ביד.

תהרגו אותי אם אצליח איפעם להבין את התשוקה הנוראה הזו של כל מי שמחמם כיסא בבנק או בדואר, ללגום תה, קפה, קולה דווקא בשעות העבודה. עד כמה שאני לא מפשפש וחוזר ובורק בנבכי זכרוני, לא זכור לי שראיתי איפעם אי־שם בארה"ב, בצרפת, בבלגיה, באנגליה, בפינלנד, מקסיקו או אפילו באיטליה, פקידים שותים תה או אוכלים סנדוויץ', בשעות שהם אמורים לשרת את הקהל.

השבוע נאלצתי לקפוץ לדואר, כדי לקבל מכתב רשום שהגיע עבורי. אני מתייצב מול האשנב, עליו מתנוסס שלט "מכתבים רשומים" ומתחתיו יש רק כיסא ריק ולידו גיגית פלסטיק כחולה, בה מונחים המכתבים הרשומים, שאנו אמורים לבוא ולפדותם בחתימה. זה לא כל כך נעים אשנב פתוח וכסא ריק, ואני שואל את הבחורה שבכסא הסמוך, אם ידוע לה משהו על הגברת הממלאת בדרך כלל את הכסא הריק שמולי. "כן", היא אומרת, "היא כבר מגיעה".

ה"כבר" הזה נמשך קצת יותר מדי. ארבעה אנשים, ליתר דיוק, באשנב הסמוך שעניינם סודר, עד שהופיעה לבסוף הפקידה "שלי". לקח לה עוד שתיים שלוש דקות ארוכות להתמקם בכסא, לנגב ידיים, להזיז ניירות מימין לשמאל ובחזרה ולהרים ראש אלי, כדי להרביץ: "מה'תה רוצה?"

טון הריבור, כפי שאתם משערים, היה "חביב ונמרץ" כלומר: שמע נא, אתה, מה באת לבלבל לי ת'מוח על הבוקר. אתה לא רואה שאתה מפריע. לא בראש שלי, אתה. בראש לי עכשיו לשתות תה קפה. הקומקום עוד מעט ירתח שם מאחורה, אז תעשה את זה בקיצור, נודניק.

אמרתי בטון כבוש: "קיבלתי מכם הודעה על מכתב רשום שהגיע אלי ונמצא עכשיו אצלכם. הנה הפתק".

הפקידה לקחה את הפתק: "מתי זה היה? מה המספר הזה שכתוב פה, ואיך קוראים לך, כי אני לא מבינה מה כתוב פה".

עניתי בהתאפקות, שהתחילה לעלות לי במאמץ. קוראים לי כך וכך ואני גר בכך וכך וזה היה לפני יומיים, ב־19 לחודש.

אוניה של הפקידה היו כרויות כרדאר אל הקומקום בחדר האחורי, וריח הקפה המצפה לה עשה את עיניה זגוגיות משהו. "אז אתה אומר ב־17 לחודש. טוב, אז זה בטח כאן", והחלה מפשפשת בגיגית הפלסטיק באצבעות חסרות רגישות.

"סליחה", כך אני. "לא ב־17, אלא ב־19".

"אז למה אתה לא אומר תיכף". כך היא.

אני מתחיל לקבל את הסעיף. היא מחפשת בגיגית הכחולה, ולי נדמה שאני רואה את המעטפה המיועדת לי, אבל אני מעדיף לשתוק כדי למנוע עימות נוסף.

"מצטערת", כך היא. "אני לא מוצאת. אין פה מכתב כזה. רק רגע". והיא קמה ומתגנדרת כשיכורה אל החדר האחורי ויוצאת מחיי. אני מתאמץ וקורא במהופך את הכתובת והשם שעל גבי המעטפה העליונה בגיגית הפלסטיק. לא טעיתי. זה המכתב המיועד אלי. אני רוצה לצרוח, אבל מתאפק עדיין. לא תהפכוני לחיה כל כך בקלות, רבותי הפקידים. אבל כעבור דקות נוספות, כשהפקידה שלי חוזרת מהקיוטן האחורי ובידיה צנצנת קפה וסוכר והיא מתהלכת באיטיות של פיל מנומנם, אני מתפרץ.

"גברת", אני שומע את עצמי צועק, "המכתב כאן, פה למעלה. הראשון!" האנשים בתור הסמוך מתבוננים בי במבט מלא רחמים. מסכן. הלכו לו הפיוזים. אבל הפקידה שלי, שאני הלקוח היחיד שלה אותה שעה ארוכה, לא מתרגשת. "זה לא בשבילך", היא קובעת. מניחה את הקפה על דלפק סמוך וחוזרת לברוק. "אה, כן נכון. זה בשבילך. לא ראיתי. יכולת להגיד תיכף..." ■

אבי דר

שריפה במלון

אתם יושבים שקועים בכורסאות מאחורי העציץ הענקי, מוסתרים מעיני הנכנסים, פשוט זאת אינה הסיטואציה המתאימה לשמוע קריאת "אהלן!" לא בשביל לפגוש חברים אבודים נסעתם לבית מלון בעיר זרה, אלא לכבוש את יצר הרע שלא עם מי שצריך, אלא עם מה שמצאתם אתמול בסטודיו.

רגע לפני שסיימתם את שתיית הקפה בלובי, הליך הכרחי במחול החיזור הכפוי, כשאתם בתנוחת הזדקפות לקראת תנועה לכיוון המעליות, שירימו אתכם לחדר שהוזמנת מקודם – מחייכות אליכם מקצה הלובי פנים מוכרות. הפתעה.

לא נעים, זה לא מלה. בושה. שהאדמה תבלע אותי ברגע זה. קורת, איכה? איך יוצאים מזה? מה לומר?

– לא לומר דבר, להמשיך בזריזות לכיוון המעלית, ובהמשך הבריחה עם הקרציה שחייכה אליכם בחיוך של שותף לסוד, יש להקפיד להתמיד ולהכחיש. לא, מה פתאום, אתה מחליף אותי באחר, איפה המלון הזה בכלל? ומה אתה עשית שם, אהה?

– "שלום חביבי, שמע, אל תחמיץ את השטרודל החם שלהם, באתי לכאן במיוחד בדרך לישיבה בצפון, אפילו הטרמפיסטית שלי מהמשרד אכלה שתי מנות. להתראות, סליחה, אבל אני מאחר". ולצאת בצעד נמרץ מהמלון, רק בכדי לרדת ולהכנס למעלית הישירה מהחניון לקומה השמינית. שיטת האיגוף האנכי.

– אפשר לנסות כך: "או, התכירי את עו"ד כהן, אולי הוא יהיה מעוניין בתוכנית ביטוח החיים שלכם", בתנאי כמובן שזאת שאיתה שתית קפה מהירת תפישה. אפשר ומומלץ לתרגל החלצות ממצבי חרום, זה מגוון את הפעילות המשותפת שלכם ומאוד מצחיק, כל עוד מדובר בתרגיל יבש בחדר 812.

– הגימגומים הרגילים, בנוסח "מזכירתי, קרובה מחו"ל, חברה מביה"ס יסודי שהכירה אותי למרות כל השנים שעברו" – נשמעים עוד יותר מגוחכים כאשר הם מלווים בהחלפת צבעים וטיקים עצבניים. למה שלא תאמרו – "הכירו בבקשה: חיים לוי, מנכ"ל חברת טקסטיל – ענת רינת, עיתונאית ממגזין 'קצפת', שמכינה עלי פרופיל לתחקיר בעיתון". לוי, הנדהם מהעלאת הסטטוס ממעמד בעל חנות לטרנינגים ברחוב ביאליק שבר"ג לדרגת מנכ"ל, ימלמל 'נעים מאוד' וישתדל לא להפריע לראיון אינטימי שלא ליחוס וכמובן שלא יפורסם אף פעם.

– אם אתם לא רוצים חברים בלובי, הציגו את הגברת כפקידת מס־ערך־מוסף מוסווית. "מעניין, היא עובדת על עמלה של עשרה אחוז מכל מעלים־מס שהיא מעלה בחכה" – הרי זה כאילו הכרזתם על שריפה במלון. השמועה שהפצתם ברגע זה, עלולה לגרום לכך שתאבדו עוד הרבה חברים.

אבל מה אני מכין מחסנית מלאה תירוצים למקרה שמישהו יזהה אותי עם חתיכה בלובי של הילטון, כאשר מה שאני צריך בדחיפות זאת רפליקה מבריקה, למקרה שמישהו יראה אותי עוד פעם דוחף עגלת תינוק בעשר בבוקר לכיוון הסופרמרקט... ■

אברהם שרון

שנה לנישואין

שנה עגולה כבר אינני רווק. אם תסכימו לי, אשתף אתכם באחדים מן ההרהורים שלי כאדם נשוי. הרצון לסגת מן הקלישאות הכי שחוקות והצורך לכבוש את הרגשות הכי כנים מביאים אותי אל המלים הכי פשוטות.

זה כייף להיות נשוי. לחוות יחד ריגוש, חום, דמעה. ללכת שש פעמים ביום אל פח הזבל, להיזהר לא לדרוך על הקטע השטוף, לזכור להביא חלב. לטעת הדר במקום בו השתיקות עוקרות כל קול, ליצור ערוגה במקום בו האדמה יבשה וסרוקה. לסרוק חמש מגירות בנסיון נואש, אבוד, למצוא את רשימת־המצרכים מהכל־בו בקיבוץ, להתבייש (לאחר שנה?!) להניח יד על כתפה, כששניכם מהלכים במדרכה הראשית.

זה כייף, בחיי. לבעור כמו סיד כבוי, חיוור כמו אור, כאשר חוזרת ונשאלת השאלה הזהה "נו, איך זה להיות נשוי?"

אינני יודע אם אריק בתשובה, אבל, אין לי ברירה אלא לחזור: זה כייף. לאי־ההסכמות יש נופך של אי־הבנות. לוויתור יש טעם עדין של נתינה. להתחלקות יש מינון של הכפלה. העולם ניבט אלי דרך בבואה של אור. לשקט יש תהודה של ערפל. התושים באים זה אצל זה, המחשבה השניה היא, בעצם, הששית או השביעית כי בין האחת לשניה נכנסות שלוש מחשבות שלה. שנה עגולה אינני אי בודד.

להיווכח, מבער לקרומי הלילה, בחלומות הרעים. לדבר על שטויות. לרכל בשיעור זעיר. לזהות תוסר חשק בשעת רצון. להרתיח מים לקפה. למזוג. להטביע טבלית של סוכרזית בכוס. לשתות לאט, לבהות באור הרימדומים האפור. ללחוץ על הכפתור, לסרוק, לכבות. לאסוף עיתון. לא לשכוח את המכתב. לחוש את השקט פורט על הלב כינור ראשון.

אשה היא נשיקה על הלב. ■

המרכז הישראלי לאריזה ולעיצוב המוצר · אגוד לשכות המסחר בישראל

להכיר מקרוב את כולם

MAGIS • טולמנ'ס • GAMMA • BIEFFEPLAST • אבן קיסר • TICO • META • BODUM • מביטה • BONALDO SPA • NICOLETTI • FERRI FRANCO • אולטימה • אל־עד • F.B.L • NATUZZI • VENIER • אלקל • אר־עד טקסטיל • משה קטן • בית־השיש • FACIS • ALBATROS • FLOOR-TILES • LAFENZA • ס.פ. רהיטים • NOVITA • IDEAL STANDARD • אשר פרץ • ROLLSDOOR • BERNARDO • צנובר • קו ערוץ בעיצוב • קמחי נברשות • בית עיצוב • אימאז' • MARTINELLI • VALENTI • DILEGOLUCE • LAMPI • ILELA • R.D.M. • אולטרה • אורגון • בת־ים • אינטר־דקור • FORBO • COREN • FULDA • אנדריאס מאיר • אינטרנובה • בן־טל גרפיטי • גולדברג • S.P.A. NORMBAK • KARTELL • דהוינצ'י • ד.י.ג. • BUSCH JAEGER • החברה הכלכלית • טובה כרמון • זאב שמעון • GEWISS • FLOTEX BONAR • חוות הרהיטים • חויה • PAGNOSINI • PRINTO • ALPAK • חשב קנבטקס • יאיר־חברה לתאורה • TARGETTI • CONCORD • י.ז.מ. • STALOTON • לנוי־כפר אז"ר • BEGA • לפידור • FILANTO • MAP C.P.E. • MECA-PLAST • מופר־שטיחים אמנותיים • מטבחי דניה • מילשטיין תשלובות • COPCV U.S.A. • ANDRE MORIN • NORDA • ABRAHAM'S • נגב קרמיקה • נוסבאום • P. KAVEMAN • RUBILLI PIERRE FROY • סולרואיד • יואב חומסקי • סינגל־גור תעשיות • סגנונות מערכות פרזול • HEWI • סידס • PIRELLI • עד מזרקות • עיצובים • FLEXFORM • PICO-WET-CASPRINI • עלית בדי ריפוד • עמליה ארקילביץ • JULIO NOUMAC • CITTERIO • פדגו פלסטיק • פורמה • פלסטיק פלוס • פ.מ.ד. ריצפרקט • HAMBERGER • שרותי בינוי ואדריכלות • שטחי ארבל • שטיחי גליל • שטיחי ראובן • TESSILRAMA • LENVINYL • שלובים • שתי ופלך • הולנדיה אינטרנשיונל • LATTOFEX-AUPING • LAFER- • NORMA-DODO-HELIAR•

בואו בחג־החנוכה לתערוכת "עיצוב 88" לראות ולהכיר מקרוב את הקו החדשני העכשווי בריהוט, תאורה, פרזול, ריצוף, אינסטלציה סניטרית, שטיחים, וילונות, בדי ריפוד וכלי בית.

חג חנוכה דצמבר 17-26

גני התערוכה, שד' רוקח, ת"א.

בל יום: משעה 15.00-22.00
במוצאי שבת: מצאת השבת ועד חצות
(סגור בימי שישי)

התערוכה מאורגנת ע"י
אילון קידום ושיווק תערוכות בע"מ
טלפונים: 454795, 03-450771.

עיצוב 88

התערוכה הבין לאומית לתכנון ועיצוב הבית

קורים דברים

עבודה לפני הכל

ראש הממשלה, יצחק שמיר, הפעם על תקן בעלה של שולמית שמיר, היה אורח הכבוד במופע הבכורה של להקת "מיאמי סיטי בלט", אשר נערך בחסות אשתו. "יש לכם בלהקה תערובת מעניינת של אמריקנים ולטינים", אמר שמיר לאדוארד ויללה, מייסדה ומנהלה האמנותי של הלהקה. "מכל העולם. מונצואלה, פרו, פורטוגל וגם מאוסטרליה", עידכן אותו ויללה. בקבלת הפנים בחדר האח"מים אכלו מרציפנים, שתו קפה. רצו לדעת עם ראש הממשלה נהנה. "כן", הוא אמר, "אני אוהב באלט טוב". אבל עבודה לפני הכל. בני הזוג שמיר לא נשארו לחלקו השני של המופע. "צריך לחזור לעבודה", הודיע ראש הממשלה ונסע לירושלים. ■

קודם טייס עכשיו זמר

האופרה הישראלית החדשה, פתחה את העונה השניה לקיומה עם "לה בוהם". הבכורה החגיגית נערכה בשבוע שעבר בתיאטרון "הקאמרי". בשנה הבאה זה יקרה באולם "נוגה" ביפו, שישמש בית זמני לאופרה, עד שיוקם המרכז לאמנויות.

היתה גם מסיבה, במלון "קרלטון". 400 המוזמנים לבכורה, הגיעו גם לשם. ביניהם, השרים יצחק נבון ויעקב צור. את הזמר האורח מאמריקה, דון ברנרדיני, היה קשה לאתר בתוך כל ההמון הסוער הזה. ובעיקר בגלל שעל הבמה, בתפקיד המשורר רודולפו, הוא חובש פאה בלונדית ארוכה.

ברנרדיני, שרק מהשם שלו

דון ברנרדיני ואילת אמיתי. בכורה ל"לה בוהם". צילום: הוגו אנגלסמן.

אפשר לקלוט את המוצא האיטלקי, מופיע כזמר מקצועי רק שלוש שנים. לפני זה הוא היה קפטן בחיל האוויר האמריקני. ולפני זה הספיק אפילו להיות, לזמן קצר, טייס. הסבים והסבתות שלו, משני הצדדים, נולדו באיטליה. חבל לו, הוא אומר, שהזקנים נפטרו לפני שהספיקו לשמוע אותו מדבר איטלקית שוטפת. שפה שלא למד בבית, אלא מהאופרות.

בתור זמר אופרה בראשית הדרך, הוא יודע, שזה טוב לקריירה לשיר ברחבי העולם. כמו כל זמר מתחיל, הוא מספר, גם הוא קרא את הביוגראפיה של פלאסידו דומינגו, שהתחיל את הקריירה הבינלאומית שלו בישראל. ■

כולם אכלו אותה

גמרו לצלם את "עבודה בעיניים" – סרט מתיחות חדש בכיכובם של צמד הבטלנים דטנר את קושניר, הפעם על תקן של מתחנים. בשביל יגאל שילון, שעד עכשיו ביים ארבעה סרטי מתיחות עם יהודה ברקן, זהו הסרט הראשון שהוא מביים סולו. במסיבת סיום הצילומים, שנערכה בפאב "מבנה 5" שבנמל יפו, סיפר שילון: "הגימיק של הסרט, זה שעובדים על 25 אנשים מפורסמים. כולם אוכלים אותה, גם הבטלנים והצוות".

את הסרט הפיקה הדסה דגני, חברתו לחיים זה ארבע שנים של מנכ"ל חברת ג.ג, איציק קול. דגני, שלמדה קולנוע בניו־יורק, התחילה לעבוד כתחקירנית באולפני הרצליה, עברה לעבוד ב"ג.ג.", הקימה עכשיו חברה חדשה לפיתוח תסריטים בשם "פיגמליון". החברה הזאת שהפיקה את סרט המתיחות, מקבלת את שירותי ההפקה וההפצה, מחברת ג.ג. את הסרט הפיקה דגני עם איציק קול, שהוא לא רק חבר, אלא גם שותף לעסקים.

קוריוז מהווי הסרט: באחד העיתונים, שנפל אף הוא קורבן למתיחה, התפרסמה הידיעה כי מצלמים בארץ מערבון באידיש ועורכים בחינות למועמדים. האמרגן של דודו פישר והסוכנת של מייק בורשטיין, מיהרו להציע את לקוחותיהם. גילו להם שמדובר בסרט מתיחות והם ויתרו מיד. עם ישראל הפסיד את השניים משחקים אותה קשוחים באידיש. ■

הדסה דגני ויגאל שילון. עבודה בעיניים. צילום: אירית רוחם.

כשרווק מושבע מחתחן

מסיבה אחת, מתוך מאות מסיבות, סתם מסיבה, יכולה פתאום לשנות לבנאדם את החיים. מדובר כאן בחיים של דני בראל, עו"ד, מבעלי קפה "אוסלו" בתל־אביב ושותף בחברה קבלנית בכפר־סבא. איש עתיר נכסים, שהחברים אומרים עליו "בכפר־סבא, איפה שתזרוק אבן, תפגע בנכס של דני בראל".

טלי מוזס ודני בראל. נשיקת פרידה מחיי רווקות. צילום: נרי אברמוביץ.

והחברים, הם כבר הפסיקו להאמין שיצליחו אי־פעם לחתן את הבחור, שעבר את גיל 47 ועדיין לא נראה שמשהו בוער אצלו בכיוון של בית מסודר ומשפחה. ואז יום ששי אחד, הוא הלך למסיבה ופגש שם את טלי מוזס, רווקה נאה, בת 31, מורה לערבית, במקור מאחוזה שבחיפה. תוך שלושה שבועות הם החליטו להתחתן. בשבוע שעבר התבצעה ההחלטה.

דני בראל, במקור חיפני, שחי כבר הרבה שנים במושב גן־חיים, התחתן עם טלי, חיפנית שהיגרה לא מכבר לתל־אביב, בחגיגה רבת משתתפים שנערכה בשבוע שעבר ב"גן אורנים" בתל־אביב. הכנר מירל רזניק ותזמורת הטיילת בניצוחו של דוד קריבושיי שימחו את השמחים בשמחת נישואיו של מי שכבר נכנס לקטגוריית ה"רווק הנצחי". לנגינת התזמורת הצטרף גם החתן, המפורסם בכישרון הניגון שלו על כפות. הוא אפילו הופיע עם הקטע הזה פעם בטלוויזיה. ■

בחולון כמו בהוליווד

שלוש בכורות ערך יהודה ברקן לסרט "אבא גנוב" שבכיכובו. אף אחת מהן לא היתה בתל־אביב. הראשונה נערכה, במלון "דניאל" בהרצליה, שם צולמו כמה סצינות מהסרט. השלישית בירושלים. השניה והחגיגית מכולן, התרחשה בקולנוע "ארמון" שבחולון. יהודה ברקן, יודע מי הקהל שלו. חושב שהגיגות מגיעות גם למי שתמיד איתו, לאורך כל הדרך.

דודו טופז (סיסין) ויהודה ברקן. פירגון הדדי. צילום: אירית רוחם.

עם קצת הרבה דמיון, אפשר היה בשבוע שעבר להרגיש בחולון כמו בהוליווד. זרקור האיר את דרכם של המוזמנים, אשר צעדו לתוך הארמון החולוני, לצלילי תזמורת מכבי האש של תל־אביב. המקומיים התגודדו מסביב לגדרות, השמיעו קריאות התפעלות למראה כל פרצוף מוכר מהטלוויזיה. באותו ערב אפשר היה להרגיש בחולון כמעט כמו בתל־אביב. הבכורות נערכו בחסות תנועת "עם יפה עם אחד". ההכנסות יוקדשו לקניית שי חנוכה לילדים החוסים במוסדות לילדים חסרי בית. חידוש בסרט: תרגום לרוסית. נסיון של ברקן לפנות גם לקהל אחר.

מחולון נסעו ברקן והחברים לפאב "קבין" שמאחורי בורסת היהלומים ברמת־גן. הרימו כוסית שמפניה להצלחת הסרט. את בקבוק השמפניה ששלח דודו טופז, לא פתחו שם באותו ערב. "את הבקבוק הזה אתה תיפתח רק אחרי הצופה החצי מליון", הודיע טופז לברקן שהתרגש כל הערב כמו ילד. כל־כך התרגש, שבקושי קלט את כל המחמאות שהרעיפו עליו מכל הכיוונים. ■

מסורת

שביתה בחנוכה

הכל יודעים שבחנוכה מדליקים נרות ואוכלים סופגניות. מה שלא הכל יודעים הוא, שלפי מנהג קהילות ספרד אין הנשים עושות מלאכה בשמונה ימי החג. לתשומת לב הפמיניסטיות.

חנוכיית־כסף בסגנון אוסטרדהונגרי, משנת 1880 (בערך). מצד ימין למעלה חלוי ה"שמש" ואריה הרובץ למטה, ה"שומר" על הלוחות ועל הכתר שמעליהם.

לא אספר לכם על תוצאות המשאל שערכתי בקרב תלמידי בתי־ספר, בגילים שונים, על מה שהם יודעים על חג החנוכה. למה לי לקלקל לכם את החג? ונר אחד ברור: כולם ידעו שבחנוכה אוכלים סופגניות. ה"למדנים" הוסיפו גם, שיש מינהג לאכול לביבות שאוגנות בשמן. למה? את זה כבר לא ידעו.

ואולי לא שאלתי נכון. הרי בבתי־הספר מלמדים על מלחמת השחרור של החשמונאים נגד היוונים והמתיוונים, על יהודה המכבי ועל שחרור בית המקדש ועל הנצחון הגדול של "רבים ביד מעטים" ו"רשעים ביד צדיקים". גם שמעו כוודאי יותר מפעם אחת על "נס פך השמן". אבל מהו חסר הקשר בין הדברים.

ובכן, לפי המסורת היהודית, הנוהגת להסמיך דברים סמליים לאירועים היסטוריים, נוהגים לאכול בחנוכה מאכלים הרוויים שמן, כדי לזכור את הנס ולעשות לו פרסום. מסיבה זו עצמה, נוהגים להניח את החנוכיה בחלון, כדי שכל באי עולם יראו את האורות הבוקעים מבית היהודי, אורות המסמלים את רוח היהדות, כמו שאומר הכתוב "כי נר מצווה ותורה אור" (משלי).

לא הכל יודעים שבחנוכה נוהגים לאכול גם תבשילי חלב וגבינה – כמובן, לא יחד עם בשר – וגם זה בא לזכור ולהזכיר את נס ההצלה שאירע לעם ישראל על ידי אשה אמיצה וגיבורה ששמה היה יהודית (יש מקורות שבהם נאמר כי היא היתה בתו של יוחנן כהן גדול), שבמעשה נועז שיחררה את העם מהצורר המרכא: הסיפור קשור במינהג המגונה שהנהיגו היוונים הכובשים בארץ ישראל ואשר התמצה במשפט אכזרי: "בתולה הנישאת, תיבעל לטפסר תחילה".

היהודים התקוממו נגד המינהג הברברי (שהיה קיים באחדות ממדינות אירופה אף בימי הביניים) – ואשה אמיצה, שהיתה יפה מאד, באה אל שר צבא האוייב, השקתה אותו חלב והאכילה אותו מאכלי גבינה, כדי שיצמא ואחר כך השקתה אותו יין עד שנרדם. ואז כרתה את ראשו והביאה את הראש הכרות לירושלים. כאשר ראו היוונים שמת שר צבאם, קמו ונמלטו על נפשם. וכספר "יהודית", שנכלל בין "הספרים החיצוניים", מובא אותו סיפור בשינוי בפרטים רבים, אך זהה בעיקרו.

מהדרין

על המושג "מהדרין" שמעתם בוודאי. זה קשור, בעיקר, עם הכשר כזה או אחר, שמעיד כי מאכל מסויים כשר למהדרין. מי יודע שגם מושג זה מקורו בחנוכה?

המקור התלמודי אומר: "מצוות חנוכה – נר איש וביתו. והמהדרין – נר לכל אחד ואחד. והמהדרין מן המהדרין – בית שמאי אומרים: יום ראשון מדליק שמונה. מכאן ואילך פוחת והולך. ובית הלל אומרים: יום ראשון מדליק אחד ומכאן ואילך מוסיף והולך". (מסכת שבת, כ"א, ב'). פירוש הדבר הוא, שלמעשה מספיק להדליק נר אחד לכל המשפחה, בשמונה לילות חנוכה, ואנו, שנוהגים כדברי בית הלל, נוהגים בזה כ"מהדרין מן המהדרין". מכאן שהמושג "מהדרין מן המהדרין" קשור לנס חנוכה, שלזכרו אנו "מוסיפים והולכים" כל יום נר אחד, עד שמגיעים לשמונת הנרות.

ואם ישאל השואל, מדוע החנוכיה שלנו של שמונה קנים, בעוד שמנורת המקדש היתה של שבעה קנים בלבד – התשובה היא כי אסור היה לעשות כדוגמת כלי המקדש, שהיו מיועדים אך ורק לעבודת בית המקדש ולכן הוסיפו קנה, כדי "להבדיל" בין מנורה למנורה.

עד כדי כך חביבה מצוות נר חנוכה שהרמב"ם פסק להלכה שאם לעני יש פרוטה שיכול לקנות בה יין לקידוש, או שמן לנר חנוכה, הוא חייב להעדיף לקנות שמן ולהדליק נר חנוכה, כי "יש בו זכרון הנס" (רמב"ם, סוף הלכות חנוכה).

המהדרין של ימינו מעדיפים שמן זית, ופתילות של צמר, משום שאורם זך. אבל מותר להדליק בכל השמנים וכן רווח המינהג להדליק בנרות צבעוניים, שעשויים משעווה, חֵלֶב או פאראפין.

נ.ג.ה.פ. או נ.ג.ה.ש

נוהגים לתת בחנוכה "מעות חנוכה" לילדים כדי לחנכם בכך למצוות. זה קשור למנהג קדום אחר, שהיו נוהגים בימי החנוכה להתאסף ולתקן תקנות בענייני חינוך הילדים לתורה ומצוות.

משחק הסביבון נועד למלא את הזמן, בלילות כסלו הארוכים, כאשר הילדים בטלים מלימוד. על הסביבון היו חורתים את האותיות נ.ג.ה.פ. (נס גדול היה פה) או בחו"ל נ.ג.ה.ש. (נס גדול היה שם), כדי להסמיך את השעשוע לזכרון ההיסטורי. ("ספר התודעה" לר"א כי טוב). היו מקומות שגם משחקי קלפים צצו בחנוכה, אך דעת חכמים לא היתה נוחה מכך.

ובענייני נשים: בחנוכה יש אפליה בולטת לטובתן: לפי שנפסק ב"שולחן ערוך", אין הנשים עושות מלאכה כלשהי, כל זמן שהנרות דולקים. ומנהג קהילות ספרד, שאין הנשים עושות מלאכה בשמונה ימי חנוכה כלל – ואת לזכר הנס שארע ליהודית, אשר הצילה את כלל ציבור הנשים מגזירה נוראה. ■

השינוי נעשה בערבית

"מגילת זכויות האשה" מופצת במאות אלפי עותקים בארץ מטעם נעמת – כ"תרומה" לשנת ה־40 למדינה. בד בבד אוספת תנועת נעמת חצי מיליון חתימות אזרחים על המגילה, אשר יוגשו לנשיא ולכנסת ביום האשה הבינלאומי. המגילה מופצת גם בקרב הציבור הערבי בתרגום ערבי – בשינוי אחד: הסעיף המקורי על זכותה של האשה "להרות ולהיות אם בישראל ושלא תיכפה עליה אמהות נגד רצונה" שונה. "אצלנו, אצל הערבים, לא מדובר בהריון ואמהות אלא בהקשר לנישואין", אמרה נלי כרכבי, יו"ר המחלקה לנשים ערביות בנעמת.

ומה יקרה לאחר שיושגו החתימות? מזכ"ל נעמת, מאשה לובלסקי: "הכוונה שלנו היא גם לעורר עניין בכל הקשור למעמד האשה, ואחר כך תדאג נעמת לדחוף את הנושא במישורים ובדרגים השונים".

בתשדירי השירות אשר ילוו את מבצע החתימה מככבת הדוגמנית פזית כהן, זו שדגמנה את בגד הים של אוברזון בשנה שעברה. היא הרבתה לרוץ עם לפיד בוער, מול המצלמות. הפעם בלבוש מלא. ■

תלמה חדר

נשיאה חדשה מקודה

לאחר הצגת הבלט "רומיאו ויוליה" בביצוע להקת הבלט של מינכן הוזמנו אורחות מליאת ויצ"ו העולמית לקבלת פנים בפואייה של היכל התרבות. בין האורחות קלטה המצלמה את הנשיאה החדשה של הדסה־ויצ"ו בקנדה, נעמי פרנקנבורג הדוברת עברית חפשי. לא, אין היא יורדת.

נעמי, נשיאה חדשה: בעברית שוטפת.
צילום: הנס אנגלסמן

היא תושבת ונקובר ששקדה על לימודי העברית שלה באולפן בישראל ובשיעורים פרטיים בבית, גם כדי שתוכל להשתלב בשיחות בבתי שני בניה המתגוררים בירושלים. "הם השתתפו כאן במלחמות", היא מציינת בגאווה. נעמי מתגאה גם בכך שאת המינוי שלה כנשיאה קיבלה בירושלים, וזוהי הפעם הראשונה בהיסטוריה של פדרציות ויצ"ו שנשיאה מוכתרת בישראל. הנכדים שלה הגיעו לטקס ההכתרה שלה עם שלט: "מזל טוב סבתא". 420 חברות של הדסה־ויצ"ו הגיעו בראשותה לירושלים. מה השמחה? מלאת 70 שנים לייסוד הארגון. ■

תלמה חדר

מסיבה פרטית: יובל בנאי (מימין), יוסי בנאי ואורלי זילברשץ בנאי חוגים בדולפין ים' את צאת תקליטו החדש של יוסי בנאי.

מכתב למרוקו

אלג'יריה החרימה לאחרונה כנס בינלאומי לאיכות הסביבה, שנערך במרסייל, בשל השתתפותו של נציג ישראל, יעקב בזק, ראש אגף קשרי חוץ בעירית חיפה. לעומת זאת נוצרו בכנס קשרים טובים עם נציגים ממרוקו, ביניהם יו"ר מרכז השלטון המקומי וראשי הערים של פס וקנס במרוקו. יעקב בזק, יליד מרוקו, אומר: "ראשי הערים ממרוקו עמם נפגשתי מוכנים בהחלט לבוא, אבל הם זקוקים לשם כך לאישור בית המלוכה".

יעקב בזק (משמאל) לוחץ ידו של ראש עירית מקנס, סוכחר אל־מסמודי. במרכז – ראש עירית פס, אבדרחים פיללי בבא.

עתה שיגר ראש עירית חיפה, אריה גוראל, מכתב אל שר הפנים המרוקני, דריס בסרי, בו הוא מבקש ממנו לעשות למען קבלת אישור כזה מבית המלוכה. ■

ראובן בן־צבי

בית ודמי־כיס לאמנים צעירים

איך קרה שיונה פישר, אוצר בכיר במוזיאון ישראל, הינו חבר הנהלת "המרכז לאומנות חזותית" דווקא מטעמו של התורם, מיליונר בשם פראנק לויד, שהוא, בין היתר, גם בעליה של רשת גלריות מרלבורו לונדון־ניו־יורק־טוקיו, המציגות את טובי האומנים העכשווים בעולם?

הסיפור הוא פשוט: בישיבה שהתקיימה לפני שנה בין לויד לדות חשין מ"קרן ירושלים" (החצי השני בהנהלה) הציעה חשין ללויד, אשר חיפש נציג מקומי להנהלה, את פישר. לויד לא היה זקוק להמלצות חמות בתחום האומנותי: שמו של פישר – מי ששימש בעבר כמנהל המוזיאון – הולך לפניו.

מה זה המרכז לאומנות חזותית? ראשית, המקום שוכן באחד המקומות היפים בארץ: על הר ציון (שכן למוזיאון פלומבו), צופה אל מדבר יהודה ונמצא במרחק דקות אחדות מהכותל, העיר העתיקה וכו'. בחצר דשא, עץ תות ולימון וזית. לאחר שיפוצים המקום הפך לסטודיו ומקום מגורים לאומן היכול לבוא לכאן לבד, עם משפחתו או עם עוזריו. הרעיון של לויד היה להקים מקום בירושלים אליו יוכלו לבוא אמנים מרחבי העולם לעבוד להכיר ולהנות. ובכך "לפרוץ את הבידוד בו נתונה ירושלים מבחינה אומנותית". לטובת המקום הפקיד לויד מיליון דולר בבנק, סכום המהווה קרן לתפעול שוטף – ובמידת הצורך ניתן יהיה להוסיף כמה מעות. ראשון האורחים אמור להגיע בימים אלה. יונה פישר מבטיח, כי אמנים צעירים שיבואו לכאן יקבלו גם דמי כיס. על התחזוקה של הבית אחראי בית ההארחה משכנות שאננים. את הבדיקה היומית של חשמל, ברזים, גינה וכו' עושה סטודנט מבצלאל, שקיבל בקומת הקרקע דירה קטנה.

אילנות באום

סיפור אהבה לסבי, בו משולבת הופעתה העדינה של שילה מקרתי – שהיא הצלע השלישית בסיפור – זה מה שמציע הסרט היפה "שמעתי את בנות הים שרות" (פרס ראשון בפסטיוואל קאן 1987 לקולנוע צעיר). בחצלום: בעלת הגלריה וידידתה, בשחקן סעולה וטקסט חסכני. פאולה בלנון ואן מרי מקדונלד – שמות לא ידועים. הופעה מעניינת.

משנה לך איך את נראית?

"נכון, עם יופי טיבעי אפשר להסתדר, אבל... אפשר גם להגיע להרבה יותר".
"איפור, קוסמטיקה, אופנה... רק לאחר הקורס הבנתי באמת עד כמה זה משנה. יש הבדל! – הבדל בהופעה, הבדל בהרגשה. שינוי אמיתי."
"לדעתי – "מטמורפוז" משנה לכל אחת!"

מיכי בוגין

★ חדש! – ה"מטמורפוז" כולל תספורת אישית.

קורס "מטמורפוז" – משנה לי!

מולה סנטר

שישה מפגשים של שלוש שעות, בהדרכת מיטב המומחים בישראל
תל־אביב: דיזנגוף 224. 231013, 238463־03. חיפה: ארלוזורוב 1 א', פינת הרצל 50. 663462־04.

☐ קוסמטיקה

כל מה שרצית לדעת על העור שלך: מבנה, סוג, דרכי שמירה וטיפול, מניעת הזדקנות. התאמת מוצרי קוסמטיקה לכל משתתפת. דרכים לשימוש נכון ויעיל.

☐ אופנה

האם תלויות לך "שגיאות" בארון? התאמת לבוש ואביזרים לפי מבנה גוף ונתונים אישיים. בניית מלתחה בתקציב נתון מראש. אילתור ומשחק עם הבגד. מגמות אופנה בארץ ובעולם.

☐ התאמת צבעים

אילו צבעים מתאימים לך אישית? התאמת צבעי בגדים, אבזרים ותכשיטים, לגוון העור, השיער והעיניים. צבעים עונתיים. שילוב נכון של גוונים. התאמה אישית מיוחדת.

☐ עיצוב־שיער

האם ה"מסגרת" מתאימה לך? האם היא באמת "את"? התאמה והמלצה על תסרוקת אישית לכל משתתפת (לפי מבנה פנים ואישיות). בריאות השיער. מגמות ואופנות בינלאומיות.

☐ איפור

התאמה אישית לפי מבנה פנים. "תחבולות" איפור מיוחדות: הסתרה, הבלטה, הדגשה וטשטוש. איפור יום ואיפור ערב. שלבי איפור. איפור לצרכים שונים: עבודה, מסיבות, אירועים.

התעמלות פנים

הנושא החדשה שמעוררת התעניינות ברחבי העולם: דרך מיוחדת לשמירה על עור חלק ורענן, על־ידי סידרת תרגילים יומיים מיוחדים הקבועים לשרירי הפנים

☐ תזונה נכונה

מה לאכול, מה לא לאכול, כמה לאכול ומתי? דיאטות נכונות ודיאטות מזיקות. הפסיכולוגיה שמאחורי "המשטר הדיאטטי". כיצד קובעים דיאטה פרטית לפי צרכים אישיים?

מוסדות, מקומות־עבודה, ועדי־עובדים וקיבוצים:
לקבוצות מאורגנות – קורסים מיוחדים וסדנאות "מטמורפוז" של יום אחד.
פרטים: דליה, "מולה־סנטר". טל: 238463, 231013־03.

מ ו ל ה ־ ס נ ט ר

אייל בר

עשור לסאן דור
10 שנים בשירות הנופש

עשור
סאן דור

1977 - 1987
תשל"ח - תשמ"ח

סאן דור נתיבי אויר בינלאומיים בע"מ - חברת השכר של אל-על

השופטת – בעד נשים מוכות

רות רזניק, מנהלת המעון לנשים מוכות בהרצליה, ביכרה לשאת נאום קצרצר בפתיחת תצוגת האופנה של יובל רביד במלון "מגדל דניאל", שהכנסותיה הוקדשו למעון. כל שאמרה היתה ציטטה מדברי השופטת מרים דיבון בפסק דינה במשפט על תביעת שכני המעון: "ההתנהגות של תושבי הסביבה יש בה כדי לעודד את הבעלים הנוהגים באלימות עם נשותיהם". השופטת הוסיפה, כי יש לעודד את העמותה הפועלת למען המעון.

קהל הנשים שנאסף לאירוע החברתי ושילם 50 שקל לכרטיס התחרה בתלבושתו עם יצירותיו של המעצב הצעיר והמוכשר יובל רביד. בתלבושות סולידיות יותר היו נשותיהם של השגריר האמריקאי והקנדי. מנחת התצוגה, רות גלעדי, היתה גם המארגנת שלו, אשר שכנעה את ליאון תמן לתרום את המלון (שלו) לתצוגה.

תלמה הדר

ורה גולובסקי מארחת את שמעון פרס למען השלום.

ורה גולובסקי, עולה טריה מארה"ב (לשעבר, מזכירת הקונסוליה שלנו בניו־יורק), עוזרת מנכ"ל מלון "המלך דוד" בירושלים, קבלה יחד עם שמעון פרס את פני הרצים למען השלום סביב ירושלים. וכך הציגה גולובסקי את פרס: "אדם שעשה הכל למען השלום – הלך, טס, טלפן, שידל, דיבר – אך עדיין לא השתתף במרוץ..." ★★★

חני פרי ובתה אילונה. המצפה בקרוב לאחות. על רקע תפאורה כיתוצ'יק.

אביבית נחמני. אקזוטית.

יפה ולידו ויגודסקי. קריירה שניה.

שרלוט ג'ייקובסון. אמא של קטורה.

קטנים

שרלוט ג'ייקובסון, נשיאת הדסה לשעבר, הניחה אתת אבן הפינה ל"מרכז שרלוט ג'ייקובסון" בקיבוץ קטורה בערבה. הקיבוץ חוקם ע"י "יהודה הצעיר", תנועת הנוער של הדסה. בקיבוץ מכנים את ג'ייקובסון "האמא של קטורה". ★★★

לקידום מכירות של סדרת מרקי עמים גייסה חברת אסם לשירותה את מגומי אבידר, יפנית, 31 ואם לשניים השוהה בארץ מזה שנתיים ועוסקת כאן בתרגומים מאנגלית ליפנית ובחזרה. למען אסם היא מעידה שטעמו של המרק הכחול־לבן זהה לטעמו של היפני. ★★★

אביבית נחמני, 21, מלכת החן לשנת 1985 ודוגמנית מסלול בעלת מראה אקזוטי, נבחרה ע"י פרסום "אריאלי" למסע הפרסום של פרי הפיג'ואה הטרופי. לאכזבת כל המעריצים: בפברואר היא מתחתנת. ★★★

יעל גרטלר ואופיר אלוני – מלכות יופי וחיילות – מצאו פנאי להשתרע על מיטה בפתיחת הסניף ה־35 של מפעלי "רים". "אחרי יום מפרך בצבא – באה מנוחה ליגע", הן אמרו. ★★★

שני בנים סימן לבת: יפה ויגודסקי, בת 42 ואם לבנים בוגרים (19 ו־17), סמנכ"ל המיכללה למינהל ומנהלת המרכז הטכנולוגי, ילדה בימים אלה את ליחי. האם זה יפריע לקריירה? היא מקווה שלא. ★★★

אופיר אלוני ויעל גרטלר. בא להן לנוח.

צבע

הצייר שסירב למכור

כל חייו נמנע הצייר ליטבינובסקי ממכירת תמונותיו. הוא נהג לומר: "היצירות שלך זה אתה ולכן מכירת עצמך היא זנות". ליטבינובסקי צייר אלפי תמונות והוא הירבה לתיתן במתנה לאנשים שביקשו לקנות ציור אצלו. לפרנסתו צייר דיוקנאות (פורטרטים) והוא היה צייר הדיוקנאות של המדינה שבדרך והמדינה הצעירה, הוא אף נמנע מעריכת תערוכות מאחר שבהיותו שואף־לשלמות חלם רק על תערוכה בגדול באולמות רחבים ומוארים. משנפטר הותיר אחריו אוצר בלום המצפה לאפשרות להביאו בפני הציבור. לצורך זה הוקמה עמותה בראשותו של האלוף מיל. עוזי נרקיס. למימוש הוצאות העמותה נערכה בימים אלה תערוכה קטנה, בגלריה גולדמן בחיפה. היתה זו הפעם הראשונה שתמונותיו של ליטבינובסקי הוצעו למכירה. ■

ד. ל.

"מעריב" בצבע

הרומן של ולדימיר רוטשטיין, 65, עם אמנות הציור החל בגיל 9. כשהיה בן 11 עצרו שלטונות בריה"מ את אביו, ואחרי משפט פוליטי מבויים הוציאו אותו להורג. את אימו הגלו לעיר טמבוב. ולדימיר הקטן גדל בבית דודו בעיר לנינגרד. בגיל 24 סיים בהצטיינות את האקדמיה לאמנויות בלנינגרד. לפני 6 שנים עלה ארצה. עבודות שלו מוצגות עד היום במוזיאונים שונים בבריה"מ. ביום שלישי הקרוב (22 בדצמבר) תיפתח באולם הכניסה של מלון "המלך דוד" בירושלים תערוכה שלו. בין התמונות: הכרזת המדינה בעיניו של רוטשטיין, ציור שמן על בד, הילד מחזיק בידיו גליונות של "מעריב". ■

י.ה.

הכרזת המדינה, רוטשטיין.

רצון חזק ומכחול בפה

הרעיון להציג תערוכה חגיגית במלאת 40 שנה לישראל, 20 שנה לאיחוד ירושלים ו־35 שנים מאז הציג את תערוכתו הראשונה, ניקר במוחו של מרדכי שטינברג זה זמן, אך הבצוע התאפשר בעת שהביא לראש עיריית ירושלים, טדי קולק, ציור שלו בנושא "ירושלים של זהב". את שטינברג, נכה קטוע שתי רגליו ופגוע בידיו, המצייר בפיו, מכיר קולק עוד מהשנים בהן עבד במשרד הבטחון. שטינברג היה יוצא ובא בלשכתו של בן גוריון – ושם פגש בטדי. שטינברג, פלמ"חניק וחובש קרבי בחטיבת הנגב, נפגע בידו הימנית בעת הפגזה על ניר־עם במלחמת השחרור. רסיסים מאותה פציעה גרמו לנמק בשתי רגליו, אותן נאלצו לכרות. כמה שנים מאוחר יותר נאלץ להפסיק לצייר ביד ועבר לציור בפיו בשל קשיי תיפקוד גם בידו השמאלית.

לפני שמן מה שוב נפגשו השנים. "נו?" שאל טדי. "איפה?" החזיר שטינברג בשאלה. לאחר התייעצות קצרה הוחלט, כי מרכז ז'ראר בכר הוא המקום הכי נוח להגיע אליו בכסא גלגלים. התוצאה: תערוכת יחיד ובה 54 ציורים מכל התקופות נפתחה בשבוע שעבר בירושלים.

הציורים אופטימיים. ציורי נופים של ישראל, דמויות תנ"כיות ומספר קטן של ציורים בנושא השואה. ציור נטורליסטי מלא אור. ויש גם הומור: פורטרט גדול של ספרדיה עם שער שחור ופרח אדום בשערה – "זו אשתי: מטבעה היא כהת עור ואני רק הארכתי קצת את השיער ועשיתי אותה ספרדיה". ומשה מחזיק את לוחות הברית עם עשרת הדברות. את לא תנאף כתב בכוונה עם "ע" לא תנעף. זו מין מלכודת: היה בטוח שדתיים יבחינו בכך. רב אחד הבחין – וזו היתה עבור שטינברג הזדמנות לומר את האני מאמין שלו: "אני נין נינו של הבעש"ט. הולך בלי כיפה – כי הכיפה שלי בלב. כולם מטיפים מוסר – אבל שוכחים את העיקר. איזה כבוד יכולים הצעירים לתת לדת כאשר אלה המטיפים זורקים אבנים בשבת ועושים את חילולי החילולים?"

שטינברג כבר רגיל לשאלות. תמיד שואלים אותו, איך במצבו הוא אופטימי, מצייר עם חיוך ולא שוקע במרה שחורה. "הכח הזה לא בא מעצמי בלבד. אי לא עד כדי כך גיבור. היה לי סעד רגשי מצוין – אשתי. להתקדמות המקצועית עזר רבות אגף השיקום: הם הביאו ארצה את פרופ' בריקס, שהיה מורה לציור של צ'רצ'יל, של בניו של ראש ממשלת צרפת קלמנסו ושל מרי מלכת אנגליה. הוא גם היה המורה שלי. וחוץ מזה אני עקשן גדול וגם בתקופות הכי קשות לא נוטש את המכחול".

אנחנו מצדיעים לך, מר שטינברג. ■

אילנה באום

מרדכי שטינברג, פלמ"חניק וחובש קרבי לשעבר. היום: צייר. צילום: סקופ 80.

ארבע ציירות בלי שמעון פרס

למרות התיאומים, שנעשו זמן רב לפני התערוכה, שמעון פרס לא הגיע. מישהו שכח את הקונגרס הציוני. ארבע כלות השמחה נאלצו להסתפק במברק התנצלות של מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ. מדובר בתמר דוברוזנסקי, יעל טייכר, אילנה שגיא ומירי שפר. ארבע נשים יפות ומטופחות. ארבעים פלוס מינוס, אלגנטיות, מסתובבות בהתרגשות ליד תמונות הצבע שלהן שתלויות מסביב, בגלריה "מבט" התל־אביבית.

הרבה חיבוקים, צילומים ונישוקים. בין הציירים, אופנאיים, עורכי דין, עסקנים וסתם חברים שאחזו בכוסיות שמפניה מלאות ביין לבן – בלטו הסופר־ח"כ־לשעבר מיקי בר־זוהר, מנהל לשכתו של פרס בועז אפלבאום, שנראה במצב רוח אוהב ובחברת ידידה קצוצת שיער, אליהו נאוי, יושב ראש המערכת השיפוטית בהסתדרות. נאוי גילה כושר שיפוט וציין את אהבתו לציור ולנשים.

מזכ"ל נעמת מאשה לובלסקי (מימין) ואילנה שגיא.

נוכחות מסיבית הפגינו חבריו לעבודה של גדעון שגיא, חבר הועדה המרכזית של ההסתדרות, שהגיע על תקן בעלה־של־הציירת אילנה שגיא.

את הערב פתחה, בטון של נאום בחירות, מאשה לובלסקי, מזכ"ל נעמת שהעניקה חסות לערב. "הרעיון שארבע נשים ציירות תצגנה ביחד את עבודותיהן קסם לנו. מי כמונו, המופקדות על קידום וטיפוח נשים מתוך אמונה שאשה צריכה להיות שווה, שמחות לתת חסות וחיזוק".

בעל הגלריה, אפרים בן־יקיר, אף הוא חרג מהרגלו ונשא דברים: "המכנה המשותף שלהן הוא לא רק היותן נשים המציירות על נייר בלבד, אלא היותן כה אקספרסיביות". בסתר לבו הוא איחל לגלריה שלו קהל כזה בכל התערוכות, לאו דווקא של ארבע הנשים הללו. ■

איתן לוין

SUN D'OR סאן דור

עשור סאן דור
10 YEARS

במסגרת פתיחת השמיים לחברות שכר זרות בשנת 1977 הוחלט גם על הקמת חברה בת לאל־על שתעסוק בטיסות שכר.

בספטמבר 1981, החליטה אל־על לתת לחברת הבת צביון בינלאומי כדי לאפשר לה לפעול גם בין יעדים מחוץ לגבולות הארץ, על ידי שינוי שמה.
השם שנבחר היה "סאן דור נתיבי אויר בינלאומיים".

משנת 1985, לאחר שגורמי שכר ישראלים ובהם חברות תעופה ומארגנים כשלו והפסיקו פעילותם, פועלת סאן דור בשיתוף עם חברת ארקיע. שיתוף זה הביא להגברת השימוש בציוד ובאמצעים של שתי החברות, ולהעלאה משמעותית ברמת הרווחיות של החברה.

בין יעדי הנופש אליהם טסה סאן־דור, נכללים המפורסמים שבאגן הים התיכון: רודוס, כרתים, קורפו ופלמה. כן טסה סאן דור למספר יעדים מרכזיים באירופה שהם בסיסי יציאה לסיורים בכל אירופה: סלוניקי, בזל, פריס, מינכן, שטוטגרט, המבורג, נירנברג, קלן, ציריך, והלסינקי.

הפעילות המייחדת את סאן דור בעיקר, היא התרומה בהבאת תיירות לישראל. כ־70% מתנועת הנוסעים בסאן דור הם תיירים נכנסים.

סאן דור משמשת גם זרוע ביצועית לטיסות שכר יהודיות של אל על בקוים שלאל־על ענין ישיר בפיתוחם הראשוני, כגון ורשה ובזל.

חברת סאן דור בשיתוף עם ארקיע משתמשת אך ורק במטוסי אל על, בעיקר במטוסי 707, אך גם במטוסים אחרים החכורים מאל־על לפי הצורך. שימוש במרכיבי ייצור ישראליים בשיתוף עם אל־על, מבטיחים את האמינות של החברה הלאומית והדינמיות של טיסות השכר.

חברי הדירקטוריון של החברה היום
יו"ר עו"ד מ. ברנר המכהן בתפקיד זה בששת השנים האחרונות, מר י. ירון, מר ד. אדיב, מרג. סיטרמן, עו"ד י. לרר, מר י. לורברבוים, מר ד. כהן־אבישי, מר ס. שלום, מר י. רותם,
מנכ"ל החברה מר ש. מתתיהו.

לרגל העשור לחברת סאן דור מיטב הברכות ואיחולים להמשך גידול ותנופה.

ELAL אל על
נתיבי אויר לישראל בע"מ

קווי תעופה ישראליים בע"מ
arkia ארקיע
ההנהלה והעובדים

ZENITH
14 RUE THÉRÈSE
PARIS 75001

PULLMAN HOLIDAYS
31 BELGRAVE RD.
SW1V 1RB LONDON

קשרי תעופה רח' טרומפלדור 12
תל־אביב, 63803 טל': 5103322

מארגני טיסות, טיולים
כא־לי נסיעות ונופש של G.S.T.S
בן יהודה 57 ת"א. טל. 222261

סופר צ'רטר
רח' בן יהודה 42, טל' 03-5466622

בלקנים נסיעות ותיירות ומשפחת פרדו

IMHOLTZ
CH-8036 ZURICH
BIRMENSDORFERSTRASSE 108
SWITZERLAND

COSMOPOLITAN REISEN
CH-8035 ZURICH
STAMPFENBACH STRASSE 42
SWITZERLAND

CENTURY 2000
רח' בן־יהודה 74, טל' 03-5448032
יוצאת כולל נופשונים לקורפו
טיולים השכרות רכב ובתי מלון

issta איסתא
איסתא ליינס -
איגוד הסטודנטים הישראלי

TEITLER REISEN
ALBISSTRASSE 28
8038 ZURICH POSTFACH
SWITZERLAND

TOUREST
4 RUE GUSTAVE DORÉ
67000 STRASBOURG
FRANCE

קדמוס מארגני טיולים בע"מ
פינסקר 10 ת"א טל': 299431/2/3

יוסי אנגלנדר
yet
נציגות עובדי יוסי טורס
סיטונאי לשירותי תיירות ומפעיל טיסות שכר.
רח' בן יהודה 37, ת"א טלקס 371423
טלפון 650731 (6 קווים)

DYNAMIC TOURISM
26 RUE FEYDEAU
PARIS 75002

GALLIC AVIATION
28 RUE DE LA POMPE
PARIS 75016

מצטרפים לברכות
פרסום אדמון
ADMON ADVERTISING

דפוס סבינסקי

יהודית חנוך

לראותן בלבד

בגדים לשעות יפות זה לא מה שהיה. אחרי עשור זרוק ומרושל, כשבאותם בגדים אפשר היה ללכת כמעט לכל מקום, מהסופרמרקט עד לתיאטרון – הכל הלך לכל מקום, ג'ינס ונוצצים, מבריק וזרוק ומגוהץ – מסתמנת עכשיו מגמה של שינוי. העשור הזרוק מסתיים ויש נטיה ברורה לחזור ולהבדיל בין בגדים לשעות היום לבין בגדים לשעות הערב.

עונת החגיגות והנשפים, שמתחילה השבוע, היא הזדמנות לאוורר בגדים חגיגיים, להתלבש בשמלה הכי־יפה ולא להרגיש שקצת הגזמנו. האופנה נותנת לגיטימציה להתקשט ולהתגנדר ולנצוץ לאור הנרות והחשמל. בגדי־הערב שבעמודים אלה הם אולי כנרות של חנוכה לרובנו ונועדו "לראותם בלבד", אבל הם מציינים את השינוי הגדול.

אם מחפשים הסברים סוציולוגים לשינויים באופנה, אפשר לראות את המגמה הזו כחלק מהחזרה לשמרנות של שנות החמישים. מיני־מהפכה, שמחזירה את הברק למושגים כמו "אלגנטי" ו"הדור".

בחו"ל, כבר מרגישים היטב את השינוי. אנשים מתלבשים, גם כשהם יוצאים לארוחת־ערב. צעירים, שקודם לכן הפגינו שלכל מקום אפשר ללבוש מכנסי־ג'ינס, גילו את הכיף של להתקשט כמו טווסים לפני שיוצאים בערב. לא רק באופרה של פאריס, מינכן וציריך רואים ב"פואייה" נשים בשמלות־ערב וגברים בחליפות כהות. גם בדיסקוטקים, הנוער מתלבש כמו הילדים הטובים של שנות החמישים. כבר בתחילת הסתיו גדשו את הקולבים בחנויות שמלות־ערב נוצצות, חולצות רקומות במבריקים, חצאיות מרשרשות מטאפטה ומשי ושמלות "מיני" מקטיפה עם סלסולים על הירכים, שכל בת־עשרה נראית בהן כ"סינדרלה".

מעצבי־האופנה המקומיים חיכו לשינוי הזה הרבה זמן. בשנות הבצורת של בגדי־הערב המשיכו לייצר ולהציג אותם כ"ליפתן" של תצוגות, מכרו אותם לאמהות של חתנים וכלות ובר־מצוות, עבדו שעות נוספות על בגדי־ערב רק לפני נשפים של צדקה. עכשיו הם משתוללים בחגיגה של בגדים לשעות יפות. כולם הציגו אותם, מחכים רק שגם אצלנו יתחילו להתלבש בערב, כמו בחו"ל.

הבגדים לשעות יפות של חורף 88' מחזירים נשים לשמלות. למחשופים עגולים וגדולים, לשילובים של אריגים שונים בבגד אחד, מבריק ועמום ביחד. משי וסאטן מבהיק בקפלים רכים, קטיפה שחורה (בחולצה צמודה למתניים ולירכיים) וטאפטה מרשרשת (בחצאית עם שתיים שלש מדרגות של סלסולים). שמלות קטנות שחורות, קצרות וצמודות, מקטיפה חגיגית ועד סריג גמיש וצנוע שנצמד לגוף. שחור מככב בערב, אבל גם צבעים של אבנים טובות, אדום וירוק וכחול. פסטלים רכים ונשיים. הזהב והכסף, שנצצו בערבים של שני החורפים האחרונים, פינו מקום לבגדים עם ברק מתון וסולידי. הכי מבריקות הן דיסקיות פלסטיק מבהיקות בחולציות סטורפלס סקסיות.

המכפלת, גם בבגדי־הערב, בכל אורך. מ"מיני" צעיר וחושף ברכיים, דרך אורך ברך חדש ועכשוי ועד מכפלת שגולשת לקרסוליים וגם מכפלת לא סימטרית, עם שפיצים, כמו קצוות של מטפחת.

בינתיים ממשיכים ללבוש אצלנו, גם בשעות הערב, בגדים סתם, ובתיאטרון ובאולמי הקונצרטים האפרוריות שולטת. אפילו בהצגות בכורה לא מתלבשים מי יודע מה. את הבגדים היפים שומרים לשמחות משפחתיות, לנשפים של צדקה ולתצוגות־אופנה. אבל כמו כל מהפך שקורה בחו"ל, גם אלינו זה יגיע, זו רק שאלה של זמן. ■

רומאנטית ורכה בטעם של פעם, עם דגש על הגב (תמרה יובל).

שחור מככב בערבי חורף 88' (מירי שפיר).

סילסולים בקצה מכפלת. זה מה שהולך בבגדי ערב. (עודד פרוביזור)

מלחמה חכמה

העולם, (להוציא, נניח, את אימלדה מרקוס) מתחלק בדרך כלל לשני סוגי נשים: אלה שקונות בגדים כמו במזנוני "פאסט־פוד" – הרבה, זול ובלי עודף מחשבה לטווח רחוק, ואלה שקונות אותם כמו קוויאר – מעט, יקר, איכותי – ועם הרבה מחשבה תחילה.

אתי מעוז ודיבה בר, יבואניות אופנה ("א.ר.", רח' יהודה המכבי, תל־אביב), החליטו לדאוג לאלה המתאימות את הפריטים במלתחה שלהן לאט אבל בטוח, מה שנקרא ארגון מלתחה "חכם": בתצוגת אפנה שנערכה בשבוע שעבר, הדגימה קארין דונסקי מערכות לבוש מתוכננות היטב של שני אופנאים ידועים: האיטלקי מאקס מַארה והצרפתי ג'ורג' רֶש, שניהם נמנים על האופנאים המובחרים המייצרים בסדרות גדולות (בניגוד לדיור או סן־לורן, למשל), שניהם מייצרים מערכות לבוש "מתפרקות", תפורות היטב, המתאימות בעזרת שינוי פריט או אבזרים, גם לבוקר וגם לערב. אם כי מארה ורש נחשבים לאופנאים בעלי רמה, הם נמנים עדיין על דרג המעצבים שגם נשים "רגילות", ולא רק נסיכות ממונאקו, יכולות להגיע אליו.

"חשבנו על אשה מודרנית, עסוקה, כזו שרוצה להיות לבושה היטב ביום בלי להיראות לבושה 'מדי' – ולהיות אלגנטית בערב בלי לעטות על עצמה משי ומלמלות", מסבירה אתי מעוז. לצורך זה בנו מעוז ובר קולקציה "חכמה", הבנויה על אוסף פריטים של אותם יצרנים: חצאיות "קלאסיות" בגזרות ובאורכים שונים; מכנסים, חולצות וג'קטים – כולם בשורה מוגדרת של גוונים בסיסיים. "לא התפשטנו על פני עודף דגמים וצבעים וכך אפשר יהיה לרכוש מדי פעם פריט חדש נוסף שיתאים למה שכבר יש בארון".

מחירי החצאיות 350 – 400 שקל, החלקים העליונים – 350 שקל, מקטורנים 500 – 700 שקל, שמלות ערב – כ־800 שקל.

קחו, למשל, חליפת ג'רסי אפורה: חצאית שיושבת היטב על כל גוף בגזרת "קלוש" עדינה, עם תפירה מעניינת בחזית – מתאימה כמעט לכל דבר, מנעלי עקב וחולצת משי ועד לסוודר ונעליים שטוחות. החולצה־עליונית, באותו צבע, בגזרת בלוזון קלה, עם פתח "וי" רחב בחזית וירכית צמודה שנפתחת בכפתורים מהצד. אפשר ללבוש אותה עם חולצת צווארון רעננה ולקבל מראה ספורטיבי־אלגנטי, לבוש היטב. אפשר ללכת בלי כלום למטה – ולפתע הופכת החליפה לסקסית להפליא, אם כי המראה הכללי הוא עדיין מהוגן. שינוי של תיק, נעליים, מקטורן או צעיף (השתיים ליקטו אוסף מובחר וקלאסי, המתאים בדיוק לפריטים שהן מוכרות), מעניק את המגע האחרון, וכל זה בלי להתאמץ, כמעט.

דוגמא נוספת: חצאית צמר צרה שחורה, באורך הברך, שאפשר להתאים לה מקטורן קצר תפור היטב, צמוד במותן, ג'קט רחב יותר, משובץ, או חולצה בגזרה מעניינת, משובצת בשחור לבן. עם גרבי ניילון שחורים ונעלי סירה מזמש – את מסודרת היטב. כשהאובר־דרפט מתאזן אפשר לחזור ולקנות את המקטורן המתאים שאת קוראת לו ז'קט, ואחר־כך את המכנסיים, ואחר־כך עוד חולצה... בשיטה הזו – הכל פתוח. ■

תלמה הדר

אותה חצאית בשילובים שונים: חולצת ג'ורג'ט משובצת – ומקטורן צמר קצר (מאקס מארה. מיובא על־ידי "א.ד.")

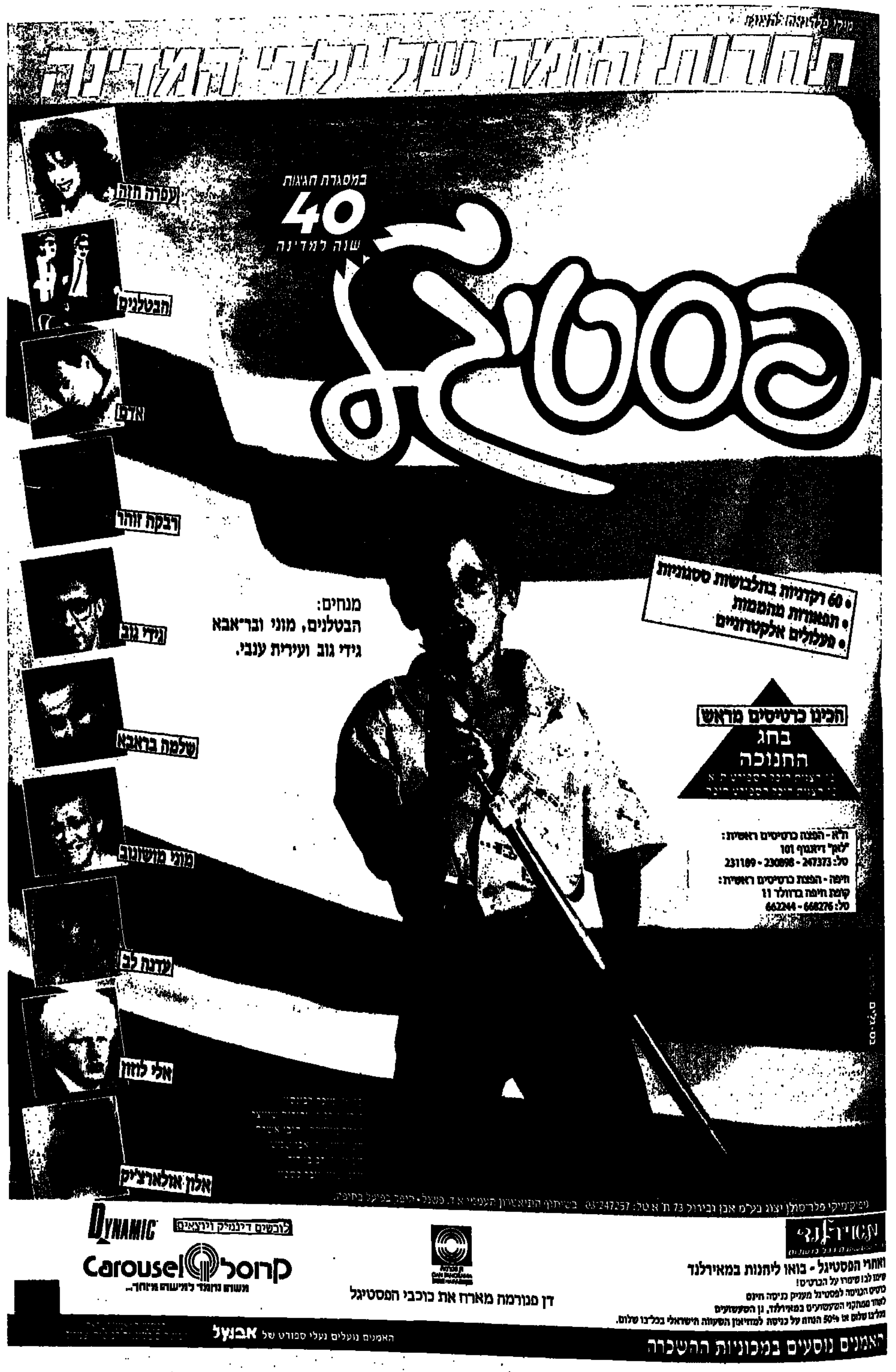
תחרות הזמר של ילדי המדינה
במסגרת חגיגות
40
שנה למדינה
בסטיג'
עפרה חזה
הבטלנים
אדם
רבקה זוהר
גידי גוב
שלמה בראבא
מוני מושונוב
עדנה לב
אלי לוזון
אלון אולארצ'יק
מנחים:
הבטלנים, מוני ובר־אבא
גידי גוב ועירית ענבי.
• 60 רקדניות בתלבושות ססגוניות
• תפאורות מהממות
• מעלולים אלקטרוניים
הכינו כרטיסים מראש
בחג
החנוכה
ת"א - הפצת כרטיסים ראשית:
"לאן" דיזנגוף 101
טל: 247373 - 230898 - 231189
חיפה - הפצת כרטיסים ראשית:
קופת חיפה ברוולד 11
טל: 668276 - 662244
DYNAMIC
לובשים דינמיק ויוצאים
Carousel קרוסל
משהו נוסף למישהו מיוחד...
דן פנורמה מארח את כוכבי הפסטיגל
ואחרי הפסטיגל - בואו ליהנות במאירלנד
האמנים נועלים נעלי ספורט של אבנעל
האמנים נוסעים במכוניות השכרה

Ultra-Tog
שיטת השמיכה החמה
מתממת פי־2
שמיכה דו־שכבתית

יוסף לפיד

הטור של שומי

שאלה של טעם

אתם אולי ישנים בשבת בבוקר. אני מאזין, מהשעה תשע, לתוכניתו של חיים קינן, "שאלה של טעם". למי שאינו יודע – ומי שאינו יודע מפסיד – זוהי תוכנית בנקשתך לשירים ישנים ואמנים נשכחים, שנחרטו בלב המאזינים לפני עשרות בשנים. משהו בנוסח "בנעורי שמעתי בוארשה את הזמרת ואנדה סינצ'יסקאיה, שהופיעה בשנות העשרים בקאבארט ברחוב פילסודסקי. האם יש לכם השיר המפורסם שלה 'פוצטה פולסקה'?"

ואז בא מחקרו הקצר של חיים קינן: "סינצ'יסקאיה, ששמה האמיתי היה בלה כהן, היתה בתו של רב, שברחה עם קצין פולני והגיעה לטאנג'יר, שם נעלמו עקבותיה. את השיר 'פוצטה פולסקה' לצערי לא הצלחנו לאתר, אבל מצאנו תקליט ישן בו היא שרה את ההימנון הפולני. הנה, בלה כהן שרה 'יסצו פולסקה נה זגינלה'".

יש בשידור זה בילוש תרבותי, היסטוריה של שירה, קורטוב של הומור, יותר משמץ של רומנטיקה וכמובן, מנה גדושה של נוסטלגיה. יש בו גם כדי לעורר מחשבות נוגות לגבי כל מה שהחמצנו, מפני שהפטיפון לא הומצא בעוד מועד. מה לא היינו נותנים היום, כדי לשמוע את ליסט מנגן בפסנתר, או את פגניני מנגן בכינור; כדי לשמוע את נפוליאון מדבר אל חייליו בצל הפירמידות, לינקולן נואם בגטיסבורג, או משה רבנו מגמגם את עשרת הדברות מעל הר סיני.

אך יש דבר שכל אחד מאתנו יכול היה וצריך היה לעשות ורק מעטים עושים: להקליט את הסבים והסבתות, כדי שיספרו את זכרונותיהם, אם מהגולה ואם מהתקופה שקדמה לקום המדינה. זהו אוצר בלום לצאצאים ולדורות הבאים, אוצר ההולך ונעלם עם כל מסגרת שחורה בעתונים. אחר כך מצטערים על ההחמצה, אבל כבר מאוחר מדי.

אמי, זכרונה לברכה, היתה אומרת, כאשר מישהו התלונן יותר מדי: "אתה כל הזמן אומר אי־אי־אי, כמו פלטה". אף פעם לא שאלתי אותה מה פירוש הדבר לומר 'אי־אי־אי' כמו פלטה". עד שלפני זמן מה שמעתי את חיים קינן מציג בתוכניתו זמר בשם פלטה, שנולד בספרד ב־1893, ובשיא הקריירה שלו שר ב"טוסקה" וב"ריגולטו" ב"מטרופוליטן אופרה" בניו־יורק ואף היה חביבו של טוסקניני. כאשר הקריירה שלו דעכה, הוא הופיע עם שירי עם דרום אמריקנים ובתוכם שיר בשם "אי־אי־אי", שהפך לשיר הפופולרי ביותר בצ'ילה. וכך הבנתי, באיחור של כמה עשרות שנים, למה התכוונה אמא, אשר אמרה שמישהו מתאונן "אי־אי־אי" כמו פלטה. ■

צד שלישי

כותרת ברוחב שלושה טורים בישרה ב"מעריב" כי:

"אלמוני פלמוני אמר: 'אני מסכן' והתחיל אתי; ניסיתי לעבור את הערב בשלום". וכותרת המשנה מסבירה, כי כך "סיפרה עדה במשפטו של אהרן טייטלמן, לשעבר סמנכ"ל משרד התיירות, הנאשם בקבלת שוחד מיני".

בכותרת לא כתוב "אלמוני פלמוני", אלא כתוב שמו המפורש של האיש, חבר כנסת לשעבר, אדם מכובד, סבא לנכדים. הוא אפילו לא נאשם במשפט. הוא סתם בן אדם, שעליו מעידים במשפט. עדה מעידה, שהוא התחיל אתה. וזה מתפרסם בכל העתונים, באותיות קידוש הלבנה.

איך יכול אדם כזה לצאת לרחוב, להראות את פניו בחברה, מה יאמר לבני משפחתו, כיצד ימלא עוד

חיים קינן. אי־אי־אי כמו פלטה.

תפקיד בחיים הציבוריים? וכי מה חטאו ומה פשעו? לכל היותר, אם העדה דוברת אמת, התחיל אתה. פויה. אבל על כך צריך להפוך אותו לסמרטוט? לשים אותו ללעג ולקלס ברשות הרבים?

מזה שנים מתנהל בציבור וגם בכנסת ויכוח, אם מותר לעתונים לפרסם שמות חשודים לפני שנעצרו, אחרי שנעצרו, לפני שהוגש נגדם כתב אישום, אחרי שהוגש נגדם כתב אישום ואולי רק אחרי שהורשעו. יש נימוקים לכאן ולכאן – ולא אחזור עליהם.

אבל אדם שכלל לא נאשם? מישהו שנקלע לתוך תסבוכת משפטית של הזולת? גם אם הנאשם ייצא זכאי – הוא, שאיננו צד במשפט, ישאר מוכתם לכל ימי חייו. בשם פומביות המשפט, בשם חופש העתונות, בשם זכותו של הציבור לדעת? לדעת מה? שהוא חיזר אחרי אשה?

מה יקרה לכל העתונאים – ולכל השופטים, רחמנא ליצלן – אם יפורסמו, בכותרות מאירות עיניים, כל ההצעות ה"בלתי מוסריות" שהשמיעו באוזני נשים?

יש כאן פירצה בחוק שצריך לסתום אותה, לפני שמישהו, שהכפישו את שמו על לא עוול בכפו, ימצא לנכון להתאבד. ■

זכות יוצרים

סופר מקבל תמלוגים עבור מכירת ספריו. לאחרונה משלמים לו אפילו עבור השאלת ספריו בספריות ציבוריות. לא הרבה, אבל משהו. זמרים ומוסיקאים מקבלים תמלוגים עבור מכירת תקליטיהם וגם עבור השמעתם ברדיו או טלוויזיה.

אבל מה בדבר ציירים ופסלים? הצייר האמריקני רוברט מנגולד מתלונן, שציור אותו מכר לפני עשרים שנה ב־800 דולר, נמכר לאחרונה ב־80,000 דולר והוא לא ראה אף פרוטה מהרווח העצום שצבר הקונה המקורי. האם זה צודק, שמישהו ירוויח על תמונתו של מנגולד 79,200 דולר, כאשר האמן קיבל עבור יצירתו 800 דולר בלבד?

הסנטורים אדוארד קנדי ורוברט קסטן יזמו עכשיו חוק, שיבטיח לצייר או לפסל 7% מהרווחים של כל יצירה, שהמוכר הרוויח עליה יותר מ־50%. הרווח העיקרי ישאר עדיין בידי הסוחר, אבל גם האמן יהנה במקצת.

מישהו מבין חברי הכנסת היותר תרבותיים צריך היה ליזום חקיקת חוק דומה. תועלת רבה מדי לא תצמח לאמנים, כי מחירי התמונות אצלנו לא מרקיעים שחקים. אבל גם הצדק שווה משהו והרגשת הסיפוק, שהנה, יצירה שהשקעת בה כשרון, עמל ואהבה, ממשיכה לעבוד בשבילך גם אחרי שנים.

רמבראנדט פשט את הרגל, כאשר הבורגנים הטובים, שהזמינו אצלו את "המשמר הלילי", סירבו לשלם עבור התמונה את השכר שהוסכם עליו. על מודיליאני מספרים, שרצה לצייר קערה עם פירות, אבל לא היה לו כסף לקנות פירות, אז צייר רק את הקערה. כיום אפשר תמורת אותו הציור לקנות מטוס ג'אמבו מלא פירות. איפה כאן הצדק? או קחו לדוגמה את פיקאסו. הוא היה האמן המצליח ביותר והעשיר ביותר בכל הזמנים. אבל גם הוא היה מקופח לעומת האנשים שהרוויחו מיליונים מקניית יצירותיו ומכירתן.

סוחרי אמנות יטענו, שאין הצדקה לתשלום נוסף עבור יצירה שנקנתה מאמן, כמו שלא משלמים למפעל מכוניות עבור מכונית שנמכרה מיד שניה. אבל השוואה זו איננה תופסת. כי מחירה של תמונה עולה עם השנים רק אם האמן יצר יצירה העומדת במבחן הביקורת והזמן. בכך הוא תרם תרומה ממשית לריווחיות ההשקעה. ולכן גם מגיע לו משהו במזומן, מלבד התהילה, העשויה מזור רפנה, שאותו אי אפשר לאכול. ■

"על חטא"

שמעתי את הזמרת הניו־זילאנדית קירי טה קאנאווא, שרה את האריה המסיימת את הסימפוניה הרביעית של מאהלר. פעם בכל כמה שנים, אם בן מזל אתה, תזכה בחוויה, שהיוונים כינו אותה קאתארזיס, כאשר יצירה אמנותית מפצחת את הקורים של נשמתך ויוצרת הרמוניה כינך לבין היקום.

זה מה שעשה לי קולה של קירי טה קנאווה. רגע נדיר, שבו אמנות גורמת להתעלות הנפש. רגעים כאלה אני אוצר בזכרוני כפנינים יקרות. מדי פעם שולף אותן ממגירת הזכרון ומתבונן בהן מחדש:

צ'ליבידאקה מנצח על התזמורת הפילהרמונית הישראלית, כאשר זו מנגנת את "סימפוניית השעון" של היידן ולפתע היכל התרבות מתחיל לנוע, אנה ואנה, כמו מטוטלת, בקצב של שעון החבוי בתוכי.

רובינא עומדת רום ב"הדיבוק" והזמן נעלם, הקהל נעלם, הבמה נעלמת, השחקנים נעלמים, ורק היא נשארת, מרחפת בחלל, עם הדיבוק בתוכה. ומפיה נפלטת זעקה, שגם כיום מעבירה בי צמרמורת.

ובתיאטרון בלונדון, במערכה הראשונה של מחזהו של דויד סטורי, "הבית", ג'ון גילגוד ורלף ריצ'רדסון, שני זקנים יושבים על ספסל בגן של בית משוגעים, מנהלים דיאלוג קטוע ואני מתפלל לאלהים, שדו־שיח זה לא יגמר, שהקסם לא ישבר.

באולם ה"אקדמיה" של פירנצה, אני ניצב מול "דוד" של מיכאלאנג'לו, המום, נפעם, נכנע.

צ'פלין נואם לתושבי וינה בסיומו של הסרט "הדיקטטור". מרלון בראנדו כורע ברך ב"חשמלית ושמה תשוקה". בקומדיה צרפתית קטנה ומטופשת, שחקנית בשם ברידיט בארדו חושפת את שדיה ואני מבין, מדוע ברא אלהים את האשה.

מטייל סביב בריכת דגי הזהב, לאור שמש אנדלוזית, בחצר ההדסים באלהמברה שבגרנדה.

מתבונן, מהופנט, בציור השואה של שמואל בק, על קיר ביתו בטביון.

מאזין, בקיסריה, לפאראנדורי, שרה שירים של תיאודוראקיס.

קורא את "מאה שנים של בדידות" של גרסיה מארקס. ולילה אחד מגלה את השיר היפה ביותר שקראתי מימי, את "על חטא" של יונתן רטוש. ■

(מתוך התכנית "חשבון שלי" ב"קול ישראל")

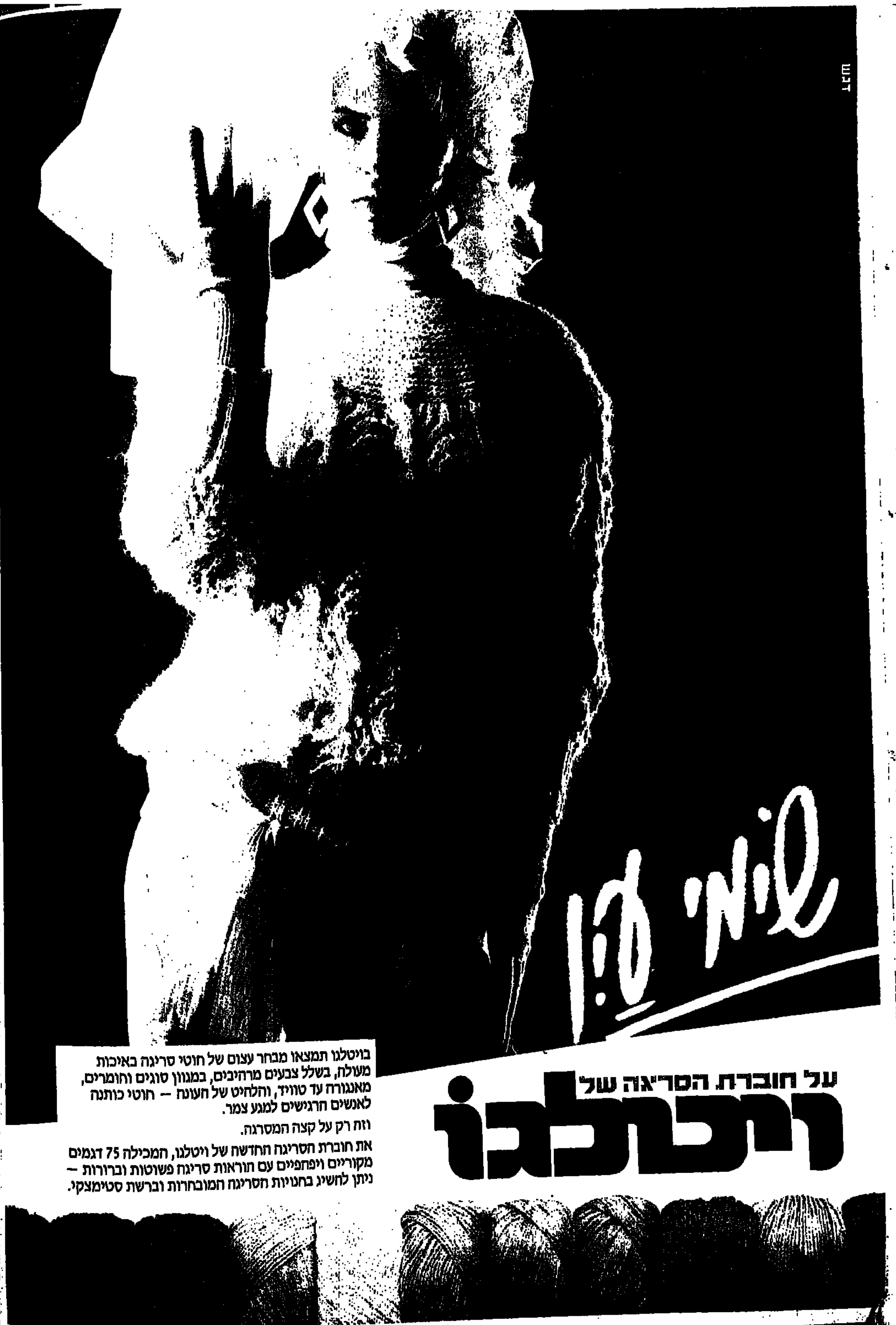

בילי מוסקונה־לרמן

אחרי חודש ימים בהודו, עם תרמיל על הגב, יש לרחל גורדין, בימים כתיקונם מבקרת קולנוע ב"הארץ", מושג חדש על החיים, על זמן, על מה שחשוב ולא חשוב. עכשיו היא במאסאז'ים. ידיים אומרות הרבה יותר מסתם מילים

רחל גורדין: "ההודים רוחצים את האלים, משכיבים אותם לישון". צילום: רובי קסטרו.

חשופה בהודו

רחל גורדין, אישה, נשואה לרופא, בשנות הארבעים שלה, אמא לשני ילדים, אומרת על עצמה שהיא ממוקמת בדיוק בנקודת האמצע של המשבצת הזעיר־בורגנית. המשבצת הבורגנית, היא אומרת עם ליגלוג קטן, נראית לה כבר מדרגה אחת למעלה מהמקום שלה. בכל זאת, קמה יום אחד, לפני שנתיים, אירגנה סידרה של בייביסיטרים, סתמה חורים מכל מיני כיוונים צפויים ונסעה להסתובב, עם תרמיל, חודש בהודו.

כשחזרה כתבה ספר קטן בשם: "העמוק אוהב את המסכה". רשמי מסע בהודו, הוצאת "מסדה". קוראים את הספר ומחייכים הרבה בין הדפים. גורדין לא כתבה ספר על נופים. את הטיול שלה להודו היא לוקחת כמבחן לנבואה העצמית שלה. הודו משמשת ראי לכל מיני מצבי נפש פנימיים. אין מנצחים או מפסירים, אבל יש לגלוג עצמי, הומור, והשתאות רקה.

בשיחה שלנו היא אומרת שבעצם הגיעה למסקנה שכדי להסתכל בראי – לא צריך לנסוע כל כך רחוק.כשנפגשנו – היתה אחרי מסע עצמי בן חמישה ימים בכנסייה בירושלים. כמה חודשים לפני כן נסעה לשבוע, לקחת איזה קורס בפאריס. שוב הביתה ושוב לירושלים.

מונולוג:

המסע להודו, מבחינתי, הוא קודם כל יחס בין מציאות פנימית למציאות חיצונית, השפעת הגומלין בינר הן ואיך מציאות פנימית ממגנטת אליה מציאות חיצונית. את האיזון הזה אפשר לבדוק בכל מיני מקומות. הודו היתה פשוט חוויה עם עוצמה גבוהה מאוד.

אני חיה רוב חיי בהרגשה שיש לי מבפנים חומה שחוצצת ביני לבין אחרים וביני לבין עצמי. אחרי הודו – החומה נפלה. היו יחסים הרבה יותר פתוחים עם אנשים מסביב, אפילו עם בעלי. אחרי חודשיים, חזרה החומה. הרגשתי את ההדרגתיות של החזרה. התעוררתי בבוקר והרגשתי הנה, ההרגשה הזאת חוזרת לי.

כשאני מדברת על החומה – הדבר שהכי הייתי רוצה – לעבור גבול מסויים בתוך עצמי. לנגוע במשהו שהוא עמוק באמת. אצל ההודים אפילו הגבולות עם האלים הם אחרים. הם רוחצים אותם, משכיבים אותם לישון. בגדים מכובסים שלהם תלויים ליד המקדש. שם, היתה לי פתאום ההכנה שכל הסיפור הזה על גבול בין אנשים ובין חלקים באדם הוא פשוט וקל מאוד לחצות אותו. זה כמו לשתות כוס מים, ואני עברתי יבשת שלמה כדי לחפש את מעבר החצייה.

ארץ של ניגודים

בהודו הדברים עלו כמו דרך זכוכית מגדלת. זאת ארץ עם ניגודים עצומים. בחיים מצאתי לי הגנות יעי־לות להתגונן נגד כל מיני דברים. הניגודים שקיימים בהודו – השאירו אותי חשופה. ההגנות פתאום לא עברו.

סיפור: אצלי, כמו אצל רוב האנשים, או אצל רוב הישראלים, קיים העניין של לא להחמיץ הזדמנויות. בהודו יצא לי כאילו להחמיץ הכל, אך במסקנה מאוח־רת יותר – לא התמצתי שום דבר. נושא ההחמצה חזר גם בפסטיבל סרטים בירושלים (רחל גורדין, מבקרת קולנועית של עתון "הארץ" – ב.ל.), שם הרגשתי שה־כל עובר על ידי ולא נוגע בי. ישבתי בסרט על הודו, ורקה לפני שכבה האור – התחשבנתי עם עצמי על שורה של אירועים שהפסדתי והייתי קרובה לייאוש. הייאוש נבע מזה שהיה נרמה לי שכל מה שאני רוצה – עובר על ידי ואני לא מבחינה בו.

למשל: רציתי לפגוש באדם מסויים ובעוד אני מדב־רת עם חברה בכניסה לקולנוע – הוא חלף על פני. רציתי לפגוש את הכמאי ההודי, והתברר שהוא ישב על ידי בשולחן בארוחת הבוקר ואני, בשנייה האחרונה, ומבלי לדעת, החלפתי שולחן. הכל נראה לי מטופש,

האור כבה והסרט התחיל. סרט הודי בלי מילים, בלי דיבורים. רק נגינת רקע של חליל. ככל שישבתי בסרט – הרגשתי איך נושרת ממני תחושת ההחמצה. אמרתי, מה אני מחמיצה, הרי הכל כאן. ברגע שעברתי את המחשבה הזאת – התחילו לקרות כחוץ נסים, וכל הדב־רים התחילו להתממש.

אירוע מציאות פנימית שממגנטת מציאות חיצו־נית. הוזמנתי לארוחת ערב אצל זוג חברים שהזמינו אותי בצורה מקרית, כביכול, לפגוש את אותו אדם שמאוד רציתי לפגוש. הפגישה הזאת איתו, שהיתה חוויה מיוחדת, השפיעה אפילו על אירועים חיצוניים ביותר. תשומת ליבי, בימים הבאים, התמקדה בדברים

(המשך בעמוד הבא)

חנוכה בארדן

חנוכה הוא חג טוב להכנס לארדן, להתרשם מהקו החדש של פינות הישיבה, המזנונים, פינות האוכל, חדרי הילדים והריהוט המשרדי, וליהנות מהנחות גדולות. 20% הנחה אם תעדיפי לשלם במזומן או 7.5% הנחה אם תעדיפי לשלם ב־6 תשלומים שווים. בחנוכה כמו בכל השנה, ארדן מביאה לך ריהוט איכותי המשלב עיצוב מרהיב, נוחות ואיכות ללא פשרות. ארדן, ושיהיה לך חג יפה.

צרפתי

ואת מוזמנת לחגוג

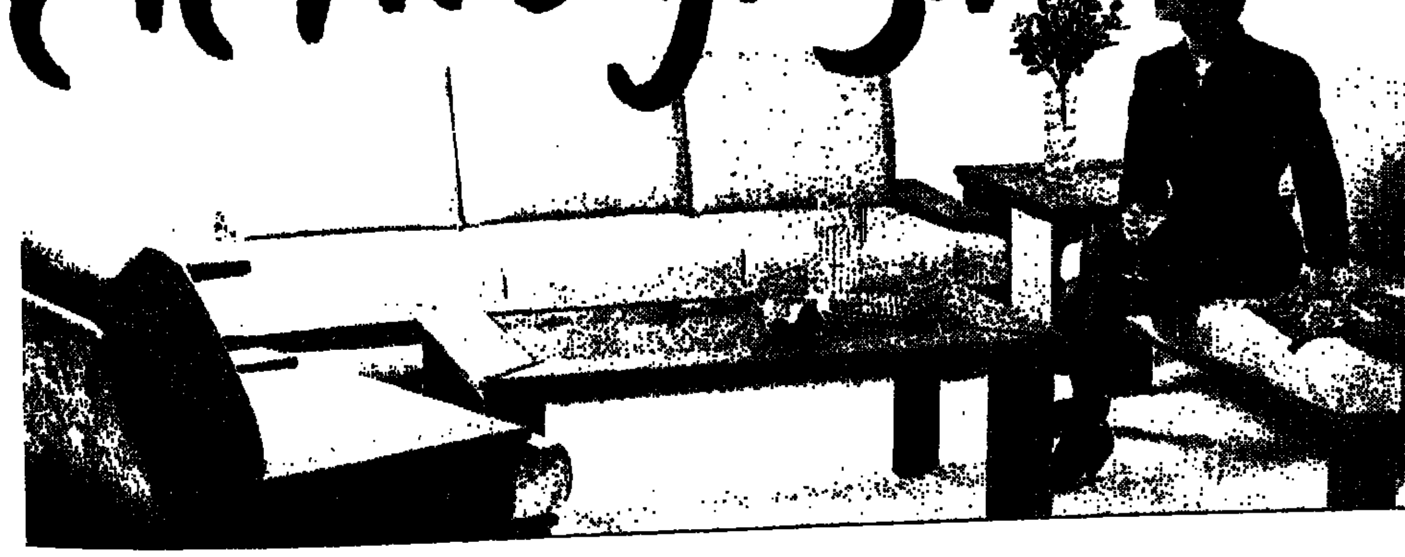

ארדן
מקבוצת הארגז
רואים שיש לך טעם.

20% הנחה על מזומן או 7½% הנחה ו־6 תשלומים שווים

המבצע עד ה־31.12.87 או עד גמר המלאי

רשת חנויות ארדן: מרכז ארדן • צריפין: מפעלי הארגז, כביש בית דגון (ליד צריפין) טל. 08-232696 פתוח בשבת
ארדן תל־אביב: דיזנגוף סנטר, טל. 03-200975 פתוח במוצאי שבת
ארדן ירושלים: שלומציון המלכה 18, טל. 02-227683
ארדן ב״ש: העצמאות 54 (פינת הרצל) טל. 057-78589
ארדן חיפה: מגדל הנביאים, חורי 2 (כיכר סולל בונה) טל. 04-672582 פתוח במוצאי שבת

[redacted]

(המשך מן העמוד הקודם)

אחרים, והעבירה אותי לעולם אחר של משמעות. הצ־לחתי אפילו להחמיץ התקפה אישית על כישורי כתור מבקרת קולנוע, ולהשאר מחייכת.

הגנה על הגבולות

מהם, בעצם, אותם גבולות פנימיים שאני מדברת עליהם ושהודו הוכיחה שאינם ממשיים?

סיפור: לפני כמה שנים נסעתי עם המשפחה לנופש. ישבנו בחניון וכעבור כמה רגעים הגיע משפחה אחרת שפתחה רדיו בקולי קולות, מה שגרם לי להתכווץ באיבה. באותו רגע תפסתי שהזולת תמיד מהווה איום עלי בעצם קיומו. הוא לא צריך לעשות שום דבר. עצם זה שהוא רואה את המציאות מהווית שלו, ולא שלי, כבר מאיים עלי.

אני נמצאת כל הזמן בהגנה על הגבולות שלי. אפי־לו מפני בעלי ומפני הילדים. יש לי הרגשה שהם תו־בעניים ורוצים ממני יותר מדי. תמיד הרגשתי שצריכה לשמור על משהו משל עצמי, כדי שיהיה לי לתת ממנו לאחרים. בהודו, כך התברר לי, אין גבול לאפשרות של בני אדם לסגת. אפשר להצטמצם ולהצטמצם ועדיין לתת – כי לא מדובר במשהו פיזי. היום, כשאני באמצע התעקשות על משהו, פתאום אני נזכרת, תופסת את עצמי, ויכולה קצת לסגת.

איך הדברים מקבלים צורה ביום יום?

הם, למעשה, נותנים צורה ליום יום. החיים כל הזמן יוצרים מצוקות, המצוקה חותרת לפתרון ואלו הפתרו־נות. דוגמא שימושית: בנקודה מסויימת היה לי מאוד קשה עם הילד שלי. הרגשתי שחלק גדול מהקושי טמון באמביציה שלי. נזכרתי במשפט שאמר לי מגדל פר־חים בהודו: "אני לא מגדל צמחים. אני רק מטפל בהם". סך הכל הילדים הם פיקדון אצלי. אני צריכה לתחזק אותם טוב ככל שאני יכולה. השליטה שלי בחיים היא מרומה. המאמצים, יותר משהם מועילים – יכולים לקלקל. ההרגשה בהודו היא שיש כוח אחר שצריך להיות פתוחים אליו. תכונות כמו אלימות, אגרסיביות, האשמה עצמית, מה שמאפיין אותי – חוסמות אפשרי־ות במקום לפתוח אותן. לכן כל הסיפור של הודו הוא סיפור של קבלה. לנסות לקבל את הדברים, להיפתח אליהם, לא להתעקש, הרי הדברים ממילא קורים. הם יותר חזקים מההתעקשות שלנו.

ערב אחד, כשהייתי בפאריס והשתתפתי בקורס, הגעתי לאיזה חשבון נפש פרטי שהיה לי מאוד קשה אתו. שמתי לב כמה אנרגיה אני משקיעה בעניין של לנסות למצוא חן בעיני אנשים, דבר שחשבתי שכבר ניצחתי. לפתע הבנתי שבעניין הזה אני מוגבלת. למח־רת, אחרי שישנתי על זה, קיבלתי את זה. לא נלחמתי וזה גם לא הפריע לי יותר. האנרגייה שלי לא טיפטפה יותר בכיוון הזה. כשמקבלים את זה – אפשר להתקדם הלאה".

אחרי שדיברנו ונגענו בנושאים, עזבנו ושוב נגענו בהם, אמרה רחל שהמילים מזייפות. עוד אמרה שהיא מרגישה שאם כבר מדברים – נכון לדבר כשאתה נמצא בתוך החוויה, או דקה אחריה, ולא במרחק גדול של זמן.

היא, בכלל, הגיעה עם עצמה למסקנה שהמילים רחוקות מהכוונות, מהמקור; שניסוחים מפתלים ומעור־תים ולא תמיד נוגעים במשמעות. במילים אחרות: היא מרגישה את קוצר היד של המילים.

את המסקנות שלה היא מביאה במגע עם החיים. החליטה לעבור לתחום חדש לה. הקורס שלקחה בפא־ריס עוסק במסאז', בעיסוי. מגע ידיים, היא אומרת, תמיד היה קרוב לה. המסאז'ים שהיא תעשה – יגעו באנשים בלי התיווך של המילה. ■

דליה מזורי

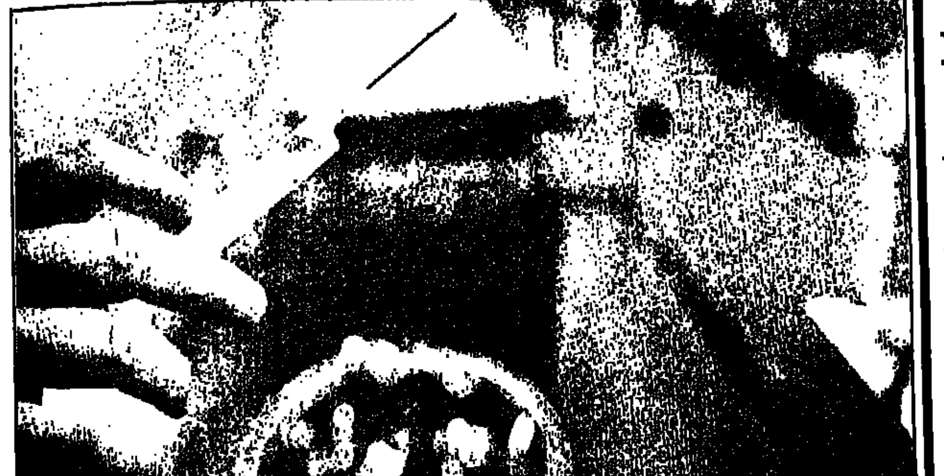

היום זה "סקופ". מחר זה שגרה. מפגש סוער בין זרע לביצה. צילום: שמואל רחמני.

צריך לעזור לגבר

ה חידושים שמביאים לנו הגינקולוגים: ביציות מוקפאות ומופשרות; זרע המוחדר בכוח לתוך הביצית; איתור מומים בעובר בן 48 שעות. וזו רק ההתחלה לקראת העשור הבא.

יש מי שמשווה את ההתפתחות בתחום הפריית המבחנה לעתונות: היום זה "סקופ" – מחר כבר שיג־רה. ומתרחשים שוב יצוץ "סקופ" חדש. כל כך מהר מתרחשות ההתפתחויות בתחום זה. על כמה מן החידו־שים העכשויים והעתידיים דווח בכנס האגודה למייל־דות וגינקולוגיה שנערך בתל אביב.

מנהל האגודה, פרופ' יוסף שנקר, מנהלה של המחל־קה הגינקולוגית בביה"ח "הדסה" בירושלים, סיפר על כמה מהשיטות והחקרות כיום במחלקתו, שיהיו, ככל הצפוי, להיט לכשיוחל בטיפולים בהם בבני אדם.

• ראשית, הנושא של הקפאת ביציות. נסיונות בת־חום זה נערכים בכל המרכזים הרפואים הגדולים העוס־קים בהפריית מבחנה. כולם רוצים להגיע לאפשרות של הקפאת ביצית (את הזרע, כידוע, כבר ניתן להק־פיא), ולבצע את ההפריה במועד המבוקש. כל שיהיה צורך לעשות הוא – להפשיר את הביציות. בכך תיפתר הבעיה האתית משפטית באשר ל"זהותו" של העובר כי כיום קיים ויכוח אם הוא אדם, עם כל הזכויות, או לא. כך גם יהיה אפשר לנהל בנקים של ביציות.

בבית־החולים "הדסה" הוחל בביצוע ניסויים להקפ־את ביציות, אך לפי שעה בבעלי חיים בלבד. להערכתו של פרופ' שנקר ניתן יהיה בתוך שנה להתחיל בהקפ־את ביציות של נשים. ב"הדסה" שוקדים עתה על פי־תוח שיטה חדשה להקפאה – שאולי היא תביא את הבשורה לעולם, כאשר להקפאת ביציות: שיטת הקפאת העוברים היא הדרגתית. לאט לאט מורידים את הטמ־פרטורה עד מינוס 190 צלזיוס. השיטה החדשה: אולט־רה-רפית. הכנסת הביצית ישר, בבת אחד, לטמפרטורה זו. בניסויים בביציות של חיות מעבדה התברר, שניתן להקפיאן בדרך זו ולהפשירן והן אף עברו הפרייה.

• פיתוח נוסף עליו שוקדים כעת בבית־החולים "הד־סה" – החדרת תא הזרע באופן מלאכותי לתוך הביצית. פרופ' שנקר הסביר, כי ב–30 עד 40 אחוז מכלל בעיות העקרות מסתבר שאי הפוריות היא של הגבר: הפרעה בתנועתיות או בתיפקוד של הזרע. זו הסיבה לכך שהז־רע אינו מסוגל לחדור לתא הביצית. ולכן גם בטיפול הפרית המבחנה יש לחזור על התהליך כמה פעמים, עד שהזרע "מואיל בטובו" לעשות מה שהוא צריך לעשות ולחדור לביצית. כיום נותנים לטבע לעשות את השלב הזה בטיפולי הפריית מבחנה.

ביצוע מיקרומניפולציות של הגמטות – הביצית והזרע – תחת מיקרוסקופ בא לפתור את הבעיה. לוק־חים את הביצית ובוקעים במעטפת שלה (הציטופלס־מה)) חור. את הזרע שואבים לתוך קפילרה, מין חוט זכוכית זעיר ובאמצעותה דוחפים אותו לתוך הביצית. מה אפשר לעשות, צריך לעזור לו, לגבר.

• כל תחומי ההנדסה הגנטית מדהימים ומופלאים. ואחד התחומים המרתקים הוא זה שיאפשר לבצע "תי־קונים" של פגמים מולדים. פלאי הרפואה כבר עוזרים לנו באיתור מומים אלה. בדיקות מי שפיר וחלבון עוב־רי הפכו לשגרתיות. הגנטיקה של היום מבוססת רא־שית על איבחון מוקדם, עוד לפני הכניסה להריון ועל טיפול.

השיטה היא דרך טיפול הפריית מבחנה. אחרי 48 שעות, כשהעובר נמצא בשלב של 4–6 תאים, מוציאים ממנו (באמצעות מניפולטור תחת מיקרוסקופ) תא אחד ושולחים אותו לבדיקה. את התאים האחרים מקפיאים. אם התשובה תקינה – מפשירים את חמשת התאים הנותרים ומחדירים אותם לרחם האשה. אם לא – מש־מידים אותם. כאן אין בעיות של הלכה, של איסור הפלות ומה שיותר חשוב – חוסכים מהאשה את הכאב ועגמת הנפש לאחר שהרתה וכבר חשה קשר לעובר שברחמה.

השלב הבא יותר מדהים והוא צפוי רק בעשור הבא: המדובר בתיקון מומים. אם בשלב בדיקת התא נראה שהוא פגוע – אפשר לתקן את הפגם הגנטי ע"י החל־פת החלק הפגוע מתא בריא. שלב זה כאמור נמצא בפיתוח בעולם ע"י מומחים להנדסה גנטית ועוד נשמע על כך. ■

מרכז ההדרכה
לארוח ולתרבות המזון

תל־אביב: שד' בן גוריון 47, פינת דיזנגוף 166,
מיקוד 64589, טלפון: 03-243157/8

תנובה אסם

נמשכת ההרשמה לקורסים ולהרצאות לחודש דצמבר 1987 והחלה ההרשמה לחודש ינואר 1988

קורסים בני שלוש פגישות במחיר –.30 שקל

1. הכנת סלטים ורטבים
החל מה־28.12.87, מידי יום ב', בשעה 16.30
2. בישול סיני א'
החל מה־4.1.88, מידי יום ב', בשעה 20.00
3. קונדיטוריה ביתית
החל מה־10.1.88, מידי יום א', בשעה 10.00
4. בישול אקסקלוסיבי במחיר סביר – א'
החל מה־12.1.88, מידי יום ג', בשעה 10.00
5. בישול סיני ב'
החל מה־13.1.88, מידי יום ד', בשעה 16.30
6. בישול מרוקאי
החל מה־18.1.88, מידי יום ב', בשעה 10.00

קורסים בני שתי פגישות במחיר –.25 שקל

תרבות הארוח והרכבי תפריטים
החל מה־30.12.87, מידי יום ד', בשעה 16.30
בישול במיקרוגל
1. החל מה־6.1.88, מידי יום ד', בשעה 10.00
2. החל מה־17.1.88, מידי יום א', בשעה 16.30
3. החל מה־25.1.88, מידי יום ב', בשעה 20.00

הרצאות חד פעמיות במחיר –.20 שקל

עצוב דגמי מרצפן
(כולל מצרכים וחומרים)
1. יום ג', 5.1.88, בשעה 09.00
2. יום א', 10.1.88, בשעה 16.30
3. יום א', 24.1.88, בשעה 09.00
4. יום ג', 26.1.88, בשעה 19.00
סדנא לקישוטי מזון
1. יום ד', 6.1.88, בשעה 16.30
2. יום ג', 12.1.88, בשעה 19.00
3. יום ד', 27.1.88, בשעה 09.00

הרצאות חד־פעמיות במחיר –.15 שקל

1. עוגות ופשטידות במיקרוגל
יום ה', 24.12.87, בשעה 10.00
2. תבשילי קדרה
יום ד', 30.12.87, בשעה 10.00
3. פשטידות בשריות
יום ד', 30.12.87, בשעה 20.00
4. עוגות ופשטידות במיקרוגל
יום ה', 31.12.87, בשעה 10.00
5. אפית בצק שמרים
יום א', 3.1.88, בשעה 10.00
6. מרקים בשריים – מתכון חדש
יום א', 3.1.88, בשעה 16.30
7. ארוח לערבי החורף
יום א', 3.1.88, בשעה 20.00
8. מרקים בשריים – מתכון חדש
יום ג', 5.1.88, בשעה 10.00
9. פשטידות בשריות
יום ג', 5.1.88, בשעה 20.00
10. מאכלים מהפולקלור היפני
יום ד', 6.1.88, בשעה 20.00
11. מרקים מהבילים לחורף – צמחוני
יום א', 10.1.88, בשעה 16.30
12. תבשילי קדרה
יום ג', 12.1.88, בשעה 16.30
13. קשוטי עוגות
יום ג', 12.1.88, בשעה 20.00
14. ארוח לערבי החורף
יום ד', 13.1.88, בשעה 20.00
15. אפיה אירופאית
יום ב', 18.1.88, בשעה 16.30
16. תבשילי דגים – מתכונים חדשים
יום ג', 19.1.88, בשעה 16.30
17. קשוטי פלטות
יום ג', 19.1.88, בשעה 20.00
18. מרקים מהבילים לחורף – צמחוני
יום ד', 20.1.88, בשעה 10.00
19. עוגות גבינה ללא אפיה
יום א', 24.1.88, בשעה 20.00
20. עוגות ופשטידות במיקרוגל
יום ב', 25.1.88, בשעה 16.30
21. תבשילי דגים – מתכונים חדשים
יום ג', 26.1.88, בשעה 16.30
22. עצוב בשוקולד
יום ג', 26.1.88, בשעה 20.00
23. תבשילי קדרה
יום ד', 27.1.88, בשעה 10.00
24. מאכלים מהפולקלור היפני
יום א', 31.1.88, בשעה 20.00

הרצאות חד פעמיות במחיר –.10 שקל

ארוח גבינות – מתכון חדש
1. יום א', 27.12.87, בשעה 20.00
2. יום ד', 20.1.88, בשעה 20.00
3. יום א', 31.1.88, בשעה 10.00

כל הקורסים וההרצאות מלווים בהדגמות ובטעימות.

ההשתתפות בקורסים ובהרצאות מותנית בהרשמה ובתשלום מראש במרכז ההדרכה תנובה־אסם,
שד' בן גוריון 47 ת"א, טלפון 243157/8 בין השעות 08.00־15.00 בלבד.

אפשר לרכוש את הספרים מסדרת "מאכלי חלב ועוד", "תפוד ועוד", "בעד ועוד",
במחיר –.5 שקל היחידה או את שלושת הספרים במחיר –.12 שקל.
כמו כן את ספר "הבישול הביתי" במחיר –.15 שקל.

פרטים על תוכניות הלימוד:
במרכז ההדרכה ירושלים: רח' סוקולוב 15, בית מיטשל טל. 02-661651
במרכז ההדרכה חיפה: רח' עמק הזיתים 3, הדר–הכרמל טל. 04-521501

מקום

זיוה שפרן

ספרים בדרך לאוטובוס

במקום לא צפוי, דווקא ליד התחנה המרכזית הדפוקה בתל־אביב, פועל מחסן ספרים שהורכב מכל הבא ליד. הקהל אוהב אותו, בשל מחיריו המצחיקים וגם בשל ההיצע המגוון. היא באה לחפש את מאהבה של ליידי צ'טרלי והוא הגיע לחפש מדריך לזריעת ערוגות ביתו.

סתם יום של חול, תשע בבוקר. אני מטיילת בגדה השמאלית של רחוב סלומון בתחנה המרכזית בתל־אביב, מדלגת מעל שלולית של מים מעופשים, חולפת על פניהם של שני מקבצי נדבות שמקשקשים בקופסאות שימורים. מרכולתם של הרוכלים גודשת את המדרכה ואת הרוכנים ובאוויר תערובת של ניחוח וצחנת. "מריומה יומה" הניצחית מתערבלת ברעש אוטובוסים וצפירות קולניות; ומעל פני חכל מרחפת עננת עשן ופיח. ואנשים, הרבה אנשים חולפים נוגעים לא־נוגעים אלה באלה.

אז מה פתאום חנות ספרים, שאלתי את עצמי ונעצרתי ליד חלון הראווה של "תגא 2". אני רואה שם את "ממורדות הלבנון" של עמוס עוז, "אביב שנות" של עמיה ליבליך ו"שרשי אוויר" של רות אלמוג. ספרים שראו אור לא מכבר. שלט קרטון שעליו משורבטת כתובת – "ספרים משומשים תגא 3" – מביא אותי לחנות סמוכה, שהיא בעצם מבנה גדול בעל דפנות של פח מגולוון וגג אסבסט משופע, מבנה דמוי מחסן מכוער להפליא. עד לא מזמן היתה כאן מסגריה.

בכניסה מדפים עם ספרים, שמחיר כל אחד שקל.

באנציקלופדיה הכללית של "מסדה" משנת 1935, בעמוד הראשון בצד שמאל למעלה כתוב: "הפוך בו והפוך בו שהכל בו". אני מחפשת אילו מציאות אפשר לגלות בכלבו הזה: "כתבים נבחרים" של לנין בכריכה מהודרת עם דיוקן המחבר מוטבע עליה, "ימים ולילות" של נתן ביסטריצקי בכריכת בד אדומה שיצא בשנת ת"ש, כרך של "גליונות" לדברי ספרות מחשבה וביקורת בעריכת יצחק למדן, תרצ"ה – צ"ו. על האוניברסיטה העברית במלאת לה עשר שנים פורסם ב"גליונות" הקטע הבא: "קשה למצוא מוסד אחר בארץ, שיהיה בו הפרש רב כזה בין המסגרת ובין התוכן. רישומה של האוניברסיטה איננו ניכר כראוי לא רק בארץ אלא אפילו בירושלים... השפעה על חיי הציבור אין לאוניברסיטה כלל ואפילו הסטודנטים, שהם בכל ארץ השיאור שבעיסת הציבור, אינם כאן אלא תנשי בית המדרש". מעניין.

בין שירי זלמן שניאור בכריכת בד משנת תשי"ב מזה ו"מסילת ישרים" של לוצאטו מזה, ספרים על גידול בקר, גידול עופות וגידולי שדה גם.

בעמודים הראשונים של לוח "הארץ" לשנת תש"ט מודעת פרסומת של "כמובן מטוסיאן", "שירות אווירי קבוע במטוסי קונסטליישן" ושל "חברה א"י – מזרח בע"מ בא כח כללי לארץ ישראל ולעבר הירדן". הלוח כולל סקירות שנתיות, דברי מחשבה, ספרות וכן הדרכה לתיקונים בבית "משום שקשה לפרקים להשיג בעל מלאכה בשעת הצורך בייחוד בשיכונים שמחוץ לעיר". מה שנכון, נכון.

על מדף אחר מצאתי את הכתבים הפראגוגיים של יאנוש קורצ'ק, "העירומים והמתים" של נורמן מיילר, "באהלים" של יהודה יערי משנת Printed in 1938 Palestine שנתון הממשלה תשי"א, "זהוא האור" של לאה גולדברג מ־1946, כתבי שלום אש תרצ"ד, זלמן שזיר, יוסף שפרינצק ו"אשמת שומרון" של מאפו מנוקד, שהחליף הרבה ידיים בספרית החייל היהודי 1942, קובץ של שירי טשרניחובסקי שהיה שייך ב־1947 לתלמיד שמעון ניסני עם הרבה הערות שוליים ושורות מודגשות, תנ"ך מפורש י.ל. גורדון, "ג'וזפין רעיית הקיסר", חלק ב' של "הדון השקט", "היהודי זיס" של פויכטוונגר בהוצאת שטיבל תרפ"ט, "ין כריסטוף" של רומן רולן תרפ"ג ואפילו ספר השנה של העתונאים – הכל בשקל.

הספר "בין גבולות" של אמה לווין ניתן איי־פעם לרוזה עם הקדשה: "תלווה אותך ברכת הקבוץ בצאתך לחוית איטליה 12.5.44". "מרי אנטואנט" של סטפן צוויג הוקדש ב־1950 ליתרה, בהגיעו למצוות.

"כל היום התעלסו הכבשים בתאנתם, אבל הנה עתה לילה ואחרון הנחשלים כהם הוחזר עם צאת הכוכב הראשון..." כך נפתח הרומן המקראי "דוד המלך" של שמיט. מעלה חיוך, אך עם זאת יש משהו מרגש בנגיעה בספרים הישנים האלה, המצהיבים, המריפים ריח מיוחד במינו. מן תחושה פיזית של נגיעה בזמן.

ליד מדף של ספרים בהוצאת "תרמיל" אומרת אשה כבת שבעים לצעירה שלידה: "הקטנצ'יקים האלה זה לפעמים טובים מאד. זה של הצבא יצא פעם".

איש כבן חמישים שואל בחשיבות על ספר "יער הדר הכרמל". אשה אחת מתעניינת ב"מאהבה של ליידי צ'טרלי" – של מקס פיצג'רלד היא לא זוכרת את שם המחבר. חייל מילואים עם כומתה אדומה מבקש ספרים על גננות. הוא רוצה, בסך הכל, לגדל פרחים בגינת ביתו.

היצע וביקוש

יואל דוידוב, הבעלים של "תגא", חדש בעסק הזה של ספרים משומשים. קונה מכל הבא ליד – מספריות שלא הצליחו להתגבר על בעיות של איחסון ושל עש, מאנשים שמציעים למכירה ספרים שלא מצאו בהם כל חפץ עניין ועזבונות של אנשים שהלכו לעולמם והספרים נשארו אחריהם.

"יש משהו מרגש בנגיעה בספרים המצהיבים האלה. מן תחושה פיזית של נגיעה בזמן.

"היהודי זיס", "ין כריסטוף" וטשרניחובסקי – כל ספר בשקל. יואל דוידוב, הבעלים של "תגא".

קופסאות קרטון עומדות בפינה זו על זו חלקן עדיין סגורות וחתומות וחלקן בתהליך של מיון – מהקופסאות לעגלות גדולות של סופרמרקט ומהם למדפים.

יואל עדיין אינו מחפש את הספרים הנדירים. הוא גם לא מתמחה בנושאים מסויימים. את המחיר הוא קובע עליפי הערכה אינטואיטיבית של היצע וביקוש וכן התרשמות אישית מן הספרים. השיקול הוא מסחרי ולא לפי איכות הספר. הוא אינו מעסיק מומחים. לומר בעצמו לעשות את ההכנות. הוא גילה למשל, שספרי קודש ופירושים לספרי קודש הוכתבו בו – זמנית לחמישה סופרים שישבו ורשמו, אך מכיוון שלפעמים שמע כל אחד מהם משהו קצת שונה, כוללת המהדורה חמישה ספרים שאינם לגמרי זהים. פעמים הם גם הוסיפו הערות אישיות בסוף הספר ורשמו את השכר שקיבלו. לכך יש כמובן השלכות מסחריות על שוק הספרים הישנים.

מדפי ברזל ניצבים לאורך המחסן, שבקצהו חלון מרושת מקובע בכמה קרשים. זהו האיזור הממויין על־פי מרורים. שלטים מאירי עיניים מסווגים את הספרים לפי נושאים ולפי מחירים שנעים משלושה ועד שלוש מאות שקלים לספר. הנושאים שונים ומגוונים: ספרי מסעות ומדריכים, ביאוגרפיה, היסטוריה, מדע הספרות, מלחמות ישראל, עליות והתיישבות, ספרי קודש, דתות שונות, חקלאות וגננות, בולים ומטבעות, תיאטרון קולנוע וטלוויזיה ורבים אחרים. חדשים משומשים ומשומשים ישנים זה כצד זה.

בין ספרי התיאטרון משך את תשומת לבי ספר ג.ז.ל בשם "במה עברית". על כריכת הבד מודבקות מסיכות גזורות מקרטון. הפתיחה הקדמות מאת מכס ברוד וביאליק וצילום של המגילה שהונחה באבן היסוד של בית הבימה. הספר מכיל אלבום תמונות של שחקני דור המייסדים של תיאטרון "הבימה", מודבקות בתוך מסגרות עם שמו של השחקן וההצגות בהן השתתף. האלבום ראה אור בהוצאת בי"ח לסיגריות האחים מספרו בע"מ, תל־אביב.

ניתן למצוא כאן כרכים רבים של "דבר לילדים", "משמר לילדים", ו"הארץ שלנו", כרכים של חוברות טרזן בהוצאת "קרני", כרכים של "התקופה" בהוצאת שטיבל ברלין – ת"א מלפני למעלה מחמישים שנה, כרכים של "דבר השבוע", חוברות של פלייבוי, של בורדה וגליונות "העולם הזה" מלפני שלושים שנה.

יש גם הרבה ספרות יפה, הרומן הרומנטי, מתח ופעולה ומדע בדיוני ומה לא, בעצם. בעצם גם ספרים בשפות זרות. בכל לשון ולשון, כמעט.

שני הספרנים שעובדים כאן ממיינים את הספרים הרבים. אחד מהם הוא חיים, פנסיונר, איש כובש לב שעבד שנים רבות בבית הספרים הלאומי ובספריה המרכזית של אוניברסיטת תל־אביב. אוהב להימצא בין ספרים. "זה לא האוניברסיטה, הוא אומר, התנאים הם לא אותם תנאים, המקום הוא לא אותו מקום", אבל בגלל הספרים, בגלל העניין הרוחני – הוא כאן.

אשה במבטא רוסי כבד נכנסת לחנות לחפש ספר לימוד אנגלית למתחילים, וספרנית באה לחפש ספרי ילדים לספריה. מחירו של כל ספר בממוצע ארבעה שקלים. היא מבקשת הנחה. "בעלי אומר לי תמיד", היא אומרת, "כדאי לנסות להשיג בפחות במקום ביותר". היא, תמיד מנסה.

חיילים מחפשים מדע בדיוני וצעיר ממושקף מחפש ספרות על מחשבים. גברת עם כלבלב מסתובבת כבר כמה שעות ומחפשת. היא באה לכאן כל יומיים. בכל פעם היא גם קונה כמה ספרים. ישנם קונים כפייתיים, הרוכשים כמויות מרהימות של ספרים וגם אם יאריכו ימיהם לא יהיה סיפק בידם לקרוא את כולם עד תומם, כנראה. ביום מן הימים יעשו הספרים את דרכם בחזרה אל המדפים ואחר־כך אל הקונים וחוזר חלילה.

רבים מזדמנים לכאן במקרה בדרך מהאוטובוס או אל האוטובוס ויש המגיעים במיוחד. ישנם הנכנסים לרגע, מבקשים ספר מסויים או מתעניינים בז'אנר מסויים וישנם המבלים כאן שעות רבות וכשמתעייפים נחים בכורסאות הישנות שריפוד הברוקאד הפרחוני שלהם קרוע, דהוי ומהוה, כמו בחדר ספריה של אצולה ישנה ונשכחת.

ליד הקופה שתי ערימות של עתוני ערב ואתה שוב מתחבר ל־1987 ויוצא החוצה.

מי שמבלה כאן שעות ארוכות יכול לנוח בכורסאות ישנות, מרופדות ברוקאד פרחוני.

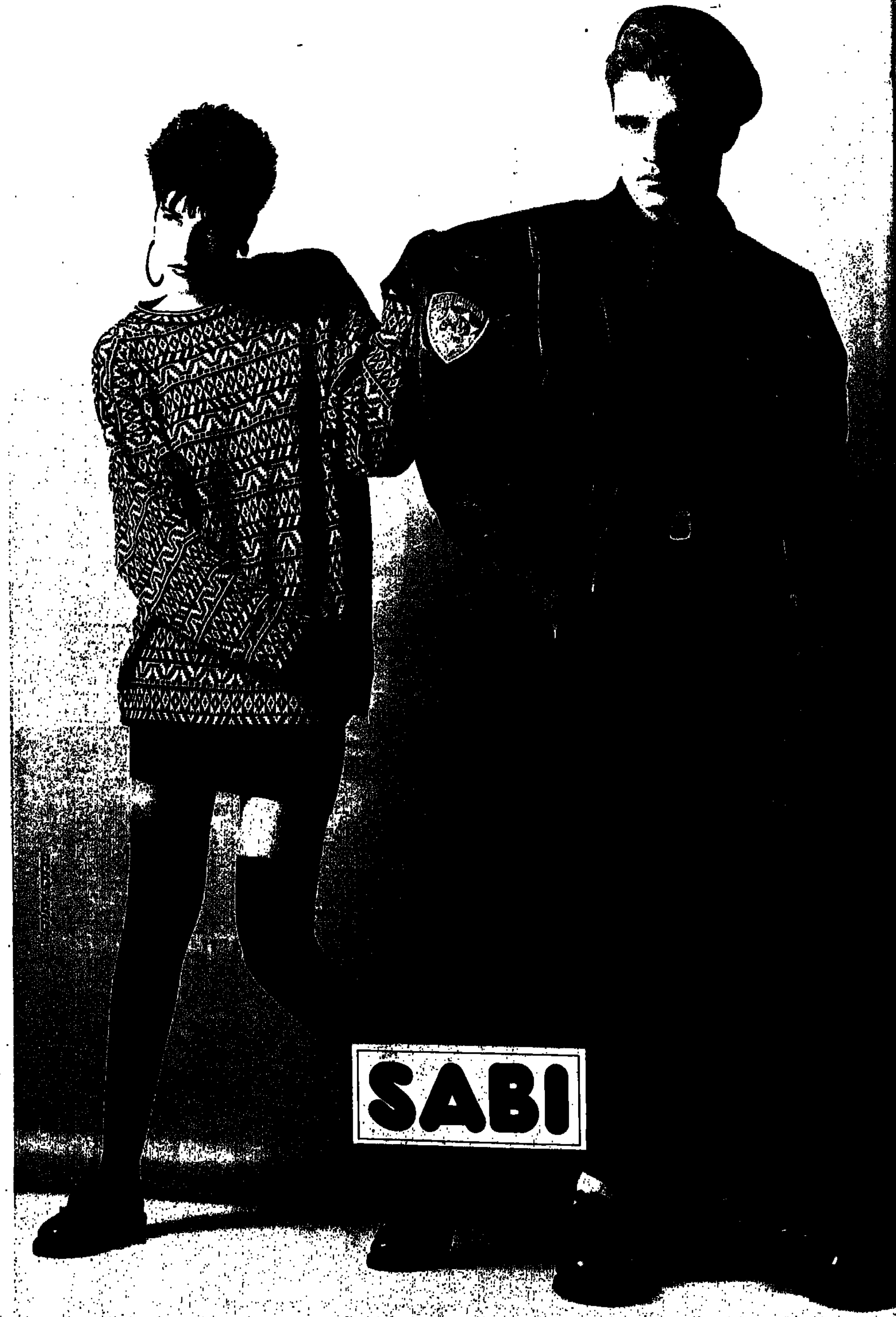

עזרא יונב

שרה, שרה שיר שמח

באתיופיה קראו לה "מולוברן", שפירושו "מלא אורה". כאן היא "שרה" והיא עדיין מלאת אור.

שרה בת ה־10 (ואחייניתה שרה בת ה־19). "אמרו לי שיש לי קול יפה". צילום: עזרא יונב.

שרה צהיה היא בת 10, יש לה קול צלול ונקי, היוצא מגרונה בלא מאמץ ויש לה עיני שקד שוחקות במין ביישנות חיננית וכובשת ויש לה שיער שחור, מקורזל, אסוף לאחור וקשור היטב על העורף. שרה עלתה ארצה לפני חמש שנים מהעיירה שירי באתיופיה, לאשקלון, יחד עם אמה האלמנה טובה בת ה־52, ששה אחים ואחיות ועוד אחייניות ואחיינים שש־לושה מכיניהם מבוגרים משרה דורתם.

שרה נבחרה כיחידה מכל ילדות דרום הארץ, כיחידה מכל בנות אשקלון, וכיחידה מבנות העליה האתיופית – להשתתף ולשיר בפסטיוואל שירי הילדים ה־17, שייערך בחג החנוכה בהיכל התרבות בתל־אביב. כדי ששרה צהיה, תלמידת כיתה ד' בבית הספר הממ"ד "ישורון", תוכל לנסוע שלוש פעמים בשבוע מאשקלון לתל־אביב, לחזרות לקראת הפסטיוואל, נלוותה אליה אחת האחייניות – אף היא שמה שרה – בת אחותה הבכורה של שרה צהיה. שרה האחיינית, בת ה־19, עו־רה לדודתה שרה בת ה־10, לנסוע הלוך וחזור...

שרה צהיה אוהבת לשיר מאז ומתמיד: "עוד בגן הילדים במרכז הקליטה כאן, באשקלון, היו מבקשים ממני לשיר", היא נזכרת. בבית־הספר היא שרה במסי־בות־חגים ובחגיגות סוף השנה. את השפה העברית קלי־טה מהר, עד כי החלה שוכחת את שפת־האם – שפת הטיגרים. כאשר חיפשו בכל הארץ 15 ילדים וילדות בני 8–12 כדי להשתתף ולשיר בפסטיוואל, בא רכז הקליטה ישירות אל שרה ואמר לה: "את תסעי להתמו־דד לשיר". בהתמודדות הראשונה היו מלבדה עוד 7 ילדים וילדות מעולי אתיופיה. סביבם צבאו על אולם המבחנים בתל־אביב עוד כמה עשרות ילדים. "בקשו מאתנו לשיר את 'אל הדרך היורדת' של רבקה זוהר ואחר כך את השיר 'אפונה וגזר'. שני בתים ופזמון. שרתי ואמרו לי: 'יש לך קול יפה. את תשתתפי!'"

שרה ובני משפחתה מתגוררים במרכז הקליטה בחנ־אי שכירות. האם טובה, האלמנה, מנסה להתקיים מ־670 שקל לחודש, סך כל הכנסותיה מן הביטוח הלאו־מי. בעלה של טובה, צהי צהיה, נפטר באתיופיה שנה לפני העליה ארצה. האב נהג לקרוא לשרה הקטנה, בת הזקונים, בשם מולוברן – שפרושו, "מלא אורה". גם השם צהיה פרושו "שמש זוהרת". שרה הקטנה נולדה בשבוע של מלחמות וקרבות באתיופיה, היום לפני 10 שנים, אך דווקא ביום הולדתה זרחה השמש והקרבות פסקו. כל אותו שבוע נהרסו כמעט כל הבתים סביב בית משפחת צהיה ורק ביתם נותר שלם. מזלה של שרה מולוברן – השמש מלאת האורה.

– ומה תרצי להיות כשתהיי גדולה?

"לא יודעת, אבל אני יודעת שאני לא ארצה להיות קוטפת עגבניות או מאכילה תרנגולות, כמו שעולים רבים מאתיופיה עובדים כאן...", אומרת שרה ואחר כך מוסיפה בביישנות: "אלמד ואז אהיה או פקידה או קופ־אית..." מדוע קופאית ולא רופאה או מהנדסת? הקשיתי עליה. "אז אגלה לך את האמת – אני מאוד רוצה להיות מורה, אם אצליח. את זה אני הכי אוהבת..." ומרח? – "גם..." ■

נפתח

בית השיש

כל מה שיש משיש

חשבת על שיש רק בריצוף?
בית השיש מעניק לך אפשרות בלעדית לגלות מחדש גם את הקלאסיקה של הריהוט והאביזרים: ארונות אמבט, כונניות, שולחנות בשלל צורות, עמודים דקורטיביים, כדים, אגרטלים, מאפרות, **אריחים בחיתוכים מעוגלים** (בלעדי לבית השיש!), חיפויי שיש ועוד ועוד. בתצוגה יחודית רק בבית השיש.
בבית השיש תמצאי את עילית מוצרי השיש של **מיטב היצרנים באיטליה**, המקשטים בתי פאר באירופה. לשיש אין תחליף, את מוזמנת לבית השיש להבין מדוע!

בית השיש דרך פ"ת 65, ת"א. טל. 03-5611374

כל מיני אורות

צעצועים ופטנטים אלו אינם תוצר של מחשבות חברות הצעצועים בנושא חג החנוכה. זהו אוסף של כיוונים חדשים אליהם הגיעה השנה תעשייה זו. בעת כתיבת השורות הללו – כל המוצג כאן הוא בבחינת אור לגויים, לראותם בלבד ולא לרוץ לחפש בחנויות. אך יש מקום גם לניסים, ואולי אחרי החג נהנה מאורם גם בארץ.

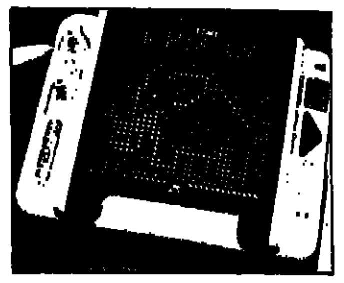

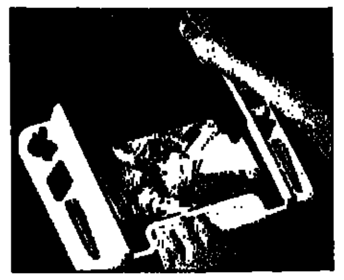

נקודות מפזזות

אורות מתעוררים לחיים. זה מה שעושה לוח מיוחד בשם זה. חברת "טומי" היפאנית יצרה לוח שחור עם מאות נקודות. מתחת ללוח יש נורה גדולה ומראה קעורה -- המפזרת את האור לכל הנקודות בגוונים שונים. הקסם בלוח הוא בכך · שאת הנקודות השקופות ניתן ללחוץ קלות כלפי מטה ולהדליק את הנקודה. מצורף ללוח מכשיר מיוחד, שבעזרתו ניתן ללחוץ על נקודות בודדות, או לגלגל את שיני הפלסטיק על גבי שורות שלמות, נקודה אחר נקודה. "טומי" גם מספק צורות שונות (מרובעים, עיגולים) המאפשרות להאיר שטחים, בהתאם לצורה שהונחה על הלוח. עם "אורות מתעוררים לחיים" ניתן לצייר גם בעת הפסקת חשמל חורפית, בתנאי כמובן שהסוללה תקינה.

חברים נוצצים

"ידידתו הקרובה ביותר של הפעוט במיטה", זה ייעודה של "תולעת הזוהר". לראשה מצנפת, גופה עטוף בד רך ופניה חייכניות ומאירות, תרתי משמע. כל שעל התינוק לעשות הוא להפגין מעט אהבה כלפי התולעת, ולחבקה. אם נהג כך, ולחץ בעדינות על בטנה, תתפוס התולעת ראש מדליק וזוהר, שיאיר לשוכני העריסה את חשכת הליל, אור מרגיע בשליטה עצמית. בעת החיבוק – תשמיע "תולעת הזוהר" של חברת "פלייסקול" גם נעימת ערש חביבה. היצרנים מבטיחים שלילד אין גישה אל הסוללות, והתולעת תסכים להתפשט מדי פעם כדי שבגדיה יכובסו. התולעת אינה בודדת.

מצטרפות אליה 6 בובות קטנטנות, שבגופן מושתל חומר זרחני, המפיץ אור ירקרק. כאן אין צורך בחיבוקים, או בסוללות. יש לדאוג רק לביטולם של מקורות האור האחרים.

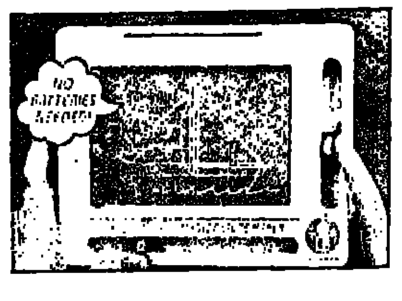

אגס מאיר

"מדעי האנרגיה" היא חברת שיווק מארה"ב, שעיסוקה המסחרי בפטנטים אנרגטיים המופעלים על ידי אור וחום ממקורות שונים. "פלורוסנט רדיומטר" היא נורת זכוכית בצורת אגס, המכילה שבשבת עדינה, שמסתובבת בכל פעם שהיא נחשפת לאור. להדגמה דינמית לעקרונות חום האינפרה־אדום, אומרים אנשי "מדעי האנרגיה".

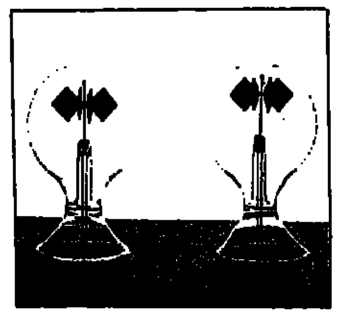

לוח זוהר

גירסת כיס זוהרת לצעצוע המצייר "אץ'־א־סקץ'". הלוח הקטן (20X15 ס"מ) מיועד גם לטיולים מחוץ לבית. אין צורך בסוללות. הלוח זוהר וזורח בחושך, וממש מבקש לקחת אותו למיטה כדי לצייר מתחת לשמיכה. עקרון הציור במשחק המשווק בידי חברת "קולורפורמס" פשוט, ודורש מעט קואורדינציה בידיים. ביד ימין אוחזים במוט האופקי, וביד שמאל באנכי. על פי שניהם, בנפרד וביחד, ינוע הסמן הלבן בלוח הזוהר. אחרי מחנה אימונים קצר וחשוך – אפשר ליצור גם צורות מעוגלות. ■

חזיונות מסתוריים

החברה המובילה את תעשיית הצעצועים בעולם – האסברו – נקטה צעד חלוצי ושילבה בצעצועיה הולוגרמות. בסידרת "חזיונות", הנושאת את כותרת המשנה "אבירי האור המסתורי", עשרות דמויות עתידניות, שהגיעו מכוכב רחוק. חלקן מרכיב את קבוצת כוחות השחור הבלתי נודעים. מנגד מצויים האבירים המצויידים ב"אור המסתורי", (להלן הולגרמות), המוקרנות במגן החזה של האבירים. ההולגרמות הן המעניקות לאבירים את היתרון בקרב על השליטה בכדור הארץ בצורה המוכרת לנו היום. לסדרת "הטובים" ו"הרעים" במסכת אגדתית זו מצורפים גם כלי רכב, כלי משחית שונים ואפילו אתרים נבחרים לקרבות. השיא הוא בכיבוש פיסגת ההולודרום – הר הברזל. רק האמיצים שבאבירים יצלחו למשימה זו, אולי מפני שבפיסגה נשקפת דמותו/רוחו התלת מימדית של מרקלין. זו אינה הולוגרמה הנעולה במסגרת או מאחורי מסך. במקרה זה – שמורה למשחקים ב"חזיונות" הזכות לשלוח ידיים ולהעבירן דרך הדמות.

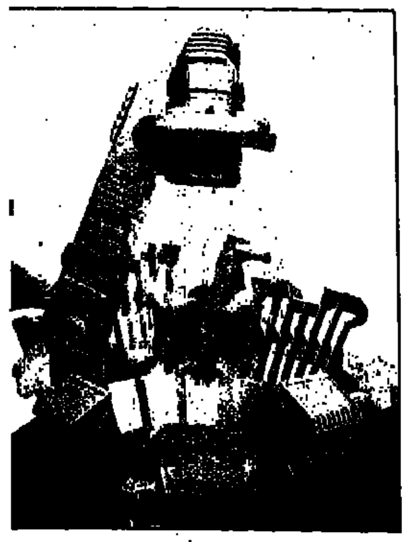

ה"גיגו" של המדינה!

מאת איל בר

איך יכול "גיגו" אחד לשגע מדינה שלמה? □ היצרן התקשר ליבואן הישראלי ושאל: "מי משחק בכל ה'גיגו' שאתה מזמין?" □ הסוד: הילדים משחקים, ההורים – 'מתמכרים'... □ רבבות משפחות בישראל מצאו דרך מרתקת להעביר את החורף.

אחרי מספר חודשים של הפצה בארץ כבר ניתן לקבוע בוודאות: "כוכב" חדש דרך (והשאיר טביעת־רגל עמוקה) בענף משחקי הילדים בישראל. "גיגו". הפסיכולוגים אומרים כי זו המילה האחרונה של המשחקים החינוכיים. "גיגו", המורכב מקוביות פלא המתחברות זו לזו משישה(!) כיוונים שונים, קורא דרור לדמיונו של הילד, מעניק לו אפשרויות בניה מתוחכמות ומגוונות, מפתח את החוש הטכני, את יכולת הריכוז ואת כושר היצירה שלו. עם המלצות כאלו, אין פלא שהמשחקים נחטפים מן המדפים.

□ חבר שמסוגל להחליף צורה...

הילדים מתייחסים ל"גיגו" כאל "יצור" אחר. חבר מיוחד שמסוגל להחליף ולשנות את צורתו תחת ידיהם. בניסוי שנערך לא מכבר באחד מכינוסי מפיצי הצעצועים הושיבו ילדים מגילאים שונים בתוך ארגז־ענק, מלא ב"גיגו". הילדים העבירו שעות על גבי שעות. בלי להרגיש. מפיצי הצעצועים שמעו רק את קולות ההתלהבות. ה"יצירות" שיצאו מן הארגז הזה לא היו מביישות אף אמן... מפיצי הצעצועים התרשמו, הזמינו, ובדיעבד – לא הצטערו. היבואן הישראלי (א.צ. מור) מחפש כיום דרכים להתמודד עם הביקוש.

□ כל המשפחה משחקת ביחדו

איך אפשר להסביר את הדרישה העצומה, את "שגעון ה'גיגו'"? "גיגו" אחד בבית נותן את התשובה הטובה ביותר. המשחק החכם הזה מתאים לכולם. לכל המשפחה. משחקי ה"גיגו" המשוכללים יותר (כן משחקים־ממונע) מהווים אתגר גם להורים. החוויה המשפחתית המרתקת של "ליצור ביחד" מקבלת עם "גיגו" משמעות חדשה.

המשחק נועד לאפשר התקדמות הדרגתית. החל מ"גיגויים" פשוטים לגילאי 3–4 (מחיר נמוך) וכלה במשחקים מורכבים, משוכללים ובעלי מעוף. אלה האחרונים מתאימים לכולם. ילדים ומבוגרים. "אזהרה": מי שמתחיל – לא יכול להפסיק.

אם יש לכם רעיון טוב יותר להעביר את ערבי החורף הארוכים והמשעממים, שיהיה לבריאות. אם לא – כדאי שיהיה לכם "גיגו" בבית.

מתנה מושלמת לחנוכה

דמי חנוכה לילדים: מתנה או כסף? התלבטות שנתית מוכרת. לפני שתחליטו כדאי להכנס לחנות הצעצועים הקרובה ולהעיף מבט ב"גיגו". לא צריך יותר. מתנה מושלמת.
השנה יהיה קל יותר להחליט...

● קוביות "גיגו": אפשרות לחיבור משישה כיוונים!

"פסטיבל גיגו" במגדל הנביאים בחיפה

● אל פסטיבלי הילדים מצטרף בחופשת חנוכה זו פסטיבל נוסף... המדובר כמובן בסוג אחר של פסטיבל: במת משחק ענקית של "גיגו" תוצב בחופשת החנוכה (16-23/12) במגדל הנביאים בחיפה. "גיגו" יהיה שם – בלי סוף! הילדים (מכל הגילאים) מוזמנים להפעיל את דמיונם, ליצור, לבנות ולשחק כאוות נפשם.

רכבות, פאזלים, גני שעשועים ו... "גיגו" הרובוט!

משחקים מיוחדים בסדרת משחקי "גיגו" מכוונים את הילד לבנות צעצוע מסוים, עימו יוכל לשחק ולהשתעשע זמן רב לאחר הבניה: רכבות "גיגו" מיוחדות, פאזלים, גני שעשועים ממונעים ו... ה"כוכב" האמיתי -- "גיגו" הרובוט. הקוביות המיוחדות של "גיגו" מאפשרות לרובוט להניע את איבריו בתנועות סיבוביות. הילדים נדלקים! להיט!

ג'יגו gigo BLOCKS

היבואן: א.צ. מור השקעות בע"מ 04-523953. מפיצים: צעצועי נמרוד (03-9610669). ג.ש.ק. (04-660347).
להשיג בשקים, כל־בו שלום ובחנויות הצעצועים המובחרות

(מודעה)

שרף, יצרן ויצואן הפרוות הגדול והוותיק בארץ, ביחד עם מעצב האופנה עודד גרא, מגישים לך עכשיו את השילוב הנדיר של טיב ויופי במבחר עשיר של פרוות מכל הסוגים.
פרוות שרף - איכות בינלאומית בעיצוב אופנתי up-to-date.
אלגנטית, ספורטיבית, דרמטית, נונשלאנטית... בפרווה של שרף - התפקיד הראשי כולו שלך.
לנוחותך, פתחנו אולם תצוגה ומכירה בתל־אביב:
רחוב גורדון 27, טלפון 03-5448238, תל־אביב.
רחוב רבקה 11, בקעה, טלפון 02-715121, ירושלים.
קרדו 1, העיר העתיקה, טלפון 02-272922, ירושלים.
פרוות שרף. מגע של מעצב.
בפרווה של שרף - התפקיד הראשי כולו שלך

רותי קין

סופגניות קלאסיות

מעטה בצק שמרים קליל מבושם באלכוהול, ריבה בתוך – מי צריך יותר מזה. החידוש בבצק הזה הוא שמעבדים אותו ללא תוספת קמח ואם נדבק לידיים – משמנים אותן וכך גם את משטח הלישה והרידוד. התוצאה: בצק קליל יותר, סופגניות עשירות יותר ושמן צלול יותר, שלא נפגע מעודפי הקמח שעל הסופגניות.

החומרים:
3 כוסות קמח
25 גרם שמרים (או ½ חב' "שמרית")
½ כוס סוכר
⅓ כוס מים
50 גרם חמאה רכה
ביצה
חלמון
2 כפות ברנדי
1־2 כפות שמן
שמן לטיגון עמוק
⅓ כוס ריבה, למילוי
אבקת סוכר, לזרייה

התכנה:
מניחים את הקמח בקערה. אם משתמשים בשמרית – מערבבים אותה לתוכו ומוסיפים את כל יתר החומרים מלבד השמן. אם משתמשים בשמרים טריים, ממיסים אותם עם כפית מהסוכר במים הפושרים ומתסיסים. צרים גומה בקמח, יוצקים לתוכה את תערובת השמרים התוססת ואת כל יתר החומרים. משמנים קערה גדולה או משטח עבודה ולשים את כל החומרים לבצק חלק וגמיש, כ־5 דקות. אם הבצק נדבק לידיים משמנים גם אותן. הבצק יפרד מהן בקלות רבה.

מניחים את הבצק בקערה משומנת והופכים אותו בתוכה כך שיתכסה בשמן מכל הכיוונים. מכסים בירית ניילון ומניחים לבצק לתפוח במקום חמים עד שהוא מכפיל את נפחו.

משמנים היטב משטח עבודה ומרדדים עליו את הבצק לעלה בעובי של כס"מ. קורצים עיגולים בכוס משומנת.

מחממים היטב את השמן בסיר לא גדול. מטילים לתוכו 4־5 סופגניות בכל פעם ומטגנים לצבע זהוב שחום משני הצדדים. מוציאים בכף מחוררת ומספיגים על מגבות נייר.

מרככים את הריבה על ידי בחישה או חימום קצר על להבה נמוכה. מכניסים למזרק ומזריקים מעט מהריבה למרכז כל סופגנייה. זורים אבקת סוכר.

חגיגה מטוגנת

"זה היה לפני שנים", כמאמר שיר הילדים הנודע, אבל אלינו חוזרת חגיגת הטיגון מדי שנה. וכמו תמיד מדפדפים אחורה למצוא את המתכון הכי טוב לסופגניות, המתכון של הסבתא ללטקעס – וגם משהו חדש, שלא ישעמם לנו, חלילה וחס, בשמונת ימי נס השמן.

מתכון לסופגניות שבחרנו בו הפעם, הוא, לדעתנו, המוצלח מבין מתכוני הסופגניות הקלאסיות שברשותנו (עד לגילוי הבא). התעכבנו במיוחד על בצק רבוך, המניב סופגניות ולביבות מהירות הכנה, שאינן דורשות התפחה. ויש גם מתכון לסופגניות מהירות עשויות מקמח מותפח באבקת אפייה, שהפך כבר לנכס צאן ברזל במטבחינו. החידוש בו הוא ניחוח התפוזים, המעניק לו נופך נוסף ומעניין.

לצד הסופגניות יש עמנו לביבות תפוחי־אדמה בשתי גירסאות: האחת ללאטקעס מסורתיות והשניה ללביבות מתפוחי אדמה מבושלים. המשותף לכל המתכונים הוא טיגון בשמן וכולם מתאימים להגשה בחנוכה. כללנו כאן גם מספר עצות למטגנים שיהיה חג אורים שמח. ■

סופגניות מהירות בטעם תפוזים

קל ומהיר וקוצר מחמאות. ניחוח ההדרים הולך יופי עם ריבה בהירה, שאפשר למרוח על פני הסופגניות המהירות הללו.

החומרים:
50 גרם חמאה או מרגרינה, רכה
½ כוס סוכר
כף קליפת תפוז מגוררת
2 ביצים
3 כפות מיץ תפוזים
2 כוסות קמח
2 כפיות אבקת אפיה
שמן לטיגון עמוק
ריבת מישמש, לא הכרחי

מערבבים היטב, או לשים בידיים לבצק.

לסופגניות קטנות, מעבירים בכפית לשמן החם. לסופגניות גדולות, מרדדים את הבצק וקורצים ממנו עיגולים כמו בסופגניות הקלאסיות. מטגנים עד שמזהיב משני הצדדים, ומורחים בריבת מישמש אם רוצים.

סופגניות עם צימוקים

סופגניות תפוחות, עשויות מבצק רבוך העוטף בהצלחה רבה צימוקים חמצמצים. שילוב מעודן וטעים להפליא. להכנת בצק רבוך, ראו גם שלבים מצולמים בעמודים אלה.

החומרים (לכ־20 סופגניות קטנות):
כוס מים
100 גרם חמאה או מרגרינה
3 כפות סוכר
קורט מלח
1¼ כוסות קמח
4 ביצים
100 גרם צימוקים
שמן לטיגון עמוק
אבקת סוכר, לזרייה.

התכנה:
מרתיחים את המים עם החמאה, הסוכר והמלח על להבה בינונית עד שהחמאה נמסה. מסירים מהלהבה ומוסיפים בבת אחת את הקמח. בוחשים ומחזירים ללהבה. ממשיכים לבחוש עד שהבצק אינו נדבק עוד לדפנות הסיר. מסירים מהלהבה. מוסיפים את הביצים, זו אחר זו, תוך בחישה נמרצת לאחר כל הוספה, עד שכל הביצה נבלעת היטב בתערובת. מוסיפים את הצימוקים וממשיכים לבחוש. מניחים לבצק "לנוח" כ־20 דקות.

מחממים את השמן. נוטלים מלוא הכף מהתערובת ומטילים לשמן החם. מטגנים כ־5 סופגניות בכל פעם. כשהן מזהיבות מכל הצדדים, מוציאים בכף מחוררת ומספיגים על מגבות נייר. יש להקפיד לטגן את הסופגניות לפחות 5 דקות. אם הן משחימות מהר מדי, יש למתן את הלהבה. זורים אבקת סוכר. כדאי להגיש חם.

סופגניות קלאסיות. צילום: שמואל רחמני.

לאטקעס. גירסה נייטרלית.

פיתיות תירס מבצק רבוך

גירסה מלוחה, המבוססת על בצק רבוך גם היא. טעים במיוחד להגיש בליווי רוטב סויה, כחטיף או כתוספת למנה העיקרית.

החומרים:
1 כוס (150 מ"ל) מים
50 גרם חמאה או מרגרינה
כפית מחוקה מלח
⅔ כוס קמח
2 ביצים
קורט פלפל לבן
קופסה (280 גרם לאחר סינון) גרגרי תירס
שמן תירס, לטיגון עמוק

התכנה:
מרתיחים את המים עם החמאה או המרגרינה ועם המלח עד שהחמאה נמסה. מוסיפים את הקמח בבת אחת ומערבבים, על להבה נמוכה, עד שנוצר בצק הנפרד מדפנות הסיר. מסירים מהלהבה.

מוסיפים את הביצים, אחת אחרי השנייה תוך בחישה נמרצת אחרי כל הוספה. כשהתערובת חלקה, מוסיפים את גרגרי התירס. מערבבים.

מחממים את השמן בסיר קטן. כשהשמן חם מעבירים לתוכו כפיות מהתערובת ומטגנים כ־5 דקות, עד שהן תופחות מעט ומזהיבות. מוציאים בכף מחוררת ומספיגים על מגבות נייר. (כדי לבדוק אם השמן חם דיו מעבירים לתוכו מעט מהתערובת וכשהיא צפה מייד – אות הוא השמן חם).

מגישים חם, בתוספת רוטב סויה.

טיפ
עצות מטוגנות

★ רצוי לבחור בשמן מאיכות טובה לשם טיגון. השמנים הטובים הם אלה שנקודת העישון שלהם גבוהה ולכן אינם נשרפים בקלות. הטובים ביותר הם שמן חמניות, תירס וחריע, אחריהם – שמן תירס. שמן זית אינו מתאים לטיגון עמוק וכן לא שמנים מחחי או מרגרינה.

★ כדי לבדוק אם השמן הגיע לדרגם החום הנכונה לטיגון עמוק, מטילים לתוכו קוביה בגודל ס"מ של לחם לבן. אם הקוביה מזהיבה במשך דקה אחת – אות הוא שהשמן חם דיו. מווסתים את חום השמן על ידי הגברת והנמכה של הלהבה במהלך הטיגון.

★ שמן שנותר מטיגון עמוק ואינו שרוף – כדאי לנצל לשימוש חוזר. מסננים אותו כשהוא מצטנן במסננת דקה או מעבירים מבעד לבד חיתול. פטנט: מעבירים את השמן מבעד לפילטר נייר של קפה. מתקבל שמן צלול רך. ■

לאטקעס

הגירסה הקלאסית והניטראלית ביותר. אפשר להוסיף תוספות לפי הטעם: לרסק בצל ולהוסיף לתפוחי האדמה, לרסק תפוח עץ עם תפוחי האדמה. מגישים זרוי בסוכר, בלווית רסק תפוחים או עם שמנת חמוצה.

החומרים:
½ ק"ג תפוחי אדמה
2־3 כפות קמח
2 ביצים
כפית מלח
קורט פלפל שחור
שמן לטיגון

התכנה:
קולפים את תפוחי האדמה ומגררים על מגררת דקה (או גסה, לפי הטעם). מניחים בקערה וסוחטים היטב מעודף הנוזלים. מוסיפים את כל יתר החומרים ומערבבים. מחממים שמן במחבת בינונית (בגובה 1 ס"מ בערך). מעבירים בכף מתערובת הלביבות לשמן החם ומשטחים בגב הכף. מטגנים עד שמזהיב מצד אחד והופכים לצד השני. מוציאים ומספיגים על מגבות נייר.

לביבות תפוחי־אדמה מבושלים

גירסה פחות מקובלת, אך מעודנת וטעימה אולי אף יותר.

החומרים:
½ ק"ג תפוחי אדמה, מבושלים בקליפתם
3 ביצים, מופרדות
מלח, פלפל שחור
2 כפות קמח
שמן לטיגון

התכנה:
מסירים את הקליפה מתפוחי־האדמה ומועכים אותם קלות במזלג, כך שלא יהפכו למחית אלא ישארו בחתיכות. אפשר גם לגרר על מגררת גסה. מוסיפים את החלמונים, התבלינים והקמח ומערבבים. מקציפים את החלבונים לקצף רך ומקפלים לתערובת תפוחי האדמה. מטגנים מייד בשמן חם בעומק 1 ס"מ בערך, במחבת. מעבירים את התערובת בעזרת כף ומשטחים מעט ללביבה. ■

איך? בצק רבוך לפחזניות ולסופגניות

מהבצק הזה אפשר להכין פחזניות אפויות בתנור – וגם שניים מסוגי הטיגניות שמתכוניהם בעמוד זה. למי שלא התנסה עדיין בהכנת בצק מסוג זה – כך מכינים אותו:

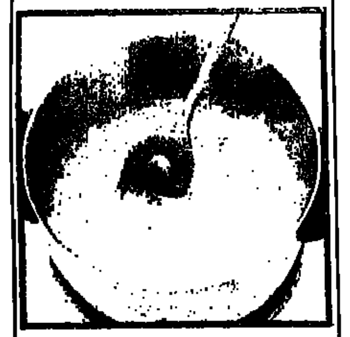

1. מביאים לרתיחה את המים עם החמאה או המרגרינה ועם המלח או הסוכר. מסירים מהלהבה ומוסיפים את הקמח בבת אחת. בוחשים היטב.

2. מחזירים את הסיר ללהבה וממשיכים לבחוש עד שהבצק נפרד מדפנות הסיר. מסירים מהלהבה.

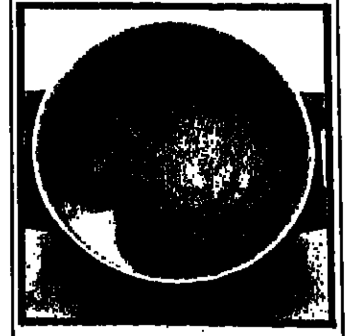

3. מוסיפים את הביצים זו אחר זו. אין להוסיף ביצה נוספת לפני שקודמתה לא נבלעה כליל בעיסה. לאחר התוספת הראשונה העיסה נעשית רכה יותר ודביקה. בתום ההוספות מתקבל בצק מבריק וחלק, רך דיו כדי שאפשר יהיה לזלפו ויציב כדי לשמור על צורתו לאחר הזילוף. ■

אורח חיים

אלדד זקוביץ
צילום: שמואל רחמני

עלֵי מרפא בעלֵי מרפא

אצל שייח עלי מכפר סמוע לא תקבל זריקה ולא גלולה צבעונית. הוא ירפא אותך בעזרת שורשים, בלוטים וגרגרים. הוא יודע לקבע עצמות ללא גבס, לטפל בכאבי־ראש, בשגעונות קלים. אפילו לפתור בעיות של גאולת־דם הוא יודע.

שייח עלי בחדרו. את שכר הטיפול קובעים המטופלים לפי תחושתם.

אל כפר סמוע, חלא חיא אשתמוע המקרי־ אית, השוכן על רכס הר מדרום לחברון, מוביל כביש צר ומתפתל. בשעות הבוקר המאוחרות של יום מתיו בחור, שורים חשי־ לוח והשקט בין בתי הכפר, שקירותיהם בוהקים בלובן מסנוור. באותה שעה, בכרך החומת, מתי־ רוצצים מאות אלפי אנשים מודאגים ולחוצים. נושמים את אדי מפלטי המכוניות ומפנקים את כיבי הקיבה שלהם במזון רווי דשנים כימיים וחומרי ריסוס רעילים.

זהו גן העדן של הפסיכיאטרים והיועצים הפסיכולו־ גיים. בארשת של נימוס מקצועי, שבקושי מסתירה את קוצר רוחם, הם רושמים לך ביד זריזה כדורים קטנים בשלל צבעים, ואם המצב חמור באמת – אולי גם יזרי־ קו לך משהו להרגעה.

אצל שייח עלי בכפר סמוע לא מוריקים זריקות וגם לא רושמים כדורים קטנים וצבעוניים. על מדפי עץ ארוכים לאורך הקיר, וגם על הרצפה, מונחות מאות צנצנות זכוכית ובתוכן עשבי מרפא, שורשים, בלוטים, גרגרים וחלקי צמחים אחרים, שנאספו בזהירות בכל רחבי הארץ וגם בארצות אחרות, חלקן רחוקות. יש גם ספרים רבים על המדפים, כתובים בשפה הערבית. מחבריהם של חלק מן הספרים הללו אינם איתנו כבר מזה מאות בשנים.

שייח עלי, גבר גבה קומה וזקוף, בן 76, נראה כמו בן 50. כפיה צחורה, ז'אקט "פראנסאווי" מפוספס וגלאבי־ יה תואמת. לבוש של נכבד כפרי. מרצה את דבריו בניגון של מטיף דתי בטלוויזיה מקהיר. נא להכיר: מרפא עממי כרוח המסורת הערבית עתיקת היומין. את השכלתו הרפואית הוא לא קנה באולמות האקדמיות ועל קירות הקליניקה שלו לא מתנוססות תעודות ממר־ סגרות. במקומן תלוי שם גליון נייר ענקי ועליו פסוק מכתבי הנביא מוחמד, בכתב יד מסולסל.

אל מול המכתביה, שמאחוריה מקבל שייח עלי את מבקריו, יושבים נסים קריספיל ואנוכי. נסים, איש החברה להגנת הטבע לשעבר ומומחה לצמחי מרפא ותועלת, מתרגם מערבית לעברית ומעברית לערבית, ובעצמו שותה בצמא את הסבריו המנוסחים היטב של השייח ואף רושם אותם בפנקס, ששלף מתרמילו.

עודלפני שדרכנו על מפתנו של השייח, דאג נסים להבהיר לנו, שמדובר באיש יוצא דופן ובעל ידע רב. שייח עלי הוא בעצם מוסר לשירותי רווחה של איש אחד. אל פתחו משכימים לא רק ערבים, אלא גם יהו־ דים ואף מארצות שכנות רבים הבאים.

מקרי חטיפה

בניגוד לעוסקים ברפואה הממוסדת, שבה נהוגה שי־ טת ההתמחות, עוסק מרפא עממי כשייח עלי בכל מה שקשור במצוקת האדם. בשל מעמדו הנכבד הוא מטפל גם בבעיות חברתיות קשות, כמקרי חטיפה של נשים, או גאולות דם. שכר הטיפול – לא על פי מחירון. השייח הוא איש אמיד, ואת שכר הטיפול קובעים המ־ טופלים על פי תחושתם.

נסים קריספיל, כמומחה לצמחי מרפא, מלא הערכה לידע של שייח עלי. למעשה, אנשים כמוהו היוו תמיד אחד ממקורות המידע העיקריים לחוקרים בשטח הזה. קשה אולי להגדיר את הרפואה המסורתית הערבית "כבלתי ממוסדת". עיון קצר באוסף הספרים הגדול, המצוי על מדפיו של השייח וחבריו למקצוע, מעיד על כך שהיקף הידע בנושא הרפואה, שנצבר במשך מאות שנים, הנו מדהים.

נסים מסביר, שבעצם מתבססת הרפואה הערבית המ־ סורתית על מחקריהם של שלושה חוקרים יווניים, שחיו בתקופת הזוהר של יוון העתיקה. תיאופרסטוס, פליניוס ודיוסקורידס. את כתביהם של החוקרים היוו־ ניים תרגמו ליוונית יהודים בשירות השולטנים, שקנו לעצמם שם של בלשנים מעולים. החוקרים הערביים העתיקים מיזגו ידע זה עם ידע רב, שהגיע לחצי האי ערב מן המזרח הרחוק, וכך נכתבו בתקופה ההיא ספ־ רים רבים, שכל מרפא ערבי מסורתי רואה חובה לעצמו להחזיק על מדפיו.

בין השמות המפורסמים ביותר ניתן למנות את אי־ בן־סינא, שבכתביו נעזר הרמב"ם במחקריו, בני תקופ־ תו של איבן־סינא – איבן־רשאד, דאוד אל־ענתקי, שחי במאה ה־11 ודמות עלומה ששמה לוקמאן אל־חאכ־ ים, שיש אומרים שאינו אלא שלמה המלך.

שייח עלי אינו שולל את הרפואה המקובלת. הוא עצמו אינו בוש להזדקק לשירותיה הטובים. אולם לדע־ תו, ישנם תחומים רבים שבהם עולה הרפואה שלו על זו המקובלת, כמו למשל במקרה של ריפוי עצמות שבו־ רות וקיבוען. לדבריו, גיבוס אינו מבטיח קיבוע נכון של שבר. לדבריו, הוא מסוגל בעזרת מישוש לקבע עצם שבורה בצורה יותר טובה מאשר רופא העושה זאת בעזרת צילום רנטגן. השיטה שלו גורסת קיבוע בעזרת כפיסים וקשירה גמישה, שאינה מאפשרת תנועה מיות־ רת של האבר הפגוע.

גם חמור עוזר

הוא מספר על מרפא עממי זקן, שחי בסמוע, אשר התמחה בטיפול בשברים מסובכים. יום אחד הביאו אליו פלאחית, שעצם הירך שלה נפגעה בתאונת דר־ כים. האיש ציווה לקחת חמור ולמנוע ממנו שתיה במ־ שך שלושה ימים. מקץ שלושה ימים הושיב את הפלא־ חית על גב החמור וקשר את רגליה מתחת לבטנו. אז קיבל החמור הצמא כמה דליים של מים ובטנו החלה מתנפחת, תוך שהיא מותחת את עצם הירך הפגועה ומקבעת אותה חזרה למקומה בצורה מושלמת.

בחצרו של שייח עלי לא ממתין חמור לפלאחיות שחצו את הכביש בפזיזות. מקרים כאלה הוא מפנה היום לחדרי המיון של בתי החולים. הסיפור בא רק להמחיש את תושייתו ויכולתו של רופא מסורתי. הוא מעדיף טיפול במחלות מקובלות בתרופות מקובלות, קי, שיקויים או משחות, רקוחים מצמחי מרפא, שיעי־ לותם הוכחה במשך מאות שנים.

כבסיס לרבות מן המשחות משמש, למשל, שמן זית, שלו סגולות מרפא רבות. בלוטי אלון, שמהם מפיקים חמרים לעיבוד כורסקי, משמשים כשהם מעורבים בעפרית לטיפול בעור נגוע.

שייח עלי בחברת נסים קריספיל. המורה ותלמידו.

כמו רופא רגיל, גם שייח עלי רושם לפעמים לחולה שלו "פלאסיבו" (תרופת דמה, שערכה הוא סוגסטיבי בלבד). הפלאסיבו של שייח עלי הוא קמע, שאינו אלא פיסת נייר, שעליה רושם השייח בכתב ידו פסוק מן הקוראן. לפעמים מוסיפים גם צמח כתוש. לא מזיק, יכול רק להועיל. ובכלל, שייח עלי, כאיש מאמין, סבור שמי ששומר את מצוות הדת (גם היהודית), קטנים סיכויין לחלות וגדולים סיכויין להירפא.

ככר ברור לנו שלא נזכה לחזות כאן בטקס של גירוש שד מגופן של בתולות, ובכל זאת בלי שיגעון הרי אי אפשר. הפסיכיאטרים קוראים לזה "מאניה־דפר־ סיה", לפחות חלק מן הכפריים עדיין מאמינים בשדים. שייח עלי לא יתווכח עם אמונות. הוא מכיר היטב את הפציינטים שלו.

האם מוכן כבוד השייח לטפל גם במקרים של דיבוק ושגעון? – "זה תלוי בסוג השגעון שתוקף את האדם. מקור התקלה הוא באזורים במוח שאינם מתפקדים הי־ טב", לפחות לחלק מן המקרים יש לשייח תרופה. "יש־

(המשך בעמוד הבא)

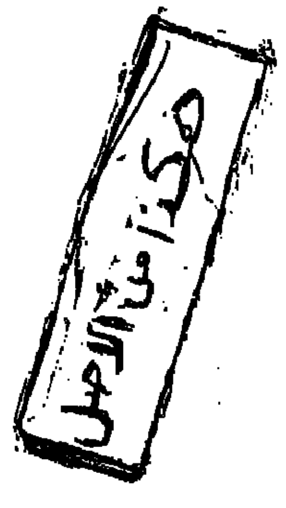

משחת ארכובית ותה לענה

כשנמרוד, בנו של נסים קריספיל, מבקש גערה – זה סימן ברור שהבטן שלו כואבת. אצל משפחת קריספיל בהר גילה אין ארון תרופות. על המדפים העליונים במטבח יש להם בית מרקחת קטן שנראה יותר כאוסף בוטני, אוסף מרשים של צנצנות זכוכית שעליהן תוויות כתובות בכתב יד. בתוך הצנצנות ניתן להבחין בעלים, גבעולים ופר־ חים של צמחים שונים, שלוקטו ביד אוהבת בכל חלקי הארץ. זהו מאגר התרופות של המשפחה. יש שם לענה מדברית, שממנה חולטים תה לטיפול בכאבי בטן, שומר שבעזרתו מטפלים בכאבי הבטן של התינוק, ארכובית שממנה מכינים תשרית לטי־ פול בעור ידיים סדוק ואיזוב מצוי (זעתר) שהתה שמכינים ממנו טוב נגד הצטננות.

נסים קריספיל, בן 39, לשעבר מדריך בחברה להגנת הטבע נחשב לאחד המומחים הגדולים בש־ טח צמחי המרפא והתועלת בארץ ישראל. הוא הת־ חיל לעסוק בנושא לפני עשר שנים ויבול מחקריו פשוט מדהים. גולת הכותרת – אנציקלופדיה יפה־ פיה של צמחי מרפא הנושאת את השם "ילקוט הצמחים" (הפצה בלעדית של "ספריית מעריב"), שבה מתועדים כ־200 צמחים שונים. בינתיים היא כוללת ארבעה כרכים ממויינים לפי א"ב, שאותם הוציא נסים לאור בכוחות עצמו. לצורך מימון הכ־ רך האחרון הוא אפילו מכר את המכונית שלו ועתה הוא ממתין לאפשרות להוציא לאור את הכרך הח־ מישי והאחרון של האנציקלופדיה, הכולל את הצמ־ חים ששמותיהם מתחילים באותיות ק' עד ת'. התי־ עוד כולל את הגדרתו הבוטאנית של הצמח, הפולקלור הקשור בו, מתכונים שניתן להכין ממנו וחלק מיוחד המוקדש לתושיית שדה, כלומר, כיצד להשתמש ולנצל את הצמח במצבו הטבעי בשדה במקרה חירום.

הידע של נסים אינו אקדמי, ולדבריו הוא נתקל לפעמים בגילויים של עויינות וקנאה מצד חוגים אקדמיים, מה, שלדעתו, מצביע בעצם על כך, שהדרך בה הוא הולך היא נכונה.

חלק גדול מהידע שיש לנסים בנושא בא לו מעבודותיהם של הכוהנים הגדולים של תורת צמחי ארץ ישראל, נגה הראובני ואשר אושרי. כולם למדו מן הכפריים הערבים שאצלם עובר הידע העתיק הן בע"פ והן בעזרת ספרות כתובה, הממשיכה להתחדש עד עצם היום הזה. המורים החשובים ביו־ תר הינם המרפאים העממיים מסוגו של שייח עלי, המשמרים בזכרונם ובספריהם ידע שערכו לא יסו־ לא בפז.

הטיפול בצמחי המרפא אינו אלא אחד הביטויים לאהבתו של נסים לארץ ולמסורת שלה. "עם חדי־ רת התרבות המודרנית גם לפינות הנידחות ביותר של הארץ נפגעת המסורת העתיקה", הוא אומר, "בכל רגע הולכת פיסת מידע לאיבוד. פיסת מידע שאותה לא נוכל יותר לשחזר לעולם".

נסים עומד עתה להסתער על נושא חדש: עצים ואתרים קדושים בארץ ישראל. ■

(המשך מן העמוד הקודם)

גם שני סוגים של שיגעון או ריבוק: 'סאודאי' – התקף של אמוק מלווה באלימות, כאלה אני שולח לבית חולים פסיכיאטרי, ו'סאפראווי', שהוא סוג קל של שיגעון, שבו מטפלים בעזרת 'לזגה', תחבושת מוספגת בתמציות עשבי מרפא, שאותה חובשים על הראש". בנוסף לכך הוא רושם לחולה דיאטה מיוחדת, שאחד מן המרכיבים העיקריים שלה הוא דבש. "הכי חשוב", הוא אומר, "להכניס את החולה למצב של רגיעה על ידי שיחה ומנוחה".

נחש הגומי

השייח שולל את שיטתם של הרופאים הפסיכיאטרים המרבים בהזרקת זריקות הרגעה. לדבריו, גורם הטיפול הזה נזק והשפעתו דומה לזו של טיפת מים קרים, שאותה מטפטפים לתוך שמן רותח. את הרופאים הטריים, שזה אך יצאו מבתי האולפנא, הוא משווה לפחחים, המבצעים פעולות הלחמה גסות לתיקון שברים וקרעים בפח.

כבעל נסיון של ארבעים שנה בטיפול בבני אדם, מייחס השייח חשיבות רבה לטיפול פסיכולוגי. הוא מספר על כפרי מן הגליל, שהתלונן בפניו על תחושת חנק בשל נחש שנטפל, לדבריו, לצווארו. "מה היה עושה פסיכיאטר?" שואל שייח עלי, "מזריק לו ישר מנה הגונה של סמי הרגעה. אני שמתי עצמי כבוחן מקרוב את צווארו ואמרתי לו לשוב למחרת". בינתיים יוצאת בהיחבא משלחת רכש מיוחדת לחנות צעצועים בעיר וקונה שם נחש מפחיד עשוי גומי. למחרת, משתף החולה בהצגה קטנה שהשייך ביים במיוחד בשבילו. בסופה הוא רואה את הנחש הנודניק מוטל מת על הרצפה והולך לביתו שמח וטוב לב.

השייח תוקף את המתיימרים לבצע מעשי כישוף, וקורא להם שקרנים. כמוסלמי מאמין הוא שולל מעשי כשפים. "זהו אחד משבעת החטאים שעל פי הדת אין להם מחילה". אולם במקרה אחד לפחות, שבו ניבאה מנחשת בקפה ללקוחה מבוהלת מוות קרוב, הוא ביצע טקס של קריאה בקפה, כדי לשחרר אותה מן החרדה.

בחיוך ממזרי הוא סיפר פעם לנסים, שיש לו תרופה בדוקה להולדת זכרים: "ראה, מה קורה כאשר משכיבים ג'ארה על הצד? חצי מכמות המים אינה נשפכת החוצה. לעומת זאת כאשר משכיבים אותה כשהורבובית פונה כלפי מטה נשפכים כל המים. נכון?"

"האיש אוהב לשחק אותה", אומר נסים. "ברור לי שהוא יודע שהגבר קובע את מין הילוד".

תואים של אהבה

גם בעניינים שבלב מטפל שייח עלי. זאת בתנאי שמדובר באהבה, שאין בה חטא על פי מצוות הדת, ואך ורק במקרים שבהם היא הדדית. כדי לברר זאת דואג השייח להזמין אליו את שני בני הזוג, כדי לברר אם באמת הרגשות הם הדדיים ואז בא השלב העדין של פתרון הבעיות הסבוכות, הנובעות מן הרגישות המיוחדת האופיינית לחברה הערבית הכפרית. גם כאן אין שום לחשים ושיקויי אהבה. שייח עלי ממלא כאן בפירוש תפקיד של יועץ חברתי, המכיר היטב את הקהל שלו. אולי הרבה יותר טוב מבוגרי קורסים לעבודה סוציאלית.

"מה צופן העתיד לרפואה המסורתית?" אנחנו שואלים. שייח עלי מתעצב. לדבריו, עובר הידע הרב בירושה מדור לדור, ובנו בחר שלא להמשיך בדרכו, כמו בניהם של מרפאים מסורתיים אחרים. הוא מצטער על כך מאוד, משום שבהרבה תחומים, לדעתו, רושמת לעצמה הרפואה המסורתית הישגים גדולים יותר מאלו של הרפואה המקובלת.

"הבעייה היא", הוא אומר, "שאלינו באים מאוחר מדי, רק לאחר שקצרה ידה של הרפואה המקובלת, וכך גם נהרס המוניטין של הרפואה שלנו".

ולבסוף, איך אפשר בלי הנושא ה"חם" ביותר בשטח הרפואה – איידס. לוקח קצת זמן להסביר לשייח איזה מחלה נוראה מסתתרת מאחורי השם הקצר. מחלה שאיבן־סינא והרמב"ם לא חלמו עליה בחלומותיהם הנוראים ביותר. השייח משיב בזהירות אקדמית, שהוא לא חקר את המחלה ולא נתקל בה. "אצלנו, המקיימים את מצוות אללה, אין מחלות כאלה".

ערד חוגגת 25 שנה

על הקמתה של ערד החליטה ממשלת ישראל בנובמבר 1960. בנובמבר 1962 הגיעו ראשוני המתיישבים, רובם ככולם משפחות מכל חלקי הארץ. בשנת 1964 הגיעה לערד קבוצת העולים הראשונה. אוכלוסית ערד מונה 14,000 תושבים, ומקורות התעסוקה הם מפעלים כימיים, מרכזי נופש, תיירות ומרפא.

ברכות לערד
מאחל
גרטמן יוסף
שמנים, חמרי נקיון
טל' 32732, 76308
באר־שבע

צרור ברכות
בירו ספקו,
תמרורים, שלטים, סימון דרכים
דרך חיל השריון 90, תל־אביב,
טל' 03-376868

למועצה המקומית ערד
ברכות ביום חגכם
קרביץ
KRAVITZ
החשמונאים 105 בע"מ
טל' 5610986, 5610975

ברכות חמות
ארד בע"מ
שותפות דליה ורמות־מנשה
מפעל מדי־מים
מוצרי חכן
סניף
באר־שבע

לערד
במלאת לך חצי יובל
מזל טוב
"מקור הצמיג" אחים גרבי באר־שבע
שרות ותיקוני צמיגים

מישב הברכות לערד
לדגל חצי יובל
"טומגרין" בע"מ
אספקה טכנית, עצים וחמרי בנין
באר־שבע

לערד
במלאת לך חצי יובל
מזל טוב
"ולדר"
ת.ד. 188 ערד

אלפי ברכות
מאחלים:
מגן־ליברמן בע"מ
בית חרושת לציוד ספורט
חיפה, טל' 8-04-673447
תל־אביב, טל' 03-839924

ברכות
לערד
"מחסן למלאכה"
רח' יאיר 2, באר־שבע

מצטרפים לברכות
יגאל גולן וחיה דמרי
מעריב ב"ש, 057-31772, 057-74850

הלהיט לציפוי קירות ורצפות והבידוד האידאלי
מפני קור ורטיבות במיגוון טקסטורות נהדרות
שעם טבעי מפורטוגל
להדבקה עצמית
★ מבודד עפ"י תקן בינלאומי, אקוסטי טבעי. דקורטבי, הבידוד התרמי הטוב ביותר.
★ ציפוי לרצפה: פרקטים לחדרי שינה. מקלחות. מטבחים. אולמות ומשרדים.
★ נתקבלו דוגמאות מרהיבות ויפהפיות הניתנות לניקוי ברחיצה רגילה ולשימוש Heavy duty + הדבקה עצמית.
★ לוחות נעיצה לדירות. משרדים ומוסדות + ממוסגרים.
★ ציפוי חדשני יפהפה לקירות ותקרות.
אולמי תצוגה, ויעוץ והדרכה במקום
הכל משעם טבעי– ישר מהיבואן
מרכז השעם
רח' אילת 37, תל־אביב ☎ 03-823514, 03-660899

עוזרים למד"א וזוכים!

קנו כרטיס ועוד כרטיס בהגרלת מגן דוד אדום,
ההגרלה היחידה שהכנסותיה קודש להצלת חיי־אדם.

איזבל אדג'ני: "אני מרגישה מצוין ואינני חולת איידס".

איזבל אדג'ני הלוחמת את מלחמות הגזע: "חיפשתי תפקידים של נשים אלג'יראיות". בתור בת לאם גרמניה ואב ערבי היא חוותה עירוב של זהויות עצמיות.

הנסיכה השחורה

טוב, אז לא בגלל הסרט הזה, זה ברור, היא כל כך נחשבת. ולא בגלל הסרט הזה יודעים שהיא כל כך יפה. איזבל אדג'ני, היפה של הקולנוע הצרפתי – את העיניים הכחולות שלה כיסו במשקפי שמש ועל פרצופה הורסינה היפהפה הלבישו כפייה שחורה מגרלגלת. כל זה בשביל "הבטלנים מאישתר", שם קורה הכל במרוקו. בשביל אדג'ני, שחוגגת עכשו בטריפ השורשי־ערבי־אלג'יראי שלה זה היה בדיוק בזמן, אבל נקווה שבסרט הבא היא תוריד קצת את הכפייה.

אדג'ני, שחקנית, יפהפיה מיסתורית, שתקנית להכעיס ופטפטנית כשמתחשק לה. פראית ומתבודדת. הדמות הקולנועית שלה מורכבת: יפה וחצופה, נעזבת ואומללה, כוחה בטירוף שלה, בסבל, במקום שבו היא הכי חלשה לא יוכלו לנצח אותה.

אצל פרנסואה טריפו היא אדל הוגו הנטרפת באהבה נואשת לקצין אנגלי אריש. היא נערה מופרעת המוצאת פורקנה במסע של נקמת דם ב"קיץ קטלני", והיא בורגנית העוזבת הכל ויוצאת בעקבות פושע מטורלל ב"רכבת תחתית". ב"דייר" (פולנסקי) היא חצי זונה, חצי מלאך. אשת סוחר המקריבה את חייה ושוכבת עם ערפד ב"נוספרטו" (ורנר הרצוג), סכיזופרנית רוצחת ("זרה בעיר"), רוצחת משוגעת שחיה עם מפלצת ("הדיבוק"), פילגש זוחלת על ארבע ("קוורטט") – תמיד אשה על הגבול, חוצה אותו, כורקת את הגבול, אך במקום שבו היא נהרסת – שם נגלית עוצמתה.

הבמאים שעבדו איתה ידעו שעות קשות בצילומים. אח"כ הם מוכנים להתמיא: מ"בעיניה עומדת תמיד הבעת עצב נוגה, יאוש" (טריפו), "המוכשרת והרגישה בכל שחקניות דורה" (פולנסקי), ועד ל"איזבל אדג'ני הסוכנת החשאית של התשוקה הלא רציונלית".

היא התחילה בתיאטרון והצליחה ישר בפיסגה: ה"קומדי פרנסז", אבל עזבה את הפנתיאון הזה של אמנות ותרבות בשביל סרט, בשביל "אדל ה." ופרנסואה טריפו. זה הפך אותה לכוכבת ולשחקנית עוד יותר טובה. אבל אדג'ני אינה עובדת רצוף. שנתיים לא עשתה כלום. הסתגרה מקולנוע. הסכימה להופיע רק בצילומי אופנה, שערים בשבועון "אל".

ועכשו היא רוצה להרגיש את שורשיה. את הערביות שלה. בגל הלאומנות והשמרנות העובר על צרפת זו ודאי הצהרה אמיצה. והרי אמרנו: היא אוהבת את הפרובוקציה. להתריס, למרוד. לא סתם מכנים אותה "הנסיכה השחורה של הקולנוע הצרפתי". באחרונה הופיעה בטלויזיה והצהירה: "אני מרגישה מצויין ואינני חולת איידס." גם השמועה על המחלה ההיא היתה, לדבריה, מעשה נקמה על הצהרותיה האנטי־גזעניות. לא מעט חשבונות נסגרו אז: אדג'ני שעזבה באמצע את הפקת "העלמה יוליה" בתיאטרון, אדג'ני שעזבה אחרי שבועיים את אתר הצילומים של "שם פרטי, כרמן" של גודאר. אדג'ני שעליה הצהיר טריפו ("אדל ה.") "לעולם לא אעבוד אתה שוב".

אז איזבל לוחמת עכשו את מלחמת הגזע וגם סוגרת כמה חשבונות עם אבא־אמא. הגיע הזמן. הילדה כבר בת 31. נולדה לאם גרמניה ואב אלג'יראי. מאז שהיא מעורבת בקידום הנושא האנטי־גזעני היא מוכנה להיחשף לעיתונות ולדבר גם על עצמה. ובטלוויזיה הצרפתית דיברה: "שמי השני הוא יסמין. השם שאבי רצה לתת לי אך אמי התנגדה משום שיש לו צליל ערבי מדי. רק עכשו אני מבינה כמה בעיות היו בין הורי. אמי עזבה את מולדתה גרמניה ועברה לחיות כזרה בצרפת, נשואה לערבי. גם אבי נרבק ממנה בפחדים. על תיבת המכתבים שלנו הוא כתב ששמו שריף ולא מוחמד.

"אני בחרתי באבי למרות ששפת אמי היא גרמנית, למרות שהורחקתי ממשפחתי האלג'יראית, למרות שאמי הציגה אותו בהתחלה כטורקי. זה נראה לה מטושטש, יותר אירופאי. אבי מת לפני שנתיים. במחלתו החל להאחז בעברו, במולדתו, ביקש לצאת למסע לאלג'יר. הוא ביקש להיקבר בארצו. אך אמי רצתה שישאר איתה והיום הוא קבור בבית הקברות המוסלמי בפריס.

"גיליתי שגם אני נתפשת לגזענות. סרבתי לגלם דמויות של נערות יהודיות, משום שהזדהיתי עם תמיכתו של אבי בענין הערבי. אבל החלטתי להזהר מקיצוניות. מצד שני חיפשתי תפקידים של נשים אלג'יראיות".

לא ברור אם הסרט החדש "אישתר" אכן עונה על הצרכים האלה או שהיה זה סתם סרט כיף שהפיק החבר שלה וגם שיחק בו. הרומן של אדג'ני עם וורן בייטי הוא הרומן המפורסם ביותר שלה והיחיד שיודעים עליו. וכמו עם כל אהובותיו הוא עשה גם איתה סרט. קומדיה אוף־ביט לגמרי, שבה הכל לוקח יותר מדי זמן, שום דבר לא מגיע למקום, בייטי ודסטין הופמן נראים כמו שני נעבעכים ונשארים כך עד הסוף, השירה שלהם (הם זמרי פופ כושלים) מזועזעת והצורה שלהם כנ"ל. חגיגה קטנה לחובבי הפוסט־מודרניזם האוהבים לבדוק מתות וז'אנרים בקולנוע, אבל הקהל האמריקאי ברח מן הסרט הזה ועזר לקבור את ההשקעה: 40 מיליון דולאר!

ואדג'ני? היא ממשיכה להדהים ולהופיע, מחפשת תפקידים טובים ומגדלת את בנה. על אביו אין מדברים, אבל לילד קוראים סעיד: "על שם סבי, שאותו לא הכרתי, אבל אני רוצה שילדי יהיה ער למוצאו, למקומו." ■

אירית רותם

במדרון לתהום – ובחזרה

רחל רוזה סאנדרה בראנד שהיא גם ססיליה שארק. ארבעה שמות, שלושה בעלים. יצר חיים. צילום: סמדר כהן

במלחמת העולם ה־2 הצליחה סאנדרה בראנד, בזהות מזוייפת של פולניה נוצריה, להציל את אחותה, אבל לא את הוריה, לא את בעלה, לא את בנה. כיום היא חיה בניו־יורק, מפרסמת את קורותיה בספר. אשה חזקה, שיודעת לשׂרוד בכל מצב.

בילדה, היא אומרת, חלמה להיות משוררת. לעת זיקנה נהפכה לסופרת. לסאנדרה בראנד, ניצולת שואה, זה לקח כמה שנים טובות עד שהתחילה לתעד את חייה. היא נולדה בוינה, גדלה בפולין, חיה וכותבת בניו־יורק, מבקרת הרבה בישראל. לא מכבר הגיעה שוב לכאן. בפעם ה־32, היא אומרת. הפעם באה לקדם את מכירותיו של סיפרה השלישי, "מדרון לתהום".

פגישה בלובי של מלון תל־אביבי. שמש בחלונות וים כחול. היא בוחרת כסא מול השמש שבחלון. "אני יושבת מול האור. רוצה שלא רק תשמעי אותי מדברת, אלא גם תראי אותי". היא אומרת.

אשה קטנה ובהירה עם עיניים בצבע תכלת. חוקי נירנברג לא לקחו בחשבון יהודיה שיכולה להיראות ככה. למראה הזה שלה היא חייבת את חייה. צעירה יהודיה, בלונדית, חיננית, שעברה את שנות הכיבוש הנאצי בפולניה, תחת זהות מזוייפת של פולניה נוצרית. הצילה את עצמה ואת אחותה הצעירה. עזרה להציל יהודים אחרים. לא הצליחה להציל את הוריה, את בעלה, את בנה הקטן, את אחיותיה האחרות. את כל המשפחה.

משפחה חסידית. פעמיים בשנה נהג האב לעלות לרגל אל הרבי מבעלז. הוא לא חשב שבנות זקוקות להשכלה. סאנדרה בראנד, שבבית קראו לה רחל ובבית־הספר רוזה, חשבה אחרת. את ההכנסות מספריה, והן לא גדולות, היא תורמת לבית־הספר לבנות של בעלז בבני־ברק. היא גם תרמה שם חדר לזכר הוריה, לייזר ופסיה בראנד.

רחל/רוזה בראנד, שבזמן המלחמה אימצה את השם הפולני ססיליה שארק, בחרה להיקרא באמריקה סאנדרה. מחיקתו מהתודעה של השם הישן, לא הצליח למחוק את הזכרונות, אותם העלתה בשלושת ספריה. ספר ראשון "העזתי לחיות", אוטוביוגראפיה, כמו השניים האחרים – הוכחה לכך שהחיים לפעמים, יכולים להיות הרבה יותר דמיוניים ומפתיעים מכל ספר או תסריט. סיפור אהבה בין נערה יהודיה לקצין גרמני. אהבה גדולה, שכבר רבות דובר בה. אהבתם של סאנדרה וקצין האס.אס, שהציל לא רק את חייה, אלא גם חיים של יהודים רבים אחרים – ועל־כך שילם בחייו שלו.

זה כתוב בספר ובכל הראיונות שנתנה בצאת שני ספריה הקודמים. עשרות שנים עברו מאז. באמצע היה גם בעל שני, שנפטר.

סאנדרה בראנר, הנשואה בשלישית לאריק וויינטראוב, אמנם מוכנה לספר שוב ושוב אותו סיפור אהבה בלתי אפשרית, אבל מצטמררת כולה לשאלה הבנאלית, מתבקשת מעליה, האם אותו קצין גרמני היה אהבת חייה. "יש לי בעל נחמד וטוב, חבר נאמן. אני לא רוצה לפגוע בו", היא אומרת. חוששת, שהבעל המחלק איתה את חייו כבר 18 שנה, יעלב אולי אם איכשהו יבין מדבריה שאת האהוב המת אהבה יותר.

בעלה הראשון, מארק, היה עורך־דין. הם התחתנו כשהיתה בת פחות מ־18, בלי אישור ההורים. את הבעל והבן, ברונו, שהיה בן 4½, הרגו הנאצים. היא נדרה נדר, שלא ללדת יותר ילדים. עם הבעל השני, יהודי אמריקני, שניהל חנות דליקאטסים גדולה בניו־יורק, התחתנה כי לא רצתה להיות יותר לבד. היא היתה בת 30 ועייפה מהחיים. הוא היה בן 42, רווק מבוסס, שׂשׂמח לתת לה חיים טובים יותר. אחרי 13 שנים נפטר והיא שוב היתה לבד. התחילה לכתוב את קורות חייה, על מכונת כתיבה שמצאה זרוקה ברחוב.

אחרי ארבע שנים, פגשה בחופשה באיים הבהאמיים, את מי שהפך להיות לבעלה השלישי. אריק וייטראוב, ניצול שואה, פליט מפולין, בן של חסיד בעלז. כמוה. אלמן פלוס בן – והיום סב לנכדים. "זאת כבר היתה אהבה", היא אומרת. הם גרים בדירה קטנה, בשדרה השמינית בניו־יורק, על־יד צ'לסי. הוא מוכר מסגרות משקפיים, היא כותבת. חיים נעימים ונוחים, בלי עודף כסף. זה לא הסיפור על הרודה העשירה מאמריקה.

סאנדרה בראנר שגדלה על פולנית, גרמנית ואידיש, כתבה את הספרים שלה באנגלית. "חוצפה יהודית", היא קוראת לזה. הספר הראשון שלה, "העזתי לחיות", יצא לאור לפני כ־11 שנה בניו־יורק, בהוצאת "שנגולד". מו"ל יהודי, הוצאה קטנה. חמש עשרה שנה, היא אומרת, לקח לה לפרסם אותו. כתבו עליה אז בהרבה עיתונים אמריקניים. היא יצאה לסיבוב הרצאות ברחבי המדינה.

הספר שנמכר יפה, לא הפך לבסט־סלר במושגים אמריקאיים. הוא יצא לאור בשתי מהדורות, בכריכה קשה ובכריכה רכה. כמה ספרים נמכרו עד היום, היא לא יודעת. "המו"ל שלי יודע את הפרטים. באמריקה נמכרו אלפים. המו"ל עשה כסף. אני לא עשיתי כסף. סופר אף פעם לא עושה כסף", היא אומרת. בטח לא שמעה על הרולד רובינס. למשל.

גם את ספרה השני "בין שני עולמות", פירסמה הוצ' את "שנגולד". הספר הזה, המתאר את סיפור אהבתה לבעלה הראשון ואת חייה בעיירה היהודית, על רקע פלישת הגרמנים, כבר נמכר פחות יפה. "כדי להרוויח, צריך להשקיע כסף. והמו"ל שלי פחד לקחת את הסיכון והשקיע מעט מאד בפירסום", היא אומרת.

לפני כשנה גמרה לכתוב את "מדרון לתהום", שבו היא מספרת על חייה בפולין, בזמן הכיבוש הגרמני וכניסת הצבא הרוסי. הוצאת "שנגולד", היא אומרת, היתה מוכנה בהחלט להוציא לאור גם את הספר הזה. הם לא היו מוכנים להשקיע בפרסום. עכשיו סאנדרה בראנר מחפשת מו"ל חדש באמריקה. ובינתיים יצא הספר הזה לאור, כאן בישראל.

שני ספריה הראשונים, שתורגמו לעברית, הצליחו מאד. המו"ל, "עקד", החליט לפרסם עכשיו גם את השלישי. למרות שעדיין לא התפרסם באמריקה. ■

מרכזי ההדרכה
לארוח ולתרבות המזון

תנובה אסם

ירושלים, רח' סוקולוב 15, בית מיטשל, מיקוד 44256 טל. 02-661651

נמשכת ההרשמה לקורסים ולהרצאות לחודש דצמבר 1987 והחלה ההרשמה לחודש ינואר 1988

קורסים בני שלוש פגישות במחיר –.30 שקל

1. בישול אקסקלוסיבי במחיר סביר א' החל מה־4.1.88, מידי יום ב', בשעה 16.30
2. בישול דל כולסטרול החל מה־6.1.88, מידי יום ד', בשעה 09.30
3. בישול לחולי סכרת החל מה־26.1.88, מידי יום ג', בשעה 16.30
4. בישול צמחוני החל מה־27.1.88, מידי יום ד', בשעה 16.30
5. קונדיטוריה ביתית החל מה־31.1.88, מידי יום א', בשעה 16.30

קורסים בני שתי פגישות במחיר –.25 שקל

1. בישול במיקרוגל החל מה־30.12.87, מידי יום ד', בשעה 16.30
2. הכנת פטיפורים – מתכון חדש החל מה־17.1.88, מידי יום א', בשעה 16.30

סדנאות במחיר –.20 שקל (כולל מצרכים וחומרים)

עצוב דגמי מרציפן – שלב ב' יום ב', 11.1.88, בשעה 16.30
עצוב דגמי מרציפן – שלב א' יום ב', 25.1.88, בשעה 16.30

הרצאות בודדות במחיר –.10 שקל

1. בוחוריים (ארוחת בוקר־צהריים נוסח אמריקה) יום א', 27.12.87, בשעה 16.30
2. עוגיות מזרחיות יום ב', 28.12.87, בשעה 16.30
3. פשטידות ועוגות במיקרוגל יום ד', 30.12.87, בשעה 10.30
4. תבשילי ירקות ממולאים יום ג', 5.1.88, בשעה 16.30
5. תבשילי דגים יום ג', 12.1.88, בשעה 16.30
6. תבשילי קדרה יום ד', 13.1.88, בשעה 16.30
7. עוגות ללא אפיה יום ב', 18.1.88, בשעה 20.00
8. תבשילי דגים – מתכונים חדשים יום ג', 19.1.88, בשעה 16.30
9. תבשילי קישואים יום ד', 20.1.88, בשעה 16.30
10. תבשילי חצילים יום ב', 25.1.88, בשעה 10.30
11. תבשילי קדרה יום ד', 27.1.88, בשעה 10.30
12. חביתיות (בלינצ'ס) במליות שונות יום ב', 1.2.88, בשעה 16.30

הרצאות בודדות במחיר –.5 שקל

ארוח גבינות ויין
יום ב', 28.12.87, בשעה 20.00
יום ב', 1.2.88, בשעה 20.00
הקפאת מזון ביתי
יום ב', 4.1.88, בשעה 20.00

חיפה, רח' עמק הזיתים 3, הדר הכרמל, מיקוד 33065, טל. 04-521501

נמשכת ההרשמה לקורסים ולהרצאות לחודש דצמבר 1987 והחלה ההרשמה לחודש ינואר 1988

קורסים בני שלוש פגישות במחיר –.20 שקל

1. אפיה קונדיטורית – מתכונים חדשים החל מה־25.1.88, מידי יום ב', בשעה 17.00
2. בישול סיני א' החל מה־31.1.88, מידי יום א', בשעה 17.00
3. מרקים מתבילים החל מה־30.12.87, מידי יום ד', בשעה 17.00
4. בישול צמחוני החל מה־13.1.88, מידי יום ד', בשעה 10.00
5. עשון בשר ובבישתו החל מה־17.1.88, יום א', בשעה 17.00 והפגישה השניה ביום ה', 21.1.88, בשעה 17.00

קורסים בני שתי פגישות במחיר –.15 שקל

1. בישול במיקרוגל – בסיסי החל מה־27.12.87, מידי יום א', בשעה 09.30
2. תבשילי דגים – דלי קלוריות החל מה־29.12.87, מידי יום ג', בשעה 10.00

סדנאות עבודה חד פעמיות במחיר –.15 שקל

1. עצוב דגמי מרציפן (שלב ב') יום ב', 4.1.88, בשעה 16.00
2. קשוטי מזון יום א', 24.1.88, בשעה 09.00

הרצאות חד פעמיות במחיר –.10 שקל

1. פטה ומוסים – בשרי יום א', 27.12.87, בשעה 17.00
2. כרוכיות (בלינצ'ס) במליות שונות יום א', 3.1.88, בשעה 17.00
3. תבשילי תפוחי אדמה יום ב', 4.1.88, בשעה 10.00
4. שימוש במעבד מזון לאפיה יום א', 10.1.88, בשעה 17.00
5. פשטידות צמחוניות יום ב', 11.1.88, בשעה 10.00
6. אפית עוגות וקישוטן יום ב', 11.1.88, בשעה 17.00
7. תפיחות (סופלה) יום ד', 13.1.88, בשעה 17.00
8. ארוח לערבי חורף – בשרי יום א', 17.1.88, בשעה 10.00
9. עוגות מיוחדות יום ב', 18.1.88, בשעה 10.00
10. תבשילי תפוחי אדמה יום ב', 18.1.88, בשעה 17.00
11. עצוב בשוקולד יום ד', 20.1.88, בשעה 17.00
12. פשטידות במיקרוגל יום א', 24.1.88, בשעה 17.00
13. מרקים מתבילים יום ג', 26.1.88, בשעה 10.00
14. ארוחת חגיגית יום ד', 27.1.88, בשעה 17.00

ארוח גבינות
1. יום ב', 28.12.87, בשעה 17.00
2. יום ב', 6.1.88, בשעה 10.00

ההרצאות מלוות בהדגמות ובטעימות.

ההשתתפות בקורסים ובהרצאות מותנית בהרשמה ובתשלום מראש במרכזי ההדרכה, בימים א'־ה' בין השעות 08.00־15.00 בלבד.

אפשר לרכוש את הספרים מסדרת "מאכלי חלב ועוד", "תפוד ועוד" ו"בעוף ועוד", במחיר –.5 שקל היחידה או שלושת הספרים במחיר –.12 שקל.
כמו כן את ספר הבישול הביתי במחיר –.15 שקל.

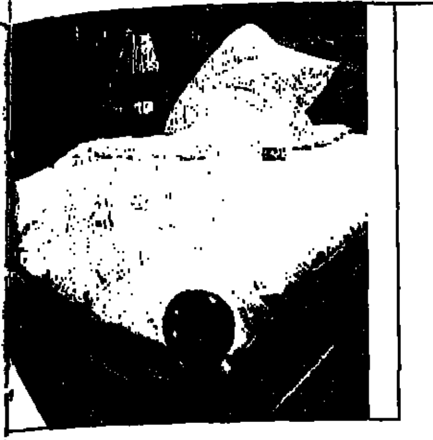

דבר אלי וגן לי בפרחים...

ורד (הקרוי אצלנו בטעות גם שושנה) המנגן "יום הולדת שמח" הוא מתנה חביבה ולא יקרה. ורד מלאכותי, שבלחיצה על אחד מעליו הוא גם משמיע מוסיקה – 4.90 שקל, באדום, ורוד או צהוב, מיובא מיפאן ע"י חברת "ללי פופ" מרחובות, ומוצע בחנויות מתנות וכלי כתיבה.

★ ועוד ב"ללי פופ". מימיה מיוחדת לזקוקים למשקה תוך כדי ריצה, או לילדים קטנים, מאפשרת "זיפ" קטן מדי פעם. המוצר, מיועד בעיקר לאנשים העושים "ג'וגינג", מיובא מהונג־קונג. 3.50 שקל.בחנויות מתנות.

★ חברת "אלון" החלה לייבא שקיקי תה בטעמי שונים – מנגו, אוכמניות, פטל, רום, דובדבנים ולימון. שינוי נעים בתוספת למים רותחים. 52 שקיות – 2.32 שקל. בחנויות המזון.

★ משקאות הנקטר נקלטו בהצלחה כה רבה בשוק ואנו מצפים כבר להמשך. תשלובת "תבורי" הכינה לנו את "נקטר הכפר". תרכיז להכנת נקטר בטעמים אקזוטיים. משווק באריזה קטנה (330 סמ"ק), ומיועד להכנת ליטר וחצי משקה, בתוספת מים. אריזת התרכיז אינה מצריכה הקפאה או שימור בקירור והיא בעלת "חיי מדף" ארוכים. 2.87 שקל. בחנויות המזון.

★ לא נעים לראות בבית כיור סתום – וזה קורה תמיד כשלא מחכים לזה – רצוי שיהיה בבית מוצר שיפתח את הסתימות. חברת "גדי" מפיצה את ה"פומפהגז", מיכל ממולא בגז, שלחיצה עליו לכיוון הפתח הסתום – משחררת את הסתימה. חברת "חוגלה" פיתחה "פותח סתימות", גם הוא נטול חומצות. 8.99 שקל. ברשתות השיווק.

מצעי מטה: שלוש אפשרויות בחירה

חברת "וורדינון", יצרנית מגבות, מציעה קולקציה ראשונה של מצעי מטה בשלוש סדרות: האחת, רומנטית בפרחים; השניה בעיצוב גאומטרי והשלישית – דגם מודרני בצבעי תוכי עזים. עיצוב: שולה רדינון ומכירה ב"משביר לצרכן" ובחנויות המפעל. סדין יחיד: 22.50 שקל, זוגי: 38.50 שקל.

★ עוד מעט חורף – ו"כיתן" מציעה שמיכות חמות מתוצרת

קיבוץ כרמיה. השמיכה החדשה "סופר Q", עשויה מסיב מיוחד, קואלופיל, שפותח במעבדות דו־פונט. 179.39 שקל, בחנויות כלי בית ורשתות.

★ לסדרת מוצרי המלח המשווק ע"י חברת "יוניגד", נוסף לאחרונה מוצר חדש: מלח דל נתרן, בתערובת ירקות מיובשים. 100 גרם, 2.57 שקל.

★ נראה שנושא הדיאטה ושמירה על הכושר הוא אינסופי. יצרן המציע מוצרי מזון דלי קלוריות, מקפיד להדגיש כי לא די בהתעמלות. יש צורך גם בתזונה נכונה. מכוני בריאות, לעומת זה, מדגישים כי לא די בתזונה ויש צורך בהתעמלות. עכשיו באה חברת "אנרג'ים" ומציעה מיגוון של מכשירי ספורט מיובאים מהמזרח הרחוק. האם אלה יביאו את הגאולה? ■

מה דעתך לקבל מכונית במתנה

הפרס הגדול
אוסטין מטרו 1300
מפוארת 1988

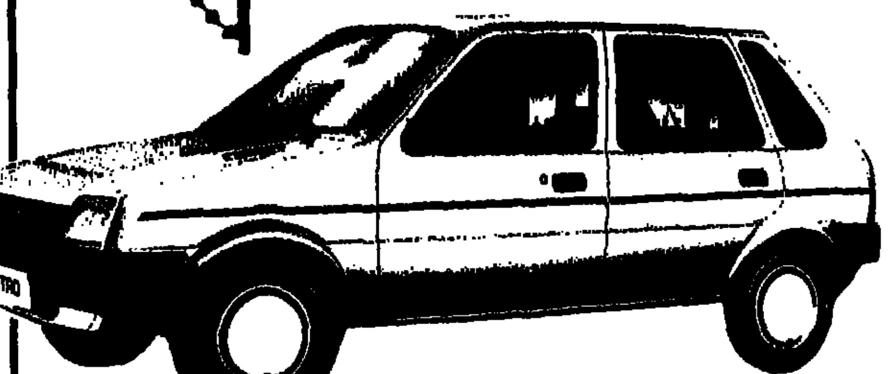

מבצע פרסים ענק!

קנה באחד מבתי העסק המתפרסמים במועדון צרכנים לקוראי מעריב במוספים "סגנון" ו"גבר לעניין" בעתון מעריב.
וזכה בפרס מיידי ובכרטיס הגרלה, לפרס הגדול!

זאת צרכנות נבונה!

?

פרטים בקרב...

מועדון צרכנים לקוראי מעריב
בחסות גרין קארד ישראל בע"מ

להיפוכונדרים

אם אתם מוכרחים לדעת מה השעה דווקא מתחת למים, או אם אתם אוהבים שהשעון שלכם משמש גם כספר טלפונים ואפילו לוח פגישות המצפצף בשעה היעודה – חברת אורלוגד מיבאת שעונים בדיוק בשבילכם.

הלהיט האחרון – שעון המודד גם את הדופק. מתאים להיפוכונדרים, טוב גם לחובבי ספורט. השעון, אגב, אינו מסתפק במדידת הדופק, הוא מדווח גם על סטיה, באחוזים, מהדופק הנורמלי. 110 ש"ח, בחנויות לשעונים.

★ ועוד להיפוכונדרים, וגם לנותיות – מד חום חד פעמי. ארוז כפס דק של ניר, נמכר באריזה בת 12 יחידות שכל אחת ארוזה בנפרד. מזכיר בצורתו מסמנת לספר. 2.99 ש' בסופרפארם. ★

אם אתם יודעים לקפוץ בחבל, מתעמלים לצלילי הרדיו וכל מה שחסר לכם להתעמלות ביתית זו טרמפולינה – חברת אשד לאורטופדיה מתקדמת, מיבאת טרמפולינה מתקפלת. 169 ש'.

★ מתקן הגבהה לכסאות – יעיל במיוחד עבור ילדים, מתאים כמעט לכל כסא, ומאפשר לצרף

את הילדים לשולחן הגדולים ללא צורך בכסא מיוחד, מיובא ע"י חברת דאקום בע"מ (טל.5448078 ת"א) מאיטליה. המיתקן גמיש, מתאים לבית, מסעדות ובתי מלון, מאושר ע"י מכוני התקנים והבטיחות. 149 ש', בחנויות למוצרי ילדים ובקרוב ברשתות השיווק.

★ עפרונות מטייוואן, בצבעים ואפילו ריחות שונים, מיבאת חברת ללי פופ מרחובות. העפרונות גם בעלי מחסניות קטנות, שניתן להחליפן בקלות. מתנה חביבה לכל המשתמשים בעפרונות. 6.10 ש', בחנויות לכלי כתיבה.

★ אם יש לכם כבר מייבש כביסה חשמלי, אתם יודעים כי היבוש ללא חומר מרכך אינו נעים. חברת "אדי" מיבאת "סנגל'ס", דפי יבוש ריחניים, שיש להוסיפם לכביסה הרטובה. 40 דפים (טוב ל־40 כביסות) – 9 ש', ברשתות השיווק.

★ סובלים מעכברים? נרעדים מהמחשבה על מלכודות גבינה וסרט דביק? – יעקב גור אריה, כלכלן ומדביר מומחה, החל

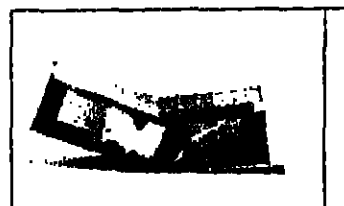

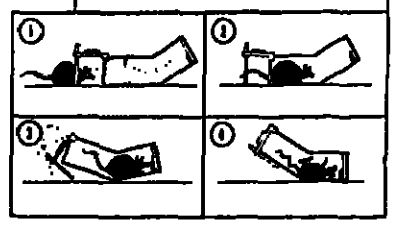

לייבא מארה"ב מלכודת המבוססת על עקרון שיווי משקל. עכבר הנכנס לתוך קופסא צרה, מטה אותה בשל משקלו ונעל ידי כך נלכד. אסטטי, ניתן לשימוש חד פעמי. אינו פוגע בעכבר (שניתן לשחררו במקום פתוח, או להשמידו) ויעיל במיוחד. ניתן לרכישה בגדלים שונים, ומשום שיש אמת בסיפור שעכברים חיים בזוגות, גם המלכודת נמכרת באריזה זוגית. בארץ נמכרות 400 אלף מלכודות לשנה ומרבית השיטות אינן הגייניות ואף אכזריות. הפטנט החדש פשוט, אינו מסוכן וניתן להשגה בגדלים שונים – מתאים גם לחולדות. מלכודת ב ...ת לעכבר – 6.5 ש'. מיובא ע"י "ג.א. אלקטרוסוניק (טל.445425 '052).

מיכל תולצמן

כל אשה יכולה לתפור לעצמה בשיטה קלה ומודרנית ובחסכון רב

עשי בעצמך!

בקורס תפירה למתחילות
חולצות-חצאיות
שמלות-מכנסים
נסי גם את!

• קורסים מקצועיים לאופנה •
תעודת הסמכה
• תכנון וציור אופנה
• תדמיתנות קונפקציה
• תופרת דוגמאות (סלון)

בית ספר לאופנה
• מרים •
ירושלים החבצלת 19
02 242512 242513
תל־אביב אלנבי 19
03 658408 657946

דבורה שפירא

בחזרה לחצר האחורית

חנה לוי־גרטש, צורפת עם קבלות, סוגרת מעגל נוסף בחייה. לאחר נדודים בעולם התיישבה ב"משכית". החידוש: עיצוב לפי בקשת הקונה, גם מחומרים שהוא מביא.

תכשיטי כסף בעיצובה נירכשו על־ידי מוזיאון פורצהיים היוקרתי, בעיר התכשיטנים של גרמניה באיזור השווארצוואלד; ספר לימוד אמריקני על תולדות עיצוב התכשיטים בעולם ("קונטמפוררי ג'ולאריס"), העניק לה מקום כבוד בו, כיוצרת בעלת השראה עצמאית; קטלוג גרמני משנת 1978, בו מרוכזים מעצבי התכשיטים הבינלאומיים הבולטים, מנה אותה ביניהם; היא השתתפה בשתי תערוכות תכשיטים קבוצתיות בגרמניה שנערכו שם מטעם מכון היצוא הישראלי; היו לה תערוכות בסידני ובאדלאיד – אוסטרליה, והיא עיצבה כתר קודש, חושן ויד, עשויים מזהב ומשובצים באבני־חן, שי"משכית" שיווקה בעבורה לבית־כנסת בארה"ב, שנים רבות טרם הוצג חושן מכסף במוזיאון של בורסת היהלומים ברמת־גן. בעלת הגיאולוג "תירגם" את אבני החושן התנ"כיות לאבנים עכשוויות.

חנה לוי־גרטש, פנים רחבים ושלווים, טקסט צנוע ותסכני, מתפתלת במבוכת־מה, לנוכח אילוצה לאזכר תהילות־רגע. עתה היא סוגרת מעגל נוסף בחייה עם חנות "משכית" התל־אביבית: בחודש דצמבר היא תצרוף תכשיטים לנגד עיניהם של לקוחות, אשר יוכלו להביא אל דוכנה זהב אישי, תכשיטים ישנים ואף אבני־חן. היא תעצבם ותתאימם למבנה פניהם, נקיי קוו, כמעט חמורים למראה. מינימליסטית אך הדורה בת־פיסתה.

צברית יותר מצברית, חרף רקע ילדותה הסבוך: כברלין הדקרנטית של סוף שנות העשרים, התאהב אביה, רופא, בגרמניה יפהפיה תכולת עיניים, שהשתבצה בחוגים האינטלקטואליים של סטודנטים ציונים. עם עליית הנאציזם, הסיק מסקנות מיידיות ועלה לארץ ישראל. אמה הלכה אחרי אהבתה, ועלתה לארץ חתת כסות צליינית, באישורו של האפיפיור.

השניים הגיעו לאוטונומיה הייקית המהוקצעת והתרבותית של ירושלים, והתיישבו בבית הכרם. חברים הודיעו לו, שהארץ אינה זקוקה לרופאים אלא לעובדי כפיים. תקופת־מה תיפקד כבונה מעליות. משנוכח כי הצד המסחרי באופיו הוא ממש תת־מפותח, ירד למפעלי האשלג בים־המלח וערך מחקרים בתחום הפיסיקאלי למען החברה. משנכבשה קליה, במלחמת השיחרור, עלה ירושלימה וחזר למיקצועו – הרפואה.

גיור כהלכה

האם ניהלה בביתה מעין פנימייה קאמרית לילדים בעייתיים, המאובחנים היום כסובלים מאנורקסיה נברוסיס ומרעיבים את עצמם. הם נשלחו אליה מלבנון ומצריים, טרם פרוץ מלחמת השיחרור. "זה היה בית אתאיסטי מוחלט", נזכרת חנה, "הורי נהגו ממעמד של כבוד בקרב הייקים של רחביה אז. מעולם לא הושפלתי או סבלתי בשל מוצאי המעורב. לא היתה בארץ אז אווירה של קנאות דתית".

מסלול חיים רגיל של ילדה טובה: בית־ספר תיכון, "התנועה המאוחדת" ושירות צבאי במסגרת הנח"ל. היא מתקבלת למגמת צורפות ב"בצלאל", כאשר מחלקה זו עדיין בחיתוליה ונעה בין השפעות צורפות הפילגראן המזרחית, לבין העיצוב הנקי הצפון־אירופאי. את היסודות הצורפיים המיקצועיים – הלחמות, שיבוצי אבנים וטכניקות שונות של עיצוב תכשיטים – היתה מתלמדת אצל דוד גומבל, מעצב כלי־קודש. בערינות היא מבקרת: "היסודות האלה לא הוענקו לתלמידים אותה תקופה ב'בצלאל'. הוציאו מחזורים של אמנים, לא של צורפים".

כאותה עת הכירה גם את בעלה לעתיד, איתן, אשר מעולם לא הוטרד בגלל מוצאה המעורב. כך גם הוריה. היא חזתה את הבעיות שיכרכו סביב הקמת מישפחתה, החליטה להתגייר כהלכה אצל הרבנית נחמה לייבוביץ' (אחותו של פרופסור ישעיהו לייבוביץ'), "אשה משגעת וחכמה". סופו שצוות של שלושה רבנים בחן אותה, היא טבלה במקווה והפכה ליהודיה כשרה. "אבי לא אהב את ההתקפלות הזו. הוא היה אתאיסט נאור, ברוח תקופת ההשכלה של יהודי גרמניה", היא נזכרת. אמה נתגלתה כאשה מציאותית, שאינה מתפתלת בין אידאולוגיות ותאוריות, אלא דורשת את הטוב ביותר למען ילדתה.

הזוג עקר לתל־אביב וחנה החלה לעצב תכשיטים נקיי־קוו וגימור ל"משכית". כאשר החלה עונת הרנסאנס של התכשיטנים "הפולקלוריסטים" ו"הפיסוליים", פרשה מן המירוץ. באותה עת סיים בעלה לימודי גיאולוגיה, במטרה מוצהרת לשוטט בגינם בעולם. ברוקן היל, עיירה מיכרות שכוחת־אל במידבריות אוסטרליה, היתה תחנת נדודיהם הראשונה. שם השתמשה לעיצוב תכשיטיה בכסף המקומי ששובץ במינראל עופרת דמוי קריסטאל. שלוש שנים רצופות של חיי חברה דלים, נערדי תרבות, החזירום לארץ.

תחנתם השנייה היתה קלונה, עיר מיכרות עייפה, מכונסת וקרתנית במערב קנדה. "שם התחלתי לעצב תכשיטי זהב ואף פתחתי חנות, משולבת בתערוכות וקליינטורה ביתית. שוב, חיי חברה מינימאליסטיים. משהו דל. היתה תורעה של חיים במעבר".

וכך, לאחר שתי שנות מגורים בקנדה, החליטו לעקור לטורונטו, שם פתחו חנות יוקרתית לתכשיטים, שיועדה לבעלי הטעם המשוכלל. "הכל חוסל בגלל שור אלים", משחזרת חנה, החיה עדיין את שרידי הטראומה של אז. "שודדים רעולי פנים פרצו לחנות כמו בסרטים, כפתו את ידנו, ותחת איומי מיקלעים 'ניקו' את תכולתה. לקחו לי תכשיטים שעבדתי עליהם חמש שנים", היא מספירה אותם כאילו היו ילדיה.

השיבה הביתה

מאותו רגע ואילך, ניטל מהם הרצון להשאר בקנדה. והיו כבר שלושה ילדים. "לא רצינו שיתמיצו את הישראליות כאן, רצינו שישרתו בצבא – קטע חשוב בעיצוב האישיות וההבגרות של האנשים בארץ, והיו שם הסמים והאלכוהול".

חזרו. איתן השתלב בפרוייקט תעלת הימים. משסבק הפרוייקט חיים, ערכו השניים מאזן חיים רב־שנתי: השנים נקפו, תאוות הניירות פחתה, ושוב לא ראה עצמו איתן כגיאולוג צעיר בר־שיטוט. לחנה טוב בארץ. וכך החליט הוא על על פרק ב' בחייו: בתחילת שנות החמישים שלו, שילב לימודי משפטים באוניברסיטת תל־אביב, עם עבודה במזרח הרחוק, שהשתיקה עדיין יפה לה. הוא משכים בוקר בוקר ויוצא לבית־הכנסת השכונתי ללימודי גמרא. "אטיורים לשכל", הוא מתענג על התחדדות המוח, "שאינם אות לחזרה בתשובה". הוא מבטל גם מכל וכל השמעות דתיות אפשריות עליו, מצד שני אחיו הרבנים.

וחנה, שלווה, מגבה את פעולותיו בשקט הסמכותי שלה. אחרי ככלות הכל, חזרה "לחצר" האמיתית שלה, לתל־אביב, בה, במערך של חיים צנועים, היא יוצרת תכשיטים גדולים.

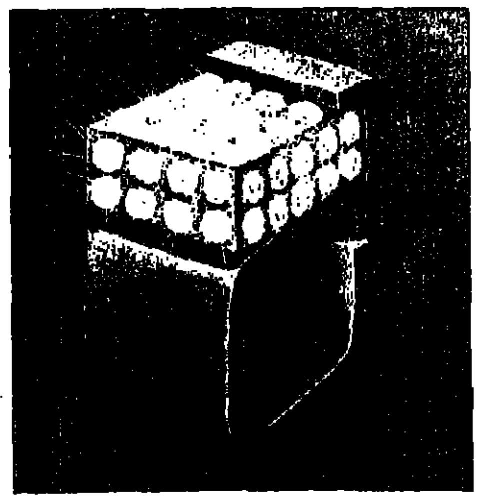

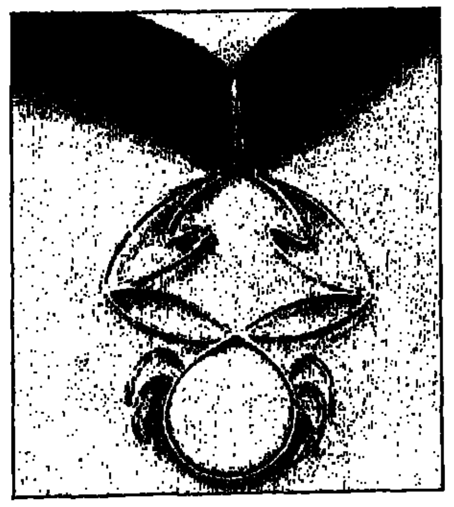

תכשיטים נקיי קו, כמעט חמורים למראה, הטובעים מתפיסה מינימליסטית אך הדורה.

חנה לוי־גרטש: "שודדים רעולי פנים פרצו לחנות..."

ירקות עם סגנון

מוגש ע"י
המועצה לייצור ולשיווק של ירקות

בטטות ברוטב בשמל
4 מנות

המצרכים:

- 1 ק"ג בטטות

לרוטב:

- 30 גר' חמאה
- 30 גר' קמח
- 2½ כוסות חלב
- 1 כף שמיר טרי קצוץ
- 1 כף עירית קצוצה
- 2 חלמונים
- מלח, פילפל לבן, אגוז מוסקט מגורר

אופן ההכנה:

1. לבשל את הבטטות בקליפה בסיר עם מים רותחים ומעט מלח, להוציא את הבטטות מהמים ולתת להם להתקרר מעט.
2. להמיס את החמאה בסיר אל־חלד (נירוסטה) קטן, להוסיף את הקמח ולבחוש היטב, להוסיף את החלב ולבחוש עד שהרוטב מגיע לרתיחה, להנמיך את האש, ולבשל עוד כ־10 דקות תוך כדי בחישה.
3. להוריד את הרוטב מהאש ולהוסיף תוך בחישה נמרצת את החלמונים. להוסיף את עשבי התיבול ולתבל, לשמור את הרוטב חם ללא בישול נוסף.
4. לקלוף את הבטטות, לפרוס לפרוסות בעובי של כ־5 מ"מ, לערוך אותם בשכבות חופפות בקערית או בתבנית חסינת אש. לצקת עליהם את הרוטב החם ולהגיש מיד.

בטטות בנוסח הדרוכסית
6 מנות

המצרכים:

- 4 בטטות בינוניות מוארכות
- 1/4 ספל חומץ הדרים
- 1/2 ספל כוסברה טריה קצוצה דק
- 3 חלמונים
- מלח – אגוז מוסקט – פלפל לבן

אופן ההכנה:

1) לקלוף את הבטטות, לחתוך מהן 6 פרוסות בעובי של כ־3 ס"מ.
2) להרתיח בסיר שטוח 1 ליטר מים ולהוסיף את החומץ, לבשל במים את 6 פרוסות הבטטה עד שהתפוד מתרכך (בגלל החומץ שבמים התפוד לא יתפורר). להוציא מיד למים קרים.
3) את שאר הבטטות לבשל בישול רגיל עד להתרככותם, לסנן את המים, ולמעוך למחית חלקה.
4) להוסיף את החלמונים, הכוסברה, ולתבל.
5) להניח על תבנית אפיה את פרוסות הבטטות ועם שק זילוף לזלף מהמחית שושנה גדולה על הפרוסה.
6) להקרים בתנור עד קבלת צבע חום בהיר.

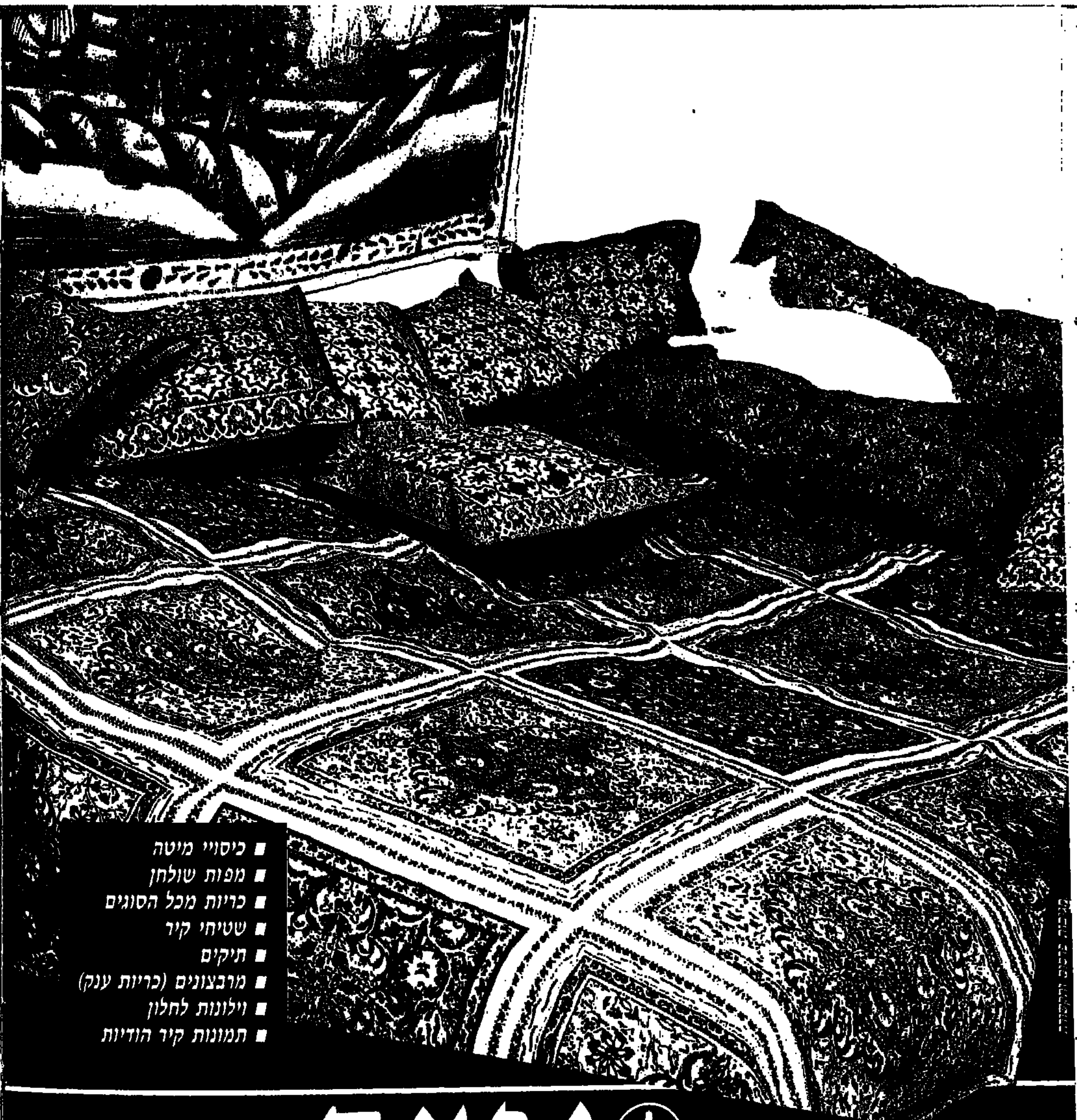

ג.ר.א.ס

הדברים הטובים שעושים בית

ירושלים: הבית הלבן, יפו 68 ■ בן שלום, מדרחוב בן יהודה 19 ■ "שפאן" - הטחנה רמב"ן 8 נתניה: מריון, תל־חי 6
הרצליה: גלריה ענבל, ככר הציונות גבעתיים: "ארט" הרצוג 27 קרית גת: איזמרגד, תחנת אגד רעננה: תרשיש, אחוזה 130
שבעון: "סיפורי בדים" רח' מכבי צומת גלילות: "בייטלס" מושב גבת חרוץ: "חנות בכפר" קיסריון: ענבל, מרכז מסחרי
מושב גבעת יצחק: כל בו לחקלאי קרית מוצקין: מתנות אצל אהובה, מרכז רבמ"ד
חדרה: ג.ר.א.ס. חנות המפעל ככר העצמאות 4 כרמיאל: פינתי
עכו: פופ ני מד, גבורי סיני 5. ■ ת"א: כספי, דיזנגוף סנטר. ■ רחובות: סגנון, רח' הרצל 185; מקורי, רח' הרצל 184.
■ ירושלים: שחלב, פארן 17.

כמו כן ניתן להשיג בחנויות: משכית, ויצו, משביר לצרכן, שקם, ובחנויות המובחרות

ג.ר.א.ס.: מחלקת שיווק וחנות המפעל: הנוטר 33 קרית חיים, טל. 722066, 04-725415

סטריאו פלוס

KENWOOD

מגבר KA 990
R.M.S 2 × 110 w
1690 ש"ח

מגבר KA 75
R.M.S 2 × 80 w
+ אקולייזר
1200 ש"ח

מערכת הגברה משלמת הסללת:

POWER AMP KM 105
2 × 125 w R.M.S

PRE.AMP. KC 105
כולל אקולייזר
2000 ש"ח

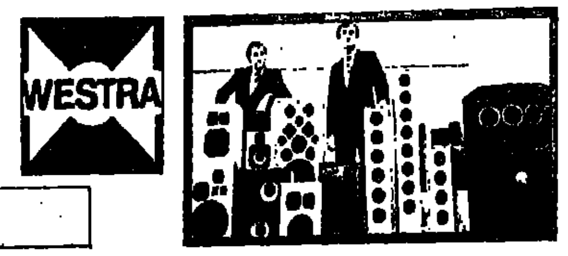

במחירי מבצע מיוחדים
החל מ־ 250 ש"ח

מבצע J.B.L
על כל קניה של רמקולים J.B.L TLX 6
זוג אוזניות KOSS חינם!

אקולייזר
2×10 ערוצים במבצע מיוחד! 159 ש"ח

סטריאו פלוס רח' אידלסון 7, פינת בן־יהודה 9 קומה שניה תל־אביב טלפון 03-656027

משרד האנרגיה והתשתית
האגף לשימור אנרגיה

לידיעת יצרנים משווקים וצרכנים:

חיוב סימון אנרגטי

של תנורי הסקה חשמליים

בהתאם לתקנות הרשות הלאומית לאנרגיה, על יצרנים, יבואנים וספקים של תנורי הסקה חשמליים חלה חובה לסמן כל תנור בתוית המצביעה על המאפיינים האנרגטיים.

המטרה היא:
לסייע בכך לצרכנים לבחור את מכשיר החימום היעיל והחסכוני מבחינת צריכת אנרגיה.

הסימנים על גבי התוית מציינים:
- מאוורר - מפזר בצורה אחידה את האויר החם בחלל החדר - מגביר את מהירות החימום.
- תרמוסטט - מפסיק את פעולת התנור כאשר מושגת הטמפרטורה הרצויה - מונע חימום יתר הנגרם מההפעלה הרצופה.
- דרגת חום מזערית - מונעת חימום יתר, ע"י אפשרות להקטנת ההספק.

סלט בטטות „העמק"

4–6 מנות

המיצרכים:

- 1 ק"ג בטטות
- 1/2 ספל חומץ תפוחים
- 1/4 ספל עירית קצוצה
- 1 פילפל אדום
- 1 פילפל ירוק
- שמן לטיגון
- 150 גר' גבינה לבנה מלוחה
- מלח – פילפל לבן – סוכר

אופן ההכנה:

1. לקלוף את הבטטות, ולחתוך לקוביות בגודל של 1x1 ס"מ.
2. להרתיח 1.5 ליטר מים עם החומץ ומעט מלח וסוכר. כשהמים רותחים להוסיף את קוביות הבטטות. לבשל בישול קצר עד שקוביות התפודים יתרככו אבל לא יתפוררו. להוציא מהמים הרותחים להעביר מיד לכלי עם מים קרים מאד.
3. לסנן את קוביות הבטטות, להעביר לקערה.
4. להוסיף את העירית הקצוצה.
5. לנקות את הפילפלים, ולחתוך לרצועות דקות, לחמם מעט שמן במחבת ולטגן טיגון קצר את רצועות הפילפל בשמן החם מאד, ולהוסיף לתפודים. להוסיף את הגבינה כשהיא חתוכה לקוביות קטנות.
6. לתבל, להשלים את הטעם עם מעט חומץ וסוכר.

בטטה אפויה „קרמולטה"

4 מנות

המצרכים:

- 2 בטטות יפות
- 1 כפית קימל
- קליפה מגוררת מלימון
- 2 שיני שום
- 1 כף פטרוזיליה
- מלח, פילפל לבן
- 2 כפות שמן
- ½ כוס מים

אופן ההכנה:

1. לשטוף את הבטטות ולקלוף אותן.
2. לחתוך את הבטטות לפרוסות בעובי של כחצי סנטימטר.
3. לקצץ על קרש, עם סכין חדה, את הקימל, השום, גרידת הלימון והפטרוזיליה, ער קבלת תערובת אחידה.
4. לערבב הכל יחד עם המים והשמן, ולערבב יחד עם פרוסות הבטטה.
5. לשים בתבנית אפיה או כלי חסין אש את הבטטות, לתבל עם מלח ופילפל, ולאפות בתנור חם 180 מעלות עד התרככות הבטטות. להגיש חם.

שטרודל בטטות וצימוקים

6–8 מנות

מצרכים:

- 1,250 גר' בטטות
- 120 גרם צימוקים
- 750 גרם סוכר
- 120 גרם אגוזי פיקאן שבורים
- 2/3 כוס חומץ הדרים
- 1 לימון
- 1 ביצה
- קורט קינמון טחון
- 1 כף קורנפלור
- 800 גרם בצק עלים

אופן ההכנה:

1) לקלוף את הבטטות, ולחתוך לקוביות בגודל 1x1 ס"מ.
2) להרתיח בסיר 2 ליטר מים, וחצי הכוס חומץ והסוכר. כאשר המים רותחים לבשל בהם את קוביות הבטטות והצימוקים עד שהמים יתאדו במעט והבטטות נהפכות למזוגגות. לערבב את הקורנפלור עם מעט מים ולערבב עם הבטטות.
3) לסנן את כל הנוזלים, לשים את הבטטות בקערה ולגרר על פומפיה דקה את קליפת הלימון, לאחר מכן לסחוט את המיץ מהלימון על הבטטות, להוסיף את הקינמון, ואגוזי הפיקאן.
4) לרדד את בצק העלים לעלה דק, ולחתוך רצועה ברוחב של 10 ס"מ, להניח על תבנית אפית ולמרוח עם ביצה. להניח במרכז לאורך הרצועה את המלית. לרדד רצועה שניה ברוחב של 15 ס"מ, לקפל לשניים לאורך, ועם סכין חדה לחתוך חריצים אלכסונים במרחק של כ־1/2 ס"מ אחד מהשני לאורך הרצועה. לישר את רצועת הבצק ולהניח על המלית. למרוח בביצה ולאפות בתנור חם כ־20 דקות.

חורף
חם, יפה
ואקסקלוסיבי
בפריז
ארה"ב
וגם בישראל
עם פרוות
פר-ישאור

פרוות
בדגמים מרהיבים מפאר התוצרת העולמית
דגמי חורף 1988
מיגוון עשיר של דגמים בכל סוגי הפרוות

כתובתנו:
שד' הר-ציון 106, ת"א
שעות הפתיחה:
ימים א'–ה' 7.30 – 16.00
יום ו' 7.30 – 12.00

45 שנה לאריגי פיק

אריגי פיק בע"מ
ערובה לאיכות המוצר

המפעל הוקם בשנת 1942 ע"י משפחת פיק. יחודו של המפעל במסורת הארוכה של ייצור שמיכות ארוגות באיכות ובסטנדרט גבוה. מכאן המוניטין הרב של החברה.

למעשה אריגי פיק בע"מ החברה הגדולה ביותר ליצור שמיכות ארוגות בעלת הידע לייצור אלסקה.

מוצרי אריגי פיק בע"מ משווקים לאירופה ולאחרונה החלה החברה לפתח את השוק האמריקאי.

השנה תייצא החברה שמיכות לארה"ב. גדולתה

החברה בפתוח העקבי של מוצריה ובמקביל בהשקעת מאמצים בלתי פוסקים באיתור שווקים חדשים.

בן יתר מוצרי החברה ניתן למצוא וילונות קרוז'ה, כיסויי מיטה, מפות שולחן, שק שינה

רח' השומר 10
03-78211

לאריגי פיק
במלאת 45 שנה למפעלכם
ובתקוה להמשך שיתוף
פעולה פורה
המשיכו בדרככם זו

שיווק בלעדי של שמיכות פיק
לאזור הצפון
רחוב החרושת 30,
אזור התעשיה בקרית ביאליק
טל' 700464, 700876, 04-712999

לאריגי פיק
ברכות להמשך הדרך
תוך שתוף פעולה פורה
מוביליי הצמד
בהנהלת דודו וצדוק
ת.ד. 505 אשדוד
טל' 08-561061 מנוי 7720

לאריגי פיק
אתכם ביד אחת
לאורך כל הדרך
ברכות ואיחולים
ירושלים
יפס 34, ירושלים
248654, 02-225604

לדני ולכל צוות העובדים מאריגי פיק
המשך תנופה ועבודה פוריה
ייצור שקיות פוליאטילן. לאריזה.
מודפסות ובלתי מודפסות

לאריגי פיק
ברכות
איחולים לבבים ביום חגכם
רח' החשמל 17 קומה שניה
טל: 03-624084

לאריגי פיק
המשך הצלחה
ושגשוג
חברה ישראלית לשילוח בינלאומי בע"מ
החברה המובילה בישראל לשילוח בינלאומי

לאריגי פיק
שפע ברכות
היוזמה 3 בית פרמא רמת-גן
טל. 03-7514059

לאריגי פיק
ברכות להמשך הדרך
תוך שתוף פעולה פורה
בע"מ
הרצל 16 תל-אביב טל. 03-656572

לאריגי פיק
מכונות וציוד לתעשיית ההלבשה
סוכני רימולדי וזינגר
רח' שוקן 1 תל אביב, טל. 03-813141

לאריגי פיק
ברכות להמשך הדרך
תוך שתוף פעולה פורה
בין החברות
חיפה: 04-533261 ת"א 03-650832
אשדוד: 08-53211 ומל חיפה 04-663912

לאריגי פיק
במלאת 45 שנה למפעלכם
שפע ברכות
והמשך עבודה פוריה
בע"מ
אזור התעשיה, רעננה
טל. 052-31266, 052-31611

לאריגי פיק
ברכות להמשך הדרך
תוך שיתוף פעולה פורה
– מצבעת טקסטיל חיפה בע"מ
רח' המלאכה חוף שמן, חיפה
טל' 04-673111

לאריגי פיק
אתכם ביד
לאורך כל הדרך
וסריגת בדים
ראשון לציון
טל. 03-9611151

לאריגי פיק
ברכות להמשך הדרך
תוך שיתוף פעולה פורה
– מצבעות
רח' המפעל 2, אור יהודה
טל' 03-349966

ט.ה. בד חוגגת 30 שנות פעילות

ט.ה. בד בע"מ אפנה ספורטיבית ולבני נשים
רחוב שוקן 22, תל-אביב, טל' 66556, 835458, 837778

לסבינה ויוסי
המשך שיתוף פעולה פורה
והרבה הצלחה
מאחל

לסבינה ויוסי
ברכות להמשך הדרך תוך שיתוף
פעולה פורה במלאות לכם 30 שנה
מאחלים:
סוקולוב 93 חולון 03-880556

לט"ה"בד
מיטב הברכות והאיחולים
ייעוץ ושווק בדיוק בע"מ
נחושתן 41 ת"א טל. 5102773, 03-663968

לסבינה ויוסי
מיטב הברכות והרבה הצלחה
ולהמשך שיתוף פעולה פורה
מאחלים
וכל המשפחה

לסבינה ויוסי — ט-ה-בד
במלאת לכם 30 שנה
שאו ברכות חמות
מאחל:
ביצוע כל עבודות הדפוס
רחוב בעלי מלאכה א/12 ת"א
03-204372

לסבינה ויוסי
בהצלחה בהמשך הדרך
ולשיתוף פעולה פורה
מאחלים: סלון מרים
דיזנגוף 171

לסבינה ויוסי
אתכם ביד אחת להצלחה ושגשוג
במלאת לכם 30 שנה

לסבינה ויוסי
ביד אחת להצלחה
במלאת לכם 30 שנה
מרכז קניות שלום

לסבינה ויוסי
אתכם ביד אחת במלאות לכם 30 שנה
מאחלים
סלון שושי לבני נשים
רמשילד 54, כפר-סבא, 052-916040

ליוסי וסבינה מטה – ה – בד
ברכות להמשך הדרך תוך שתוף
פעולה פורה במלאת לכם 30 שנה
מאחלים: סלון גניה רחובות לבני נשים
הרצל 165, רחובות, 08-452558

לסבינה ויוסי
מיטב הברכות
והרבה הצלחה בהמשך הדרך
זיקית בע"מ
רח' הברזל 16, תל-אביב 69710

מיטב הברכות והרבה
הצלחה בהמשך הדרך
מאחלים:
בע"מ

לסבינה ויוסי
אתכם ביד אחת להצלחה ושגשוג
במלאת לכם 30 שנה
מאחלים:
"יוחנן"
יוחנן מדינה

לסבינה ויוסי
מיטב הברכות
והרבה הצלחה בהמשך הדרך
מאחל: ינאי – בית אופנה
אופנה לכל המשפחה
רח' הירדן טבריה 067-20542

ל"ט – ה – בד
לסבינה ויוסי לבית ט – ה – בד
ברכות להמשך הדרך תוך שיתוף
פעולה פורה במלאת לכם 30 שנה
מאחלים: פנינה, אילנה, צביקה וכל צוות העובדים
פניות חן, חולון, ככר ויצמן 1, 03-844919

לסבינה ויוסי
מיטב הברכות והאיחולים
והרבה הצלחה בהמשך הדרך
מאחלים:
החברה לניהול חשבונות
עבור בעלי מלאכה
מרד ויודי ברגר
רחוב מרכז בעלי מלאכה 16 ת"א
03-291972–3

לון 2000
דוד בן צבי 35 יפו 03-839693

ל"ט – ה – בד"
ברכת שגשוג
והמשך הצלחתכם
מאחלת: מדי – לבני נשים
רח' הרצל 9, חיפה
04-667852

לסבינה ויוסי
שאו ברכות חמות
ביום חגכם
מאחלים:
בלושטיין מנשה
וכל צוות
בית הטקסטיל בע"מ
ייצור ושווק בדים
רחוב קופמן 2 ת"א 03-653804–5

לסבינה ויוסי
ברכות להמשך הדרך
תוך שיתוף פעולה פורה
במלאת לכם 30 שנה
מאחל:
זאב וינר • שרותי ביטוח
רח' ירושלים 57, בת-ים
טל. 593388

ט – ה – בד"
אתכם ביד אחת
להצלחה ושגשוג
במלאת לכם 30 שנה
מאחלים: מ"ש סילס הלבשה
יפו 34, חיפה.
04-522489

לסבינה ויוסי
מיטב הברכות
והרבה הצלחה
בהמשך הדרך
מאחלים:
וכל צוות ליגת בע"מ
הדרום 2 קרית-גת.

קצת אמת

קים גארפילד

בדיוק כשהתחלנו לחשוב שהיא כבר הספיקה לומר הכל – שירלי מקליין עושה צעד נועז נוסף. היא מצליחה להפתיע. שם המשחק החדש שלה: ספיריטואליזם. לא אכפת לה אם צוחקים ממנה, היא באמת מאמינה בגלגול נשמות, מאמינה שהיא פוגשת ברוחות חברים מתים, משוכנעת שגם היא תזכה לראות את האור. בינתיים היא מלמדת בסדנאות למודעות עצמית. "אבל הסדנאות שלי לא מתאימות לכל אחד", היא אומרת.

אלוהים אדירים, שירלי!

עוד לא גמרו לדבר על הופעתה חשמומית של שירלי מקליין בטקס האוסקר של השנה. היא ירדה ממרומי האולם על שם דורותי צ'נדלר, בתוך ספינת־חלל דימיונית, כדי להגיש את פרס התסריט הטוב ביותר. סוסעת אל הבמה דרך ענני עשן טכניקולור, התייצבה מול הקהל ובחיוך שובב הודיעה: "אתם יודעים, זה אולי נראה כמו פעלולים מיוחדים, אבל בשבילי זאת תחבורה בסיסית!"

ואז פתחה שירלי את המעטפה, כדי לגלות מי הוזכה בפרס התסריט המקורי הטוב ביותר – וודי אלן, בהיעדרו, על 'חנה ואחיותיה' – וכשקיבלה בשמו את פסלון הזהב התלוצצה: "אני מקבלת את זה בשבילו פעמיים: פעם אחת בשביל הגוף שלו, שמנגן קלרנית בניו־יורק סיטי, ופעם אחת בשביל הרוח שלו, שנמצאת כאן עכשיו... אני יודעת!"

רק השחקנית בת ה־53, זוכת פרס האוסקר בעצמה, יכולה להרשות לעצמה להשתעשע בבדיחות על חשבונה. אבל שירלי הראתה, שהיא מרגישה די נוח כשהיא מלגלגת על השם שיצא לה כתלמידה (ובזמן האחרון, גם כמורה) בתחום המטאפיסיקה וכמחברת שני רבי־מכר המתארים את האודיסיאה הפרטית שלה בממלכת הספיריטואליזם: "Out on a Limb" (כסכנה) ו־"dancing in the Light" (רוקדת באור). ההומור שלה, בטקס האוסקר, לא רק שהראה את הבטחון־העצמי הרב שלה (מתובל במידה בלתי־מבוטלת של חוצפה), אלא גם פרק מנשקם של אחרים ממבקריה המחמירים ביותר. אך שירלי עומדת על כך שלא זו היתה כוונתה. היא רק השתעשעה לה קמעה.

שירלי שוב במצב־רוח עליז כשאני באה לבקר אצלה באחר־צהריים חם וערפיחי, כשאפילו הבריזה המרעננת מהאוקיאנוס השקט כאילו לקחה חופשה. היא נכנסת בדילוגים לסלון דירתה במאליבו ביץ', קורנת מרץ, לבושה מכנסיי בייז' וחולצת משי מודפסת תואמת, היא שותלת את עצמה על השטיח העבה ומרברת בהתלהבות על כמה שהיא מרוצה שהאנשים עכשיו מתחילים להרגיש כל כך נוח עם העניינים המטאפיסיים, עד שהם יכולים להרשות לעצמם להתלוצץ בנושא – גם אם הבדיחות הן על חשבונה.

"תראי, ברגע שמתחילים להתלוצץ על משהו, סימן שהוא התעגן בתרבות. ומוצא חן בעיניי שמשייכים את שמי לבדיחות האלה, כי אף אחת מהן לא מצחיקה אלא אם כן היא קשורה לשם שלי. למשל, זה לא מצחיק לדבר על המהארישי. זה לא מצחיק לדבר על קרישנא־מורטי. אבל כשמוסיפים את השם שלי, אנשים מתגלגלים מצחוק".

שירלי חשבה שזה ממש מצחיק כשרייויר לטרמן, שהינחה את פרסי "אמי" בשנה שעברה, אמר לפני קהל של מיליונים: "כרוכים הבאים לתחרות פרסי 'אמי 1986', שמשודרת ברחבי העולם ברגע זה... חוץ מאשר שירלי מקליין – אליה זה משודר כמאה הבאה". ובתחילת השנה, כשקיבלה את פרס ולנטינו (שלטענתה, ניתן לה "כנראה רק בזכות זה שאני חיה, או משהו כזה"), היא אמרה לקהל: "לא מזמן דברתי עם רודי (רודולף ולנטינו)..."

נוסף, המכסה את השנתיים האחרונות של חייה. שירלי רואה בספר הזה "יותר מעניין מבחינה מקצועית משני הקודמים". זו הפעם הראשונה שהיא כותבת על הקאריירה הקולנועית שלה. "השתמשתי בצילומי Out on a Limb כמסגרת לבדיקת מקצוע המשחק: הבעיות שקורות באתר הצילומים וכיצד מתמודדים איתן, היחסים עם הצוות ועם השחקנים האחרים", היא אומרת. "זה מעין סרט־בתוך־סרט".

שירלי מודה, כי העבודה על המיני־סידרה Out on a Limb, בה גילמה את תפקיד עצמה, היתה חוויה מוזרה. וזה אומר הרבה, מפי אשה הטוענת כי התנסתה במידה ניכרת של חוויות מוזרות, בכלל זה גילגול נשמות ומפגשים מהסוג השלישי.

שירלי מניעה בראשה ומחייכת כשהיא נזכרת בצילומי הסידרה. "אחד הדברים החשובים ביותר שלמדתי הוא, שלמעשה שיחקתי את עצמי מאז שנולדתי", היא מסבירה. "החיים הם מה שאת חושבת שהם... בדיוק כמו משחק, בדיוק כמו סרט. וברגע שהבנתי ששייקספיר צדק – שכל העולם במה, ושאנחנו רק שחקנים, הכותבים, מביימים, מפיקים ומשחקים את המחזות שלנו – יכולתי לשחק על המסך את התפקיד שאני משחקת בחיים".

היא ממהרת לציין, כי השירלי ששיחקה ב־Out on a Limb היא שירלי של לפני עשר שנים: "זאת לא אני עכשיו. אני שונה עכשיו ממי שהייתי אז; אני שונה אפילו ממי שהייתי אתמול בלילה! וזה הכיף בעבודה ובחיים. חיים חדשים מתחילים ממש כל בוקר". היא עושה אתנחתה קלה. "הבנתי את זה כשהייתי בת 17. התעוררתי בוקר אחד והבנתי, שאני יכולה להתייחס לכל יום כמו אל חיים חדשים. אני יכולה לשנות את הנושאים שלי, את ההשקפות שלי". היא עושה שוב הפסקה ואומרת: "זה כמו שיש לך סיוט והחלטת שאת לא רוצה לחלום אותו שוב. אז את מתעוררת באמצע הלילה ואומרת לעצמך, 'אני לא רוצה לחזור לישון ולחלום עוד פעם את הזבל הזה' את יכולה לשנות גם את החלומות שלך בהקיץ".

לעבודה, כאילו כלום לא קרה. שירלי מספרת את ההמשך: "הוא אמר שבכך שעבר עם חלק מהתפיסות הספיריטואליסטיות האלה, הוא התחיל להבין שהחיים לא מוכרחים להיות מייגעים. אז הוא החליט לחזור לניו־יורק ולשנות דברים אחרים בחייו". היא מנופפת בזרועותיה כאוויר וצוחקת. "העובדה שזה קרה באמצע הצילומים בכלל לא עלתה בדעתו!"

שירלי מתארת את הרד כ"גבר שבשבילו החיים הם חגיגה. הוא לא זהיר כמו שאר האנשים". ואז היא מוסיפה משפט בלתי־צפוי: "תאמיני או לא, אני כנאדם זהיר, כל חיי".

אני, למשל, לא האמנתי לזה. אני מכירה את שירלי מקליין כבר 25 שנה, ו"זהירה" היא לא אחת המלים שהייתי מצמידה אליה. אחרי הכל, זאת אותה ג'ינג'ית ארוכת־רגליים שבעבר הסתובבה עם פרנק סינטרה, דין מרטין ושאר הכנופיה ההוליוודית, בעוד בעלה מתגורר במרחק כמה אלפי קילומטרים משם, ביפאן. זאת אותה פעילה פוליטית שתמכה בנרכאים בכנסים של המפלגה הדמוקראטית, אותה הרפתקנית שטיפסה על הרים בבוטאן ואותה מאמינה ספיריטואליסטית שהעזה לחפש גילגולים קודמים ופיטפטה עם ישויות חוץ־עולמיות. לא, "זהירה" היא בהחלט לא המלה המתקשרת בראש עם שירלי מקליין.

להפיץ את הבשורה

אף על פי כן, היא חוזרת עליה, בבטחה. "הנה, לא מזמן הייתי מאוד זהירה בקשר להתחייבות לדברים חדשים. לכן חלק מהחברים שהיו לי בעבר מבולבלים עכשיו. הם הכירו אותי בתור ספקנית שכלתנית, בעלת אינטליגנציה קפדנית, וכעת הם שואלים מה קרה לשירלי. ובכן, אני עדיין זהירה. אני מעבירה את האמונות שלי דרך הרבה מבחנים, ורק אם הן עוברות – אני מוכנה להתחייבות".

> **"החיים הם כמו משחק, כמו סרט. ברגע שהבנתי ששייקספיר צדק – שכל העולם במה – יכולתי לשחק על המסך את התפקיד שאני משחקת בחיים".**

היא מתכוונת בדבריה לכל אחד, בלי הבדל מצב חברתי, כספי, מקצועי או משפחתי. אפילו עקרת הבית, שאינה מקבלת שכר על עבודתה, יכולה, לדעת שירלי, למצוא סיפוק בעבודות השגרתיות ביותר. "להיות עקרת בית זה חיים נהדרים", היא קוראת בלהט. "תארי לעצמך, להתעורר בבוקר לצד האדם שאת אוהבת, זה שנקשרת אליו בברית של מחויבות, זה שבחברתו את מרגישה נוח. הוא החצי השני שלך. יש לך הזדמנות לראות את החצי השני אוכל ארוחת בוקר שבישלת וללבוש בגדים שגיהצת. ויש לך ילדים שיצאו מבטנך, ואת אוהבת אותם כי הם חלק ממך... שלוחות שלך. יש לך הזדמנות להלביש ולגעור בחלק קטן ממך כל יום. מזדמנת לך ההרפתקה לאהוב את הדמויות האחרות האלה במחזה שלך, שממילא הן בסך הכל את־עצמך".

השיחה חוזרת אל Out on a Limb ואל השחקן ששיחק לצדה, ג'ון הרד, בתפקיד מורה הרוחני, דייויד. העיתונים דיווחו מדי יום על היעדרותו המסתורית של הרד, למשך שבועיים, מהסט – היעלמות שגרמה ללבבות אחרים (לרבות זה של שירלי) להחסיר פעימה או שתיים. בדיוק כשעמדו להחליפו, השחקן חזר בשקט

אמונה אחת שעליה היא מרברת היא הפילוסופיה הספיריטואלית, אותה היא מלמדת עתה בסמינרים ברחבי ארצות־הברית. הסדנאות שלה, הנקראות "עצמי נעלה יותר", כוללות מדיטציות קבוצתיות, שאלות ותשובות על גילגולים קודמים, שעורי הגברת המודעות ודיונים פילוסופיים בתיאוריה המיסטית של המזרח. שירלי מוכנה להודות שהסדנאות שלה אינן מתאימות לכל אחד. "יש זוגות שבאים יחד לסדנה, ויש כאלה שבאים לחוד, כי אחד מהם אומר שזה סתם קישקוש", היא מודה.

אז למה החליטה להתמודד עם התפקיד המיוחד הזה בתסריט של חייה? השחקנית מבישה בריכוז בתקרת הסלון, בה נפתח צוהר אל השמיים, ומשיבה: "כנראה בגלל מותו של אבי. אבי היה מורה, תמיד חלק עם אחרים מה שלמד. היה לו דוקטוראט בפילוסופיה ובפסיכולוגיה, וכשאתה פילוסוף או פסיכולוג, לא צריך הרבה כדי שתעבור למטאפיסיקה. אבא ואני דיברנו הרבה על כך בשלוש השנים האחרונות לחייו. ביודעי שמותו קרוב (הוא מת ימים אחדים לפני שקיים את

(המשך בעמ' 58)

עסוקה

צחוק בצד, היתה זו שנה מוצלחת במיוחד לשחקנית/רקדנית/מטיילת/אם (בתה סאשי, 31, התחילה קאריירה מוצלחת משלה כשחקנית). השנה, בינואר, התחילה עם הקרנת Out on a Limb בטלוויזיה הכלל־ארצית; החורש מופיע ספרה החדש, "All in the Playing" (הוצאת 'בנטאם'), ספר אוטוביוגראפי

יוסף צוריאל

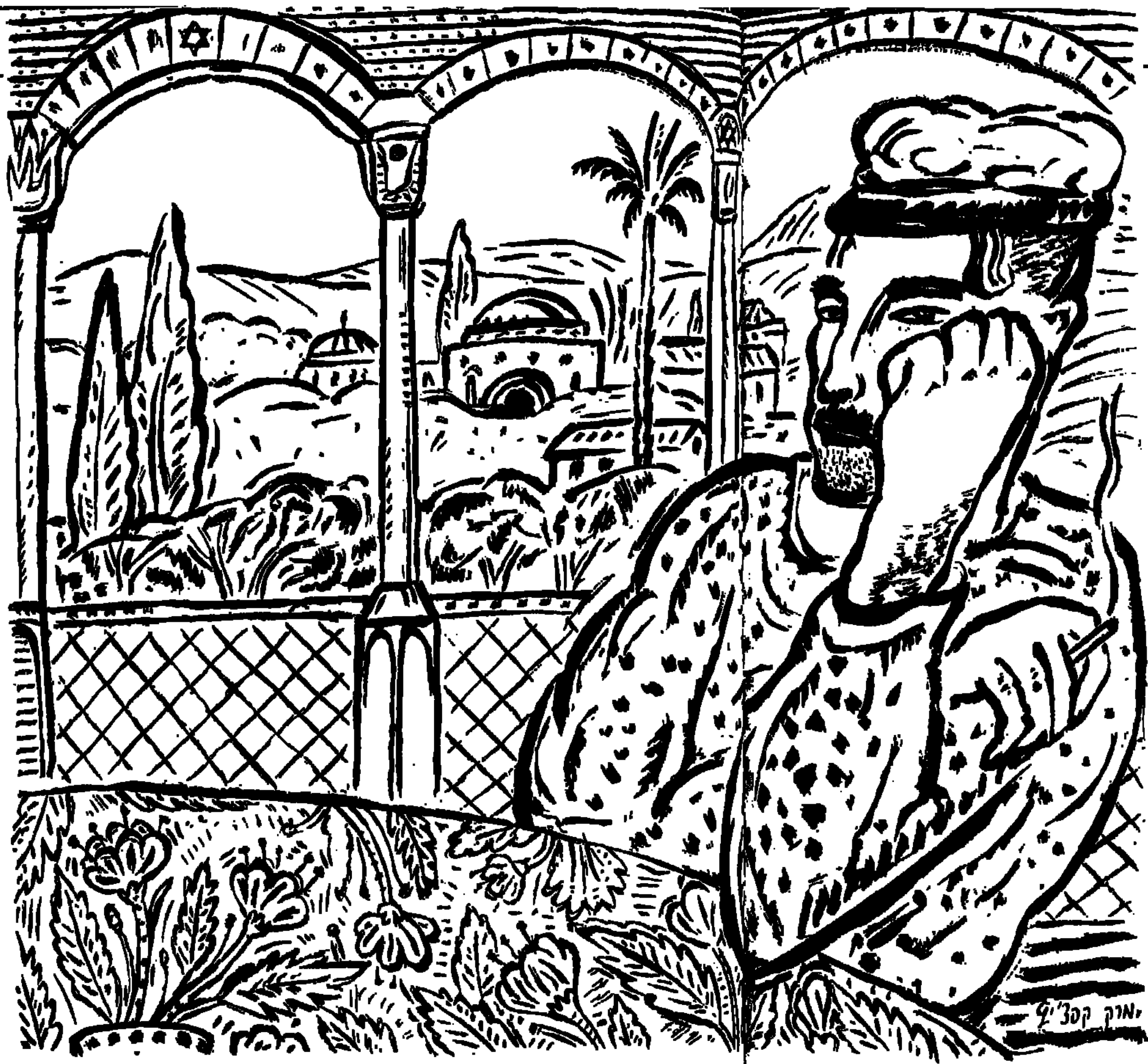

נקמת העגלון

רצה האב רק את התועלת לבנו ולא היה יכול להעלות על הדעת, כי יד המקרה תגבה את חובה. ממי שפגע בכבוד המשפחה. לא מרוע לב, מתוך דבקות בסדרי המקום.

לא חלוץ ולא בן חלוץ היה הבן, שנקרא חיים, ובפי הוריו חיימיקו. דור שמיני בארץ, עם שורשים בחברון ובטבריה. האב עבד כאופה. דודו רב בחצי משרה. והוא נתפס לעסקי סוסים ועגלות. קנה ומכר. עד שנקלע לחברת אכרים יהודים, באחת המושבות, בראשית העשור השני של המאה, והחליט שהסביבה מוצאת חן בעיניו, ונשאר.

עשה עצמו השליח של המושבה. ובעגלה, רתומה לסוס, היה מוציא ומביא, אנשים וסחורות. וכשראה עד כמה הוא חיוני לתושבי המקום, ביקש מהוועד שיקצה לו חלקה, כדי להניח עליה צריף.

כמי שחש בהתחלה כאיש זר, לא דחק בוועד לאשר את הבקשה. וכאשר נענה, לא היה צריך להבטיח שבכוונתו להקים משפחה. רק מאוחר יותר חשב שזה אפשרי, במיוחד כשיש היכן להתגורר, ותנאי קיום לא חסרים, ובמושבה יש כמה מועמדות רווקות, שמתוכן אפשר לבחור אחת לנישואין. ועד כמה שבירר, והבין, היתה אחת שרצתה בו. וכדי שלא יהיה ספק, יצר מצב שיכל לשאול אותה. והיא ענתה שאפשר, בהחלט אפשר, שתהיה לו לאשה.

השלה את עצמו חיימיקו לגבי הבחירה. זה קרה לאחר שרכש צריף ישן מאיכר במושבה סמוכה, והעתיק אותו לחלקה שהוקצתה לו. ומעמדו כעגלון התבסס, וכבר היה בטוח שפרנסה ישנה להרבה שנים. אז נודע לו, מפי נציג הועד, שרגא שמו, כי לאיש, שאינו איכר ושאינו נמנה על החבורה, עניין הנישואין עם אחת מנערות המקום מאד מסובך.

מעורבות הועד באה מטעם אבי הבחורה, שאותה רצה העגלון. אך מי שנטל על עצמו את המשימה, למנוע זיווג בין בת האיכר לבין מי שאין לו נחלה של ממש, נהג כאיש שעושה מעשה שהוא לטובת המושבה. יצא מנקודת הנחה שאפשר להתקיים גם בלי עגלון. אך לא אמר, ולו ברמז, שאין מקום לבחור כזה במושבה, בתנאים שהועד יכתיב.

דיבר נציג הועד בלשון עדינה, אך מובנת מאד לחיים, וזה לא אמר כן ולא אמר לא. ישב בשולי ספסל עץ, בצריף ששימש כמזכירות המושבה, וגם אם חש עצמו כמי שהובא לדין על מעשה חמור, התאפק, ורק אמר שצריך לחשוב, והוא יתן תשובה לאחר שיוועץ באביו. ומי שיצג את האכרים הנהן בראשו, כמבין, ולפני שנעל את השיחה, העיר, כי הוא ער לרחשי הלב של העגלון.

יצא ראשון מהמזכירות מי שנמנה על דור מייסדי המושבה, עם תחושת סיפוק שהסדיר את העניין, ופנה לעבר ביתה של המשפחה, שאחת מבנותיה עדיין היתה בחזקת מועמדת לנישואין עם חיים, כדי לבשר לאם, שאין עוד מקום לדאגה. והעגלון פנה לצריף שלו, ולא היה ידוע אם יפרוש מהמושבה, או יתעקש ויישאר בה, גם במחיר של ויתור על הבחורה.

רק כעבור שלושה ימים התברר, כי עשה מה שאמר לנציג הועד. הודיע שייעדר שבועיים, ונסע להוריו בטבריה, ושם סיפר לאביו, בפרטי פרטים, כל מה שקרה לו במושבה. והאב, שלא רצה לצער את בנו בהטפות מוסר, האזין, וגם כאשר לא הסכים עם בנו, נדנד בראש כמבין אותו. ורק בשלב שכבר היתה גם האמא מעודכנת במה שקרה, הניח בפני הבן את ההצעה שלא יכל לסרב לה.

בערב של קיץ, כשרק הוא יושב מול הוריו, ועל פי התכנית היה אמור לשוב למושבה, אם לא למחרת אז כעבור יומיים, פרשה האם את התכנית שלה, שנרקמה בעצה אחת עם האב. דברה על עלבון ובושה ותחושת ארנות, אבל גם על הצורך בהתמודדות עם מציאות. והבהירה לבנה, שאם טוב לו בין האכרים, אז שיישאר שם, אבל לא ימחל על כבודו.

שמע חיים, והסכים לכל מלה שיצאה מפי אמו, והאב עדיין לא אמר מלה. וכאשר דיבר, התחיל הפרק בהרפתקאה שתוכננה למענו. אמר לו, כי הוחלט שיסע לדמשק, לבקר קרובים וגם כדי להינפש. לא להרבה זמן, כמה שבועות, אולי חודש, אחר כך יחזור למושבה.

החלטה זו, תורגמה אצל חיים כמצוות כיבוד אב ואם. ועל רקע עגמת הנפש שהיתה לו באותו חודש, חשב שאכן רצוי ליטול לעצמו פסק זמן, ודמשק היא עיר שבה ירגיש טוב, כי הרי יש לו שם משפחה שתקבל אותו יפה, ותנעים לו את תקופת שהייתו שם.

לא היה נחוץ לחיים מלווה. אבל אביו הצמיד לו מכר ערבי, ושניהם יצאו על שתי פרדות מטבריה, לכוון דמשק. ולא ידע חיים, כי כבר קודם עודכן דודו, אחי אמו, בפרטי המקרה במושבה, וכדי שלא יהיו ספקות, הבהיר, כי יעד הביקור הוא אחד – מציאת כלה מתאימה לבן. מבנות העיר.

חודש בדמשק הוא זמן סביר לרכישת עשרות גלילי בד, מאיכות מעולה, או אלפי ק"ג של פיסטוק חלבי. כדי להשיג כלה, ברמה שהכתיב אביו של חיים מטבריה, היו דרושים עשרה שבועות.

והבחור מהמושבה נהג כאיש ממושמע. כל מה שאמר לו הדוד עשה. השתתף בכל מיני ארועים שאורגנו למענו ושבהם נכחו בחורות, ונועד במקרה ושלא במקרה עם אבות ואמהות, ועל פי הנחיה של הדוד, סיפר יותר על עצמו, ופחות על המושבה שבה הוא חי. על עובדת היותו עגלון לא נשאל, ולכן גם לא השיב. העמיד פני סוחר, וככזה התקבל.

נסע וחזר שלוש פעמים, במשך עשרה חדשים, ובמשך תקופה זו היה משודך, באופן לא רשמי, לקרובת משפחה, עזיזה שמה. ואם הוא חשד שהיא מתוכננת עבורו, היא לא ידעה שחיים מיועד לה. אבל כשנשאלה פעם לאפשרות שתינשא לו, הפתיעה את אביה בתנאי שהציבה: שנחיה בארץ ישראל.

התנאי הזה מומש, רק לאחר שנערך טכס האירוסין בדמשק, ובו נכחו רבים מבני משפחת חיים. אלה באו ממקומות שונים בארץ ישראל. על חשבון אבי הכלה. ביום אחד, יצאו משאיות, ובהן אנשים ומתנות, ומה שהובא לשם, הוחזר חדשיים לאחר מכן לבית החתן.

טכס האירוסין נערך באולם מרווח, בבית הורי הארוסה, שרצפתו מרופדת בשטיחים, ותקרתו עשויה פיתוחים, חלקם צבועים זהוב, וחלקם כחול, ומהתקרה משתלשלות רצועות כסף, שבקצה כל אחת "לוקס". ומסביב לאולם, מזרונים עשויים מנוצות לבנות, ובצמוד להם כריות צבעוניות רקומות. ובמרחק מה ממקומות הישיבה – שולחנות קטנים מגולפים, ועליהם מגשים מוזהבים, עמוסים כל טוב.

מה שהיה כעבור חדשים במושבה הוא כבר סיפור בפני עצמו. חזר חיים אליה, לאחר היעדרות מקוטעת של קרוב לשנה, והוא לא נדחה, אך גם לא התקבל בהתלהבות. וכשנודע לחברי המזכירות על נישואיו הקרובים, לא יצאו מכליהם לעזור. אבל גם לא הסתירו את סיפוקם מהעובדה, שהבחור נגמל מאהבתו לבת המושבה, והשאר כבר עניינו האישי.

בעצת האב, החליט העגלון לערוך חתונה, שתיזכר הרבה שנים במושבה. טרח חדשיים מראש להודיע. לגבי המקום קבע, שהחתונה תיערך בחצר, וכל אנשי המקום מוזמנים. והדגיש כי כל ההוצאות על חשבונו, ואינו מבקש דבר, ורק שיכבדו את רצונו, להינשא בדרך שבחר בה.

חברי הועד הסכימו. בחצי פה. וביום הקובע עמדו משתאים נוכח החפלה שהתרחשה בלב המושבה. ואלה שהגדירו עצמם איכרים, בני אצולה, ואתם נשותיהם וילדיהם, לא ידעו כיצד לנהוג. לימה חשו עצמם אורחים, ולא בעלי הבית על המקום. ומעוצמת ההמולה, החשדנים שבהם שיערו, שמא יש כאן גם עריכת חשבון של איש אחד, עם מושבה שלמה.

ליום ולילה הופקע המושב מידי בעליו, והיה בידי משפחת החתן והכלה. כשמונה שעות לפני הטכס, ניצח החתן על ההיערכות לקראת החופה. פועלים ערבים, מהכפרים הסמוכים, הכשירו רחבה גדולה במרכז המושבה, ומחצלות, שנרכשו במיוחד לאירוע, נפרשו. ממקומות בלתי ידועים הובאו שולחנות עץ כבדים, שהגדולים והנאים שבהם הוצבו בצמוד לקיר בית הכנסת, והיתר פוזרו בחצר, כך שניתן יהיה לנוע בחופשיות בין ערמות הכיבוד, שעוד יגיע בעגלות מיוחדות מטבריה.

מהמקום שבו עמד הצריף של חיים, לרחבה שבה אמורה להיערך החופה, הפרידו שני בתים, מוקפים גדרות, ובינם לבין מקום החופה עצי פרי רבים, אבל לצורך הארוע היה על החתן להתגבר על מכשולים כאלה. וכשם שידע להכשיר את הצריף לקראת נישואין, באופן שייראה כמו בית, לפחות מבחוץ, כך שיעבד את עצמו להכשרת שביל, שיוביל מהרחבה, יעקוף את בתי הגבירים שהם שכניו, ויגיע עד לפתח ביתו.

את היוזמה הזו במיוחד לא אהבו אנשי הועד. אבל על רקע מה שקדם לטכס הנישואין הצפוי, החליטו להתאפק, מתוך הנחה שאחר כך ייערך חשבון עם העגלון. לא ידעו כי תמורת תשלום אפשר היה גם במושבה של אכרים יהודים להתגבר על מכשולים שעניינם נחלה ואחווה וזכות על המקום. כמי שהטיב להכיר את בני המקום, טרח חיים בעוד מועד לפני האכרים, ולאחר ששילם להם את המחיר הדרוש, נתאפשרה הכשרת דרך העפר על שולי אדמתם.

יום החתונה היה צריך להיות יומו הגדול של העגלון חיים. אבל כמי שהספיק ללמוד פרק בחיים, ביקש שזה יהיה גם יומם של אנשי המושבה, כמובן וזה שאם לא יאהבו את האירוע, יזכרו אותו. והוא דאג שיהיה מה לזכור.

משעות הבוקר נפרק ציוד רב לצורך עשיית התבשילים, וכלי אוכל רבים נערמו בחצר. ואנשי מקצוע, שהופקדו על הכיבוד, נערכו למבצע שהיה צריך להסב נחת, בעיקר לחתן ולאביו. ועין פקוחה לוותה את ההכנות, כדי לוודא שלא יחסר דבר מכל מה שנהוג בחתונה במזרח.

ולפנות ערב, כשהרחבה היתה ערוכה לקבל את פני האורחים, ועשרות "לוקסים" הפיצו אור על שפע דברי המתיקה ומיני התבשילים, החלו לנהור בני משפחתו וקרוביו של החתן. באו בכרכרות ובכלי רכב ממונעים מכל קצות הארץ. והיה המקום לשלהם. ולא היה חשוב מי מאנשי המושבה נוכח ומי נעדר.

ציפה חיים שנוכחות אנשי המושבה תהיה ניכרת בעת חתונתו. ובני המקום הופיעו. אך לא התערבו במוזמנים האחרים. התגודדו. והתלחשו. וצחקקו. ומי שהביט בהם, יכל להבין, שלא שמחה מלאה שוררת ביניהם, כי אם סקרנות, מלווה בשמץ של ליגלוג, ופה ושם בהשלמה עם מה שיש.

עד שהגיעה מרכבת החתן והכלה, רתומה לשני סוסים, וניכר היה על פי צורתה, מבחוץ ומבפנים, כי היתה טרחה גדולה כדי לשוות לה יופי מיוחד. ושלא כנהוג במושבות היהודיות של אז, קדמו את פני הזוג בני המשפחה בדרך המיוחדת להם: הזליפו לעברם מי ורדים, ולרגליהם הוטלו פרחים, וצהלות שמחה עולות ויורדות, שזורות מלות ברכה, גברו על כל המהומה שמסביב.

מה שהיה באותו ערב ברחבת המושבה, נשאר חקוק הרבה שנים בזכרונם של אנשי המקום. ובין אם העמידו פנים, או שבאמת התרשמו מהמסורת המיוחדת אצל משפחות החתן והכלה, את הטעם המיוחד של הכיבוד לא שכחו. וגם הנעימות של חבורת זמר מזרחית מטבריה היו עבורם לחויה תרבותית מעולם אחר.

חתונה כזו לא נערכה עוד במושבה. ומשהו מטעם המאכלים, והריחות, והצבעים, ליווה אותה הרבה שנים. עזיזה, שהיתה מועדה לקשיי קליטה, גילתה רצון ונכונות להסתגל לתנאים החדשים. ובמה שעשתה, ולא עשתה, חפשה תמיד את החיוב שבדבר. ואלה שראו במושבה את התבנית הטבעית לחייהם, התייחסו אליה כמי שראויה לבוא בקהלם, ואפילו להתחבב עליהם.

אבל מה שהגורל עתיד היה לזמן לעזיזה, אשת העגלון, ולשרגא, נציג הוועד מהמושבה, לא הוא ולא היא יכלו לשער. לכך נדרשו למעלה מעשרים שנה, שאופיינו בהסתגלות למקום ובהבאת ילדים לעולם, שאהבתם לעבודת האדמה לא היתה פחותה מזו של ילדים אחרים.

ובת אחת – מתוך שתי בנות ושלושה בנים – יפת מראה, שהיה בה הרבה משמחת החיים שיש באמה עזיזה, ורק מעט מהגאווה השבטית האצורה באביה חיימיקו, מצאה עצמה יום אחד שבויה באהבה של בן גילה, נכדו של אותו שרגא מהוועד. ושרגא כבר זקן. וחולה. אבל עדיין דעתו צלולה עליו.

כבני המושבה, שפניהם לעתיד, לא היו מודעים לחבלי ההסתגלות של מייסדי המקום, וגם אם היו מתעדכנים במה שקרה לפני שנים בין אבי הבחורה, לבין סבו של הבחור, לא היה בפרק ההיסטורי הזה כדי להפריד ביניהם.

אבל לשרגא, כמו לחיימיקו, הפרק הזה כמו כתובת על מצחם. ולא עזרו העמדות הפנים. ורק ביום הקובע, כשהיה ברור שהזוג הצעיר הזה החליט להינשא, נקט אבי הכלה במחווה כלפי שרגא הישיש. התייצב בפניו. וכששניהם לבד, נעשה נסיון ראשון להעביר קו על העבר.

זה היה כאשר חיימיקו ישב צמוד לאיש זקן וחרש, וסיפר לו על הבן, שהוא חקלאי טוב, אבל גם צייר, המפתיע ביכולתו ליצור עולמות שלא מהמציאות. ושרגא, כמי שחי בעולם משלו, הנהן בראשו, כמבין, כמסכים.

היתה חתונה, על פי מנהגי המושבה. וכעבור שנתיים באה ילדה לעולם. וחלפו שש שנים. ושרגא, מהוועד של אז, עדיין בחיים, ומצבו קשה, וקיומו תלוי באחרים.

ויום אחד, הוא לבד בבית, ואתו נינתו הקטנה, ומתוך שגרה, ביקש כי תגיש לו את התרופה, בתוך צנצנת קטנה, בין צנצנות אחרות, על מדף מעץ, בפרוזדור המקשר בין חדר האורחים למטבח. והיא טפסה על כסא, ותוך שהוא מנחה אותה ממקום משכבו, נטלה לידה אחת, ומתוכה מזגה לו כדי כפית. והוא לא שאל, ולא חקר. עצם את עיניו ולגם.

כשעות אחר הצהריים, כשסבתא היתה בבית, וסביבה בני המשפחה, התברר, כי שרגא לגם מצנצנת שלא נועדה לו. זו היתה תרופה שנהגה לרקוח בעצמה, לצורך הדברת מזיקים בעצי פרי.

פרפר שרגא עד לשעות הערב המאוחרות. את הילדה הרחיקו ההורים מבית סבא. ואת הטעות הנוראה לא ספרו בחוץ. שמרו עליה כסוד משפחה. למחרת בבוקר הובא לקבורה, עם כל הכבוד המגיע לאחד ממייסדי המושבה. ובין מספידיו, מי שהיה העגלון, חיים. ■

ד"ר פנחס ידן

פתק מהרופא

דמה, שאין הורה שלא התנסה בהתרוצציות חוזרות להשיג פתק מרופא. פתק לילד שחוזר לבית הספר אחרי שנשאר בבית ליום־יומיים בגלל הצטננות. פתק מרופא לפני שעורי שחייה, פתק מרופא לפני טיול.

גם מבוגרים לכודים ברשת־פתק משלהם. כאן צריך אישור רפואי לאחר העדרות מהעבודה. שם חייבים באישור רפואי לאחר תאונת עבודה. פה אישור רפואי לפני כניסה לעבודה. ושם אישור רפואי לפני תחילת לימודים. יש צורך אפילו באישור רפואי לפני קבלה לקופת חולים. שלא לדבר על אישור רפואי לבטוח חיים. בקיצור, כאילו טירטור מושלם.

מי צריך פתקים כאלה? מה עושים עם כל הפתקים־אישורים האלה? שומרים אותם? זורקים אותם? מי קורא אותם? את מי הם מחייבים ובמה?

ובכן, הדרישה "להביא פתק" היא, למעשה, אמצעי־כפייה מנהלתי לחייב פרט, הקשור או הרוצה להיות קשור למוסד או אירגון כלשהו, לעבור בדיקה רפואית כזו או אחרת.

בחיוב בבדיקות רפואיות של ממפעילי כלי תחבורה לסוגיהם. פרטיים וציבוריים. נהגי רכב, מפעילי כלי שייט או טייסים. כאן הבטחת בריאות תקינה, או כושר תיפקוד מספיק של מפעיל אמצעי תחבורה, הם תנאי בסיסי למניעת תאונות בגלל גורם אנושי. ועל תאונות אנחנו שומעים הרבה יותר מדי וכל הזמן.

אבל ל"פתק מהרופא" יש גם היבטים רפואיים־משפטיים. כאן היוזמות לפתק היא אומנם של המוסד או האירגון בהם מדובר, אבל הנהנה יכול להיות גם הפרט. לא רק האירגון או המוסד.

קביעת "מצב בריאות" לפני תחילת עבודה, פעילות ספורט, או כניסה לתכנית כזו או אחרת (חברות בקופת חולים או קבלה לבטוח חיים למשל), אמנם מבטיחים את המוסד, או האירגון, מפני תביעות לפצויים עבור מחלות או הפרעות, מהן סבל הפרט טרם התקבלו למוסד בו מדובר, אבל בו בזמן הן מבטיחות לפרט אפשרות לקבוע מועד תחילת הופעת מחלה־הפרעה, ובכך להקל על תביעותיו מן המוסד בו עובד, במידה ויש כאלה.

למי שרוצה להשתעשע בתיחכומים והתחכמויות של מוסדות ואירגונים בהיבט זה של ה"פתק מהרופא", מספיק להשיג כמה מ"טופסי־הפתק" הרפואי המצויים. של מוסד או אירגון כזה או אחר. רובם, משום מה, משוכפלים בסטנסיל. חלקם קריא בקושי. לאחרים כותרת משפטית מפחידה. כמו, "תצהיר רפואי". אבל, איך שהוא, שם המוסד או האירגון מנפיקי הדרישה חסרים מגוף הטופס, משום מה.

אחרים קצת פחות רשמיים ומכילים את שם המוסד. אבל באלה, יש שפע סעיפי פרטים רפואיים־אישיים של הנבדק/ת ואין זכר, במקום כלשהו, להבטחת המוסר לשמור על זכותו של הנבדק לסודיות של נתוניו הרפואיים. אבל זה כבר חורג מתחום עניננו הפעם.

כושר וחוסר־כושר

כדאי, בכל זאת, להדגיש את הענין של תועלת הפרט מ"פתק מהרופא", הכדאיות והצורך לעבור בדיקות רפואיות גם כהעדר תופעות של סימני מחלה. דוגמה טובה לכך אפשר לראות, למשל, בדרישה או בחיוב בדיקות רפואיות לעוסקים בפעילות גופנית. הצורך בבדיקות כאלה למבוגרים, המנהלים אורח־חיים של "משרד ונהיגה במכונית פרטית", הרוצים להתחיל בפעילות גופנית סדירה (הליכה, ריצה, רכיבה על אופנים, שחייה), נראה טבעי. אחרי הכל, צריך לדעת עם איזה כושר או חוסר־כושר מתחילים.

צורך זה נשמע גם מובן מאליו כחולים, שהחלימו מארוע מחלתי חריף, כזה או אחר, הרוצים או צריכים להתחיל בפעילות גופנית. אבל מה עם ילדים, נוער וצעירים, שלא מתלוננים על מיחושים כלשהם, הרוצים לעסוק בספורט, או לעשות קריירה של ספורטאי? כאן, כאילו, הבדיקות הרפואיות "מיותרות" ו"מטרידות". ומה עם גילאים אלה, שסובלים ממחלה כרונית כלשהי? האם הם פסולים מהשתתפות בפעילות גופנית? לתמיד? בעצם, מה בודקים בבדיקות הרפואיות?

ובכן, בדיקות רפואיות לנבדקים לפני התחלת פעילות גופנית, מנסות להשיג שני סוגי מידע. הראשון רפואי, השני הוא מצב השרירים והשלד. בראשון מחפשים לוודא העדר ממצאים רפואיים. בשני מחפשים מציאות של נתוני־תפקוד טוב ויעיל.

את המידע הרפואי דולים בעזרת תשאול מפורט של הנבדק על תולדות מחלותיו, פציעותיו ואישפוזיו, במידה והיו כאלה. אחר כך נערכת בדיקה גופנית כללית. דומה לזו המוכרת לכולנו מבדיקת רופא המשפחה.

בודקים את הראש, הצואר, החזה, הבטן והגפיים. עם תשומת לב מיוחדת ללב־ריאות, ראייה, מערכת א.א.ג., בטן, כליות כתפים, ברכים וקרסולים. לאלה מוסיפים בדיקות־כושר. אלה כוללות מדידות שונות, הנעשות לנבדק בזמן מאמץ גופני. במה ששייך לתיפקוד שרירים, דואגים לבחון ארבעה מדדים פיזיולוגיים. גמישות, כוח, מהירות־בצוע וסיבולת (יכולת לבצע פעילות שרירים מואצת לזמן קצר ויכולת לבצע פעילות שרירים מודרגת לפרקי־זמן ארוכים).

את מי פוסלים, או למי ממליצים לא להשתתף בפעילות גופנית? ובכן, לגבי פעילות גופנית של הפרט, אין, למעשה, פסילת לפעילות גופנית. כל פרט יכול לעסוק בפעילות גופנית, בתנאי שזו מתאימה לו ונעשית בהדרכה ובפקוח רפואי מתאימים. לגבי פעילות גופנית במסגרת כלשהי, המסגרת וסוג הפעולה הגופנית בה מדובר יקבעו את הנתונים הנדרשים מזה הרוצה לעסוק בה.

הדרישות הרפואיות־בריאותיות הן אחרות בפעילות גופנית תחרותית ובפעילות כזו שאיננה תחרותית. דרישות אלה גם שונות כאשר מדובר בספורט שיש בו "התנגשויות גופניות" וכאשר מדובר בספורט ללא מגעים גופניים כאלה. לעוסקים בכדורגל, כדורסל, או רוגבי, דרושים נתונים בריאותיים רפואיים אחרים מאשר לעוסקים בשחיה, ריצה או טניס. הבדיקות הרפואיות ואופן הערכת תוצאותיו מותאמים לסוג הפעילות הגופנית בה מדובר.

מצבי מחלה, שבהם קיימת אפשרות למוות פתאומי כתוצאה מחבטה או מפעילות גופנית מאומצת, פוסלים, לרוב את הסובל מהם מלהשתתף בספורט תחרותי. במיוחד בכזה שיש בו התנגשויות גופניות. למשל, אנשים שלהם כליה אחת, כאלה הסובלים מטחול מוגדל או מאי יציבות של עמוד השדרה הצוארי, נפסלים לכדורגל או כדורסל.

לעומת זאת, מחלות כגון סכרת או כפיון (אפילפסיה בלעז), למשל, אינן פוסלות את הסובלים מהם מלעסוק באתלטיקה, כשהן מבוקרות מבחינה רפואית.

מה שצריך לזכור הוא, שבדיקות רפואיות לעוסקים בפעילות גופנית, תחרותית ולא תחרותית, מחייבות בדיקה רפואית לא רק לפני תחילת ההתעסקות בהן. צריך וכדאי לעבור בדיקות רפואיות תקופתיות גם בתקופת הפעילות הגופנית, כדי למנוע נזקים בריאותיים אפשריים, כתוצאה מהפעילות הגופנית בה עוסקים.

בקיצור, יש פתק מהרופא ויש פתק מהרופא. ■

יחסי ציבור | תעופה | קונגרסים | ירידים | מכירות

מכון מיל"ה — בית־הספר לדיילות
פותח במלון דן בתל־אביב קורס ל:
דַיָלוּת
דַיָלִים – דַיָלוֹת
מסיימי הקורס המוכשרים יומלצו לתעסוקה.
פרטים והרשמה במלון דן ת"א בימים ב' ו־ד'
בין השעות 18:00-20:00.
בפתח־תקוה: בית מיל"ה, בר־כוכבא 63, בכל יום בשעות: 9.00-16.00.
תעודות גמר תוענקנה למסיימים
פניות טלפוניות לא תיענינה

עלוני "קשר"
ממסד חברים/ות
עלון הפנויים/ות
מס' 1 בישראל!!!
בעלות כספית קטנה ומשתלמת, בלי לצאת את דלת ביתך, תוכל/י להכיר אנשים חדשים, להרחיב את חוג מכריך ואף למצוא בת/בן זוג לחיים, בדרך מעניינת ומרתקת, שתוציא אותך מהשיגרה (לא שידוכים).
לקבלת העלונים חייג/י 03־5742234, 04־442105 מ־9.00־21.00 (+ בשבת)
– נשלח במעטפות ללא תו זיהוי השולח –

רפי יעקובי
פסיכולוג

כבר אין מקום לפקודות

החרדה הזו שהורים מגלים ביחס לילדיהם המתבגרים – פועלת לרעת שני הצדדים. מוטב להתחשב גם ביכולת של הדור הצעיר. ואם הגיעו הדברים לידי משבר – מוטב להיפרד מהם. שיצמחו לבד.

הורים רבים מגלים לעיתים, כי מה שהם יראים שהילדים המתבגרים שלהם יעשו בחיים – הם אכן עושים. מה שהם כל כך מרבים לפחד שיקרה, אכן קורה. הם מאד מודאגים ולמרבה הבעתה – דאגתם לא רק שלא מועילה אלא אף מחמירה את המצב. וככל שהמצב מחמיר דאגתם גואה ומציפה כל פינה במוחם. והם נעים ממערכה למערכה עד לסוף הטראגי, כאילו במאי עיקש לא איפשר לשנות ולו אות אחת במחזה.

ההורים פוחדים פן הבת שלהם, הקטינה עדיין, תשכב עם גבר. והם אכן מגלים כי התינוקת שלהם מאתמול הינה אשה לכל דבר, לפחות בערוץ הזה. פוחדים שתסתבך עם גבר מבוגר ממנה בהרבה, נותנים לכך ביטוי כאשר מופיעים רק סימנים ראשונים כי הבת והשכן "המבוגר ההוא" נהנים יחדיו. והנה תוך שנה זה הפך לקשר מסובך.

זאת ועוד: זו שנראתה מתרועעת עם נער ערבי מספקת תעסוקה רכילותית גם לשכונה שלמה. והוא, בנם, מתרועע עם כאלו שיש שמועות עליהם שהם עבריינים ומשתמשים בסמים. הוריו מתרים בו, מצוות אנשים אוהבים ודואגים לחינוכו, והנה האיסורים מגרים אותו יותר ויותר והוא מביא הביתה את כל הסימנים שהוריו ניבאו להם. בן אחר הופיע בבית עם פסים ירוקים וכתומים כאִי השיער הוקור והסמור שנותר בים הקרחת הגלוחה והמבריקה. רק אתמול היתה לו שיפעת תלתלים ועתה הזוועה הזו, ובצירה עגיל.

ובבית אחר מודיע המתבגר להוריו המבועתים כי החליט להפסיק ללמוד והללו בוכים ורועדים. כל קרוביהם יודעים כבר עד כמה הם אומללים. הטקסט העכשווי שלהם עם הבן הסורר כולל משפטים קבועים כמו: "מה לא נתנו לך?", "למה זה מגיע לנו?" וכמובן: "חסכנו מפינו כדי שלך יהיה הכל..."

ומי שגורם לדאגה – חש על כתפיו את העומס הבלתי־נראה לעין; מותש מויוני המוח ומהטפות המוסר שלהם, ומנקיפות המצפון שלו, הוא מתפרץ ומטיח בפניהם: רק דבר אחד היה רוצה – להרוויח הרבה כסף, להחזיר להם כל מה שהם נתנו לו. אינו רוצה להישאר חייב להם מאום.

עזרה מעליבה

התסריט הדביק והפאטטי הזה ידוע לכל.

פלונטר כזה יכול להיווצר רק היכן שקיימת הרחקה חמורה בכל מה שמצוי בתחום היכולת. כל הנוגעים בדבר לוקים בה. בריקת מלאי של היכולת המצויה במאגר של ילדיך, הנערים והנערות, תגלה לך, עד מהרה, כי אכן יש להם פה ושם עדיין, מה לקבל ממך. ומוטב להם להבחין כמה שמצוי בגיזרה הזו: כסף למכונית, אם אתה בעל ממון. לדירה, לשכר לימוד יקר. ואם הנך מומחה בתחום מסויים, הנדרש משום מה עלילדיך, אז יש להם אולי עיסקה כדאית אתך בתחום הצר הזה.

כאשר אתה מציע לבנך, בקול מתוק ושופע אהבה וכטון של גננת, עזרה בקינוח האף – בוודאי תידחה "עזרה" מעליבה זו על הסף. ואף על פי כן, לבנך ולבתך אתה מציע מיני עזרה בוטים ומגוחכים. עתה עליך להבחין כהורה, כי בתחומים רבים יכולתם של ילדיך ויכולתך שווים.

למשל, אתה מצליח, ללא מאמץ מיוחד במינו, לא להרטיב במכנסיך וגם הם, הפלא ופלא ממש באותה קלות, שולטים בהפרשותיהם. ובתך מצויידת כבר, ממש כמוכם, ההורים, בכל הכישורים הדרושים לה לקלוף מלפפון צעיר מגלימתו הירוקה, לחצותו לכל אורכו, אולי אפילו לחצותו שוב לכל האורך, ואחר כך לקצצו דק דק לסלט. ואף על פי כן אתם עומדים ומתבוננים בידיה, עם פנים מכורכמות מדאגה ובריכוז עצום, ואחר כך גם מתברר ששכחתם לנשום עד שהמבצע המסובך נסתיים בהצלחה.

ובנוסף לכל אלו עליכם, כהורים, להבחין במה ילדיכם עולים עליכם. כלומר, שיכולתם טובה משלכם. הבן רץ כבר מהר יותר ממך והבת מנגנת יצירות יותר מסובכות ממך. הוא מביס אותך כבר די בקלות בשח, וכשאתה מנסה להסביר לו משהו בענייני שח הוא מבליג בסבלנות ונותן לך להסביר לו משהו, שכבר מזמן מצוי ברשותו. אבל, אתה אינך יודע לישול ממנו. אם לא תדעו להנות מיכולתם של ילדיכם, תקשו עליהם להנות מיכולתכם. אם תהדפו את יכולתם – הם יהדפו אתכם.

אינכם יכולים לנהל אותם ולומר להם מה לעשות. אתם רק עושים צחוק מעצמכם. "אני לא מרשה לך לצאת עם הבחור הזה" נו, באמת. היא גרה בעיר אחרת ולומדת באוניברסיטה, ואתה עדיין יכול לנסח משפטים בצורת ציווי? וכי באמת יש לך יכולת לומר לה מה לעשות?

הם יכולים לעשות הכל. אפילו שטויות. גם דברים מדאיגים וגם מזעזעים. הם יכולים לברוח מן הבית ולהעלם. הם יכולים להסתבך, הם יכולים גם לאיים בהתאבדות ולבצע זאת. אתם, כהורים, חייבים לקבל את מגבלותיכם. אחרת אתם, כהורים, מהווים סכנה לילדיכם.

לא מעבר לשטיח

כהורים אתם יכולים לפקוד אך ורק על עצמכם. להציב נתונים אישיים, שלא חורגים מעבר לשטיח שלכם. להגדיר את חוקי הבית, שהוא שלכם. ותו לא. את זה לא קשה ללמוד לקבל ואולי אף לכבד. במדוייק, ובמקרה חירום, של אי־יכולת לקבל את ילדיכם ובסבל בלתי פוסק הכרוך במפגש איתם – תיפרדו. תסלקו אותם מעל פניכם. הם יאלצו לעמוד על רגליהם ולהמשיך ולצמוח. לכם הרי אין יותר לאן ללכת. הישארו במקומכם, בצרו את גבולותיכם, והניחו להם את שלהם.

ברור, שלהורים קשה מאוד בגיל מתקדם להמשיך וללמוד, להמשיך ולבנות כלי התייחסות וטיפול בעניינים, המסתבכים והולכים ומכבידים עליהם. קל יותר, מן הזווית של בוגר, לנער מעל כתפיו את עול ההשגחה ולקחת את האחריות הבלעדית על עצמו. אחריות זו פירושה גם אחריות המביאה בחשבון את הוריו. לא מעמיסה עליהם את מה שהם אינם יכולים לשאת. היא מציגה נתונים וגבולות ליחסים, שיהיו מבוססים על היכולת המדוייקת.

בטבע, הזאבים הצעירים מחסלים את מנהיגי הלהקה הנחלשים. זהו פתרון מגושם, אם כי יעיל, ההולם את הזאבים שיכולתם מוגבלת. הם רק חוזרים ומשחזרים אותה יכולת מדור לדור. במציאות המשפחתית והחברתית מתבקשים של פתרונות מתוחכמים ומורכבים יותר. פתרונות אשר יבטיחו את קיומם של ההורים ביחד עם המשך צמיחתם של הילדים. ■

אלוהים אדירים, שירלי!

(המשך מעמ' 53)

הסמינר האחרון שלו, בלוס אנג'לס, כנראה רציתי לחלוק איתו. ידעתי שהוא יהיה מוכן לעזור לי. למעשה, הוא אחד המדריכים שלי", היא אומרת בקריצה.

מוזר ככל שזה נשמע, שירלי מתכוונת לכך. כשהיא אומרת שהיא יוצרת קשר עם אביה ועם "ידידים מהצד השני" במהלך המדיטציות, היא מאמינה בכך בכל לבה.

"הכל קשור בלב", היא ממשיכה. "כשאת עוברת את המדיטציות האלה, את מרגישה מתוך הלב שלך, לא מתוך השכל. לכן אני לא מרשה לאנשים שבסמינרים שלי לרשום או להקליט דברים. הם יכולים להשיג את הדברים שאני אומרת להם בכל חנות טובה לספרים מטאפיסיים. זה לא חדש! אבל ללמד אותם ליצור קשר עם לבם, כדי שיוכלו ללכת הביתה ולהכין ארוחת־בוקר בפרספקטיבה חדשה לגמרי..." קולה של שירל דועך, והיא נראית כמעט על סף דמעות. לפתע היא משתתקת.

לאחר הפסקה קצרה, שירלי מתנערת ופניה מתבהרות שוב בתארה מה דירבן אותה להתחיל בסמינרים שלה. ראשית, היא קיבלה ערימות של מכתבים מאנשים שקראו את ספריה, ראו את Out on a Limb וביקשו לשאוב ממנה עוד רעיונות. "רבים מידידיי מתו בגלל איידס, וגם אחרים הלכו לעולם, אבל אף אחד מהם לא היה קרוב אליי כמו אבא", היא אומרת. "מתחיל להיות לי ברור, כי הגשר בין הבלתי־נראה לבין הנראה מתחיל להיות יותר ויותר קצר. רק רציתי להסביר את זה; רציתי לחלוק את זה עם אנשים אחרים, כדי שלא יצטרכו לשחות בתוך העצב שלהם. כל כך הרבה אנשים רצו לדבר על זה עוד יותר. הם רצו הדרכה".

האם יכול להיות שהם רצו גם לבדוק את הרעיונות הספיריטואליסטיים האלה עם מדריכה שהיא במקרה גם כוכבת קולנוע? האם זו הסיבה האמיתית לכך שאנשים נמשכים כמו זבובים אל המרתונים האלה שלה, הנמשכים שמונה שעות ביום? שירלי מתייחסת בביטול לשאלה. "את צוחקת עליי?" היא שואלת. "במחירים כאלה (300 דולר לאדם) אף אחד לא היה בא לשתות תה ספיריטואליסטי עם כוכבת קולנוע. כל הגישה שלי לגביהם היא שעליהם לבוא לסופשבוע כזה, ולדעת ממש מההתחלה שהם אמורים לעשות הכל בעצמם. אני באמת לא רוצה להיות גורו; זה אפילו דוחה אותי! אני לא אוהבת לקחת אחריות כזאת, או לגזול מהזולת את כוחו".

מזון למחשבה

שירלי ואני עוברות למרפסת מול האוקיאנוס לארוחת הצהריים. סוכנת הבית שלה מביאה סלאט ענקי וצלחות של תות־שדה וענבים, טריים ועסיסיים. היא מוסיפה מן הרוטב של פול ניומן, נותנת לסלאט עוד עירבוב בריא ומוזגת לנו שני משקאות ריאטסיים. אחרי כמה נגיסות בסלאט היא מהרהרת פילוסופית: "העיקר הוא, שאנחנו יוצרים בעצמנו כל דבר שבחיינו... את הטוב ואת הרע. רוב הפילוסופים הגדולים הגיעו להשקפה הזאת – שאין דבר כזה כמו מציאות, רק אבחנה סובייקטיבית".

אנחנו אוכלות בשתיקה במשך זמן מה, כאילו הרעיונות, כמו האוכל, מצריכים עיכול ממושך. ואז היא מקפיצה תות שדה לפיה ומדברת בהתלהבות על נסיעתה הקרובה לרוסיה – להזמנתו האישית של המנהיג מיכאיל גורבאצ'וב – כדי להתרשם מהתנועה המטאפיסית בברית המועצות. "הם מאוד מאוד מפותחים", אומרת שירלי בדרך אגב, לועסת מהסלט שלה. "אבל אני לא חושבת שהם משאירים את זה לאלוהים. אני חושבת שהם מייחסים זאת לאנרגיה בלתי־נראית, שהם יכולים להשתמש בה. ידעת שמרפא בדרך האמונה מבולגריה החזיק את ברז'נייב בחיים במשך שש שנים?"

אחרי נסיעתה לרוסיה, שירלי עתידה להשלים ספר נוסף, הצפוי לצאת לאור מתישהו בשנה הבאה. ואף שהשחקנית לא הופיעה בסרט מאז סרטה זוכה־האוסקר "תנאים של חיבה", לפני יותר מארבע שנים, היא עומדת על כך שהמשחק נזנח רק באופן זמני. "אני חושבת שאני מתעסקת ביותר מדי דברים", היא אומרת באנחה, ואז מגלה: "למען האמת, אני כבר לא נהנית מסתם לשחק; זה לא מספיק לי. כך שאלא אם כן זה באמת תפקיד אָפי חשוב, שהנושא שלו מאיר־עיניים מבחינה אנושית, אני לא מעוניינת". היא צוחקת. "למעשה, הסיבה היחידה לכך שאני רוחה דברים היא שאני נרדמת בפגישות".

סתם חברים

אם הקאריירה שלה כשחקנית מוחזקת על אש קטנה, נראה שכך גם חיי־האהבה שלה. שירלי מוזגת לעצמה כוס קפה ומדברת בכנות על התחום הזה של חייה. "יש לי כעת חברויות עמוקות יותר עם גברים, אבל לא מחוייבויות אמיתיות", היא אומרת. "אני לא מעורבת עם מישהו; אני לא רוצה להיות. אבל יש לי הרבה חברים – פשוט זה לא כמו שהיה כשהחיים שלי הסתובבו סביב עבודתי וסביב אדם אחד".

היא מביטה בחוף ובאוקיאנוס, כאילו מנתחת בשתיקה את התחושות החדשות האלה. ואז היא מסבירה, בוררת בזהירות את מלותיה: "אני לא יודעת... אני מרגישה... אולי אני סתם רוצה שהכל יילך כמו שאני רוצה. אני חושבת שאין לי כיסים של חוסר־סיפוק, שאיזה גבר יכול למהר ולסתום אותם". הדו־משמעיות של ההכרזה הזאת משעשעת אותה. "וזה יצטרך להיות מישהו מאוד מיוחד כדי לנתק אותי משלוות הנפש שלי. את יודעת, זו תחושה נפלאה לבלות זמן, זמן טוב, עם אנשים אחרים, במקומות אחרים. השהיה בצוותא אינה כה מסובכת כמו שהיתה פעם, אבל זה משום שאז חיפשתי סיפוק מחוץ לעצמי. כבר לא מתחשק לי לעשות את זה".

מחשבותיה מופרעות לרגע על־ידי שיחת טלפון מאמה בת השמונים ואחת, שעתידה לטוס אליה לביקור בקרוב. אבל ברגע ששירלי חוזרת למרפסת, היא ממשיכה את השיחה בדיוק היכן שהפסיקה. "אני חושבת שהתפקידים של הגברים והנשים מתחילים לעבור הערכה מחודשת", היא אומרת. "את לא צריכה ללכת למיטה עם מישהו שאת אוהבת להיות איתו. כן, עדיין יש משיכה הטרוסקסואלית, אבל היא לא תמיד חייבת להסתיים בין הסדינים. כי אני מאוד רגועה עם זה עכשיו, אני מוצאת שבלי הלחץ הזה על היחסים שלי, אני הרבה יותר קרובה להרבה יותר גברים, מכפי שהייתי אילו הלחץ המיני היה תובע מהם להפגין ביצועים, לעמוד במה שהם חושבים שהציפיות שלי הן".

שירלי לוגמת מהקפה שלה ואומרת בציחקוק: "את יכולה לדמיין לעצמך מה חושב גבר שנכנס איתי למיטה. ברגע שמגלגלים את הסדינים, הוא כנראה מתחיל לדאוג שיצטרך להתחרות עם האני העליון שליי". ■

מתוך: לֵיידיס' הום ג'ורנאל

הֵביאה לדפוס: שרית פרקול

יש עצה

אל תשאלו למה

מדי פעם בפעם כדאי לשמוע כמה עצות טובות, לאו דווקא ברגע של משבר, שהרי אז, בדיוק אז, כשצריך לפעול על פיהן, ההיסטריה בדרך כלל הורגת כל עצה טובה. אז בסתם יום של חול ערך המגאזין האמריקאי "רדבוק" מישאל עצות טובות בין מומחים שונים משונים, שנשמע ונזכור ביום פורענות ומשבר.

הרב הרולד קושנר, מחבר הספר "כשדברים רעים קורים לאנשים טובים", טוען שהעצה הטובה ביותר שהוא יכול לתת היא, להקדיש מה שפחות זמן לשאלה "למה". ככל שנשאל את עצמו יותר "למה זה קרה לי", כך נרגיש יותר חסרי אונים. לכן הוא מעודד אנשים לשנות כמה שיותר מהר את השאלה ל"מה אני יכול עשות במצב הנתון ומאין אשאב את הכוח, האלגנטיות והאומץ להתגבר על המשבר ולהמשיך בחיי". והוא, כיאה לרב, מאמין שאת הכוח להתגבר אנחנו שואבים מאלוהים.

וויין דייר, יועץ ומחבר הספר "אתה המושך בחוטים", סבור שההערכה העצמית היא המפתח להצלחה ואושר. מי שמאמין שמגיע לו להצליח – ינהג בהתאם. והוא מוכן לנדב גם כמה עצות איך להגביר ולפתח את ההערכה העצמית: רק אתה תחליט מה אתה באמת שווה, בכל יום מחדש – אל תהיה מושפע מדיעות של אחרים עליך; חייה בהתאם לאיתותים פנימיים; למד לקבל בברכה גם כשלון; הזכר לעצמך בכל יום שהחיים הם כאן ועכשיו – כל מה שהיה, היה ונגמר.

יועצת המין ד"ר רות וסטהיימר טוענת, שהכי חשוב זה לזכור שחיי מין מספקים ומעניינים אינם קורים באופן אוטומטי. הגיוון חשוב גם למי שנהנה מחיי המין שלו – צריך לגוון בתנוחות, במיקום ובשעות האהבה. צריך לזכור, שהחשק אינו תמיד וזהה אצל שני הצדדים באותו זמן ולעולם אין ללחוץ על הפרטנר. כדאי, לדעת ד"ר וסטהיימר, לקרוא ספרות שווה במין, לחזות בסרטים סקסיים ולתת לפנטזיות המיניות להשתולל. ואחרון חביב – היא מזכירה לשים מנעול על דלת חדר השינה – ולהשתמש בו.

שחקנית אופרות הסבון אנדריאה אוונס אומרת, שחשוב להישאר סקסית. לשם כך אסור לך לשכוח שיש לך גוף, יש להתלבש בצורה שמרגישה את הגוף, לעשות את הדברים הקטנים שהבעל/החבר אוהב ולהקשיב לדברי הזולת.

ובין כל "מצעי המרגיעות" הגדולים האלה, אפשר גם לשעות לכמה עצות קטנות שמנדבים מומחים שונים, כמו: לא להעניש ילדים – ואם כבר מוכרחים, אז רק בעונש הגיוני; פנקי את עצמך באביזרים קטנים – כרבע, תכשיט, צעיף, כל מה שגורם לך להרגיש ליידי; תרגעו – דאגה, בדרך כלל, נובעת מתחושה של חוסר אונים. אולי באמת אין באפשרותכם לשלוט בדברים שתלויים במישהו אחר, אבל תמיד תוכלו להיות אדונים לעצמכם, וכך לחדול מדאגת מעיכה. ■

(הביאה לדפוס: אודית הראל)

שחמט

שאול הון

"לגיון הזרים"

אליפות הליגה המערב-גרמנית הפכה מכבר ל"לגיון הזרים", כי בקבוצותיה משתתפים (בשכר) שחקנים ממדינות שונות: הצ'כי הורט, האנגלים מיילס ונאן, היוגוסלבי קורייצה ואף מהולנד וצרפת. משתתף אפילו רב אמן מ... ישראל! הלוא הוא לב גוטמן, המשחק בנבחרת קובלנץ.

הנה משחק מהליגה הגרמנית: אנגלי בנבחרת המבורג – ישראלי בנבחרת קובלנץ.

גוטמן
נאן

1. ה4 ג5, 2. פ-ו3 ד6, 3. ד4 ג:ד, 4. פ:ד4 פ-ו6, 5. פ-ג3 א6, 6. ר-ה3 ה5 (סולידי יותר ה6), 7. פ-ו3 ר-ה7, 8. ר-ג4 ח6 (פסיבי, עדיף ר-ה6), 9. ר:ה ו:ר, 10. פ-ו5 מה-ד7, 11. מה-ו3 ד5), 9. 0–0 מה-ג7, 10. מה-ה2 ר-ז4, 11. ר-ב3 פב-ד7, 12. ח3 ר-ה6 (או ר-ח5, 13. ז4 ר-ז6, 14. פ-ח4 ר:ה4, 15. פ:ר פ:פ, 16. פ-ו5 ויתרון ללבן), 13. פ-ח4 0–0, 14. פ-ו5 ר:פ, 15. ה:ר ב5 (מוטב צא-ג8), 16. א4 ב:א (לא ב4 בגלל 17. פ-ד5 פ:פ, 18. ר:פ ולוכד את א6), 17. צ:א4 א5, 18. צו-א1 ר-ד8, 19. פ-ד5 מה-ד7 (מוטב מה-ב8), 20. מה-ד2 (מאיים ר:ח6 עם מה:ח6 ואח"כ צ-ח4) מ-ח7, 21. פ:פ+ פ:פ, 22. מה:ד6 ר-ג7, 23. מה-ג5 ה4, 24. צ-ד1 צו-ג8, 25. מה-א3 צ-ד8, 26. צ:צ? (עדיף צא-ד4) צ:צ, 27. צ-ד4 צ-ג8? (פ-ד5 מאפשר משחק נגדי), 28. ר:א7 ר-ח2+, 29. מ:ר מה:ר, 30. צ:ג3 צ-ב8, 31. צ-ד2 צ-ב3, 32. ז4 פ-ד5, 33. מה-ד6 (לא ג4 בגלל פ:ר עם פ-ו4+) ח5, 34. ג4 פ:ר, 35. ג:צ! (מלכודת ששחור התעלם ממנה) פ-ו4+, 36. מ-ז2 פ:צ, 37. מה-ז6+! עוקץ התחבולה, לשחור יתרון כלי אך אין למנוע הכתרת הרגלי. שחור נכנע.

★ סוויליה: באליפות הפתוחה (210 מתחרים, בהם רבי אמנים רבים) ניצח יעקב מוריי – 7.5 מ-9, לפני הודג'סון, סאקס וסוקולוב (היוגוסלבי) 7 כ"א. אחריהם טיימנוב, גופלד, דמיאנוביץ, ארוריאן ועוד – כ"א 6.5.

★ סיבוב ראשון בליגה הלאומית: באר שבע – ביכורי העתים 1:4, "הפועל" ת"א – אס"א 2:3 וכן ראל"צ – הטכניון והרצליה – "רובינשטיין". רחובות – פ"ת/ הוד השרון 2.5:2.5.

★ תל אביב: בתחרות הבזק הגדולה בגלריה "בורגשוב" ניצח יהודה גרינפלד – 9 מ-11 וזכה בכרטיס טיסה לחו"ל, תרומת איש העסקים פ. פוסטל. אחריו: גדי רבליס 8.5 (סופשבוע זוגי במלון "דן-פנורמה"), אילן מנור ואלון גרינפלד 7 כ"א, ש. כגן וא. מרט 6.

★ רעננה: בתחרות לזכר רם שרון, שנערכה במועדון "הפועל" המקומי, הפתיעה כפר סבא שצברה 21.5 מ-30, לפני הרצליה 18, הוד השרון (ובהרכבה 3 אמנים) 17.5 ורעננה 3.

★ נפטרו: באילת השחר נפטר נחמיה סירט, בן 71, היה פעיל בחיי השחמט בארץ ובמיוחד בגליל העליון. בירושלים נפטר מיכאל דוד, בן 81, מפעילי השחמט בבירה. יהי זכרם ברוך.

סיום מס' 109

באליפות אנגליה ניצח שורט (לבן) בסגנון נאה את מסטל. איך?

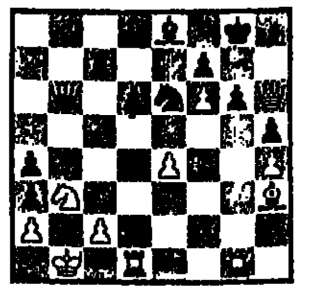

בולים

אליעזר בן

50 שנה לכניסת הגרמנים לאוסטריה

התאריך "11 במרץ 1938" וציור של מחנה ריכוז ובית קברות צבאי והכתובת "פיניס אוסטריה" (Finis Austriae) מופיעים על בול אוסטרי, שיונפק במרץ 1988, לציון 50 שנה לכניסת הגרמנים לאוסטריה (האוסטרים קוראים לזה "פלישה בניגוד לרצונם"). ערך הבול 5 שילינג. כידוע, עם כניסת הגרמנים לאוסטריה, החלה ההשמדה ההמונית של היהודים, שמנו עד אז 200 אלף נפש, 80 אלף הספיקו להגר ולברוח והיתר הושמדו במחנות ריכוז.

פיתוח "הסחלבים" בג'רסי

חמשת הבולים הראשונים שיונפקו באיי ג'רסי ב־1988 (12 בינואר) יוקדשו לפיתוח סוגים שונים של פרחי הסחלבים. הפיתוח נעשה ע"י קרן מיוחדת שהוקמה ע"ש אריך יונג, וגידולם מקיף שטחים נרחבים ביותר של האי. הם מהווים כוח משיכה לתיירים מבריטניה ומרחבי תבל. ערך הבולים – 34,31,29,15,11 פני והם הודפסו בלונדון.

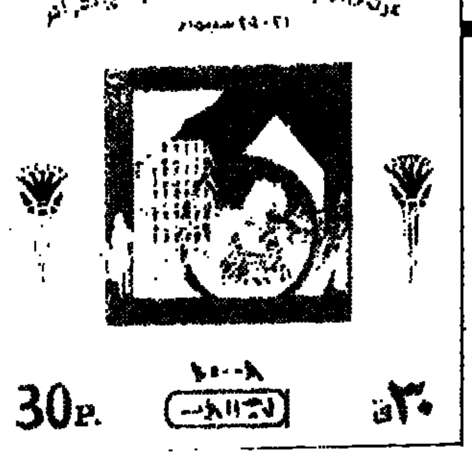

האופרה "אאידה" במצרים

האופרה של ורדי, "אאידה", שהוצגה ברוב פאר במצרים, צויינה בהנפקה בולאית מצרית בערך של 30 פ., המציגה קטע מהאופרה ואת הפירמידות בגיזה. כידוע, כתב ורדי את האופרה לפי הזמנה מיוחדת, לקראת פתיחת תעלת סואץ (כ־1871).

בולים זהים בארה"ב, שוודיה ופינלנד

ב־29 במרץ 1988 ימלאו 350 שנה לבואם של ראשוני המתיישבים משוודיה ומפינלנד לאמריקה. ביום זה יונפקו 3 בולים זהים בשלוש המדינות, המציגים את החלוצים המגיעים לאמריקה, על רקע אניותיהם. ערכו של הבול המונפק בארה"ב הוא 44 סנט.

ברידג'

אדריאן שוורץ

לטרוף בצד הנכון

גם המוכשרים בשחקני הבריד'ג נתפסים מדי פעם לשיגרה ואינם מתכננים עד הסוף את ביצוע החוזה. ביד שלהלן, הלקוחה מאליפות אירופה לנשים, נכשלה שחקנית מפורסמת כשבחרה בתכנית סטנדרטית ושיחקה לפי עקרונות כלליים. הכרוז בשולחן השני, שחקנית בלתי ידועה, ביצעה את החוזה בקלות וללא בעיה נראית לעין.

	צפון	
	♠5 4 ♥Q 7 4 2 ♦— — ♣A K 9 8 6 5 2	
מערב ♠Q J 10 6 ♥9 8 6 3 ♦8 5 4 3 ♣3		**מזרח** ♠A 9 8 2 ♥10 ♦K J 10 2 ♣J 10 7 4
	דרום ♠K 7 3 ♥A K J 5 ♦A Q 9 7 6 ♣Q	

כולם בראשונה, מחלק דרום

דרום	מערב	צפון	מזרח
1 דיאמונד	פאס	2 קלאב	פאס
2 הארט	פאס	4 הארט	פאס
פאס	פאס		

ההכרזה טבעית: דרום הודיע בהכרזתו על יד חזקה וגם צפון הכריז חזק. אולם דרום החליט משום מה לא ללכת לסלם. החוזה הסופי נראה איפוא קל לביצוע אך עד מהרה נתברר כי צריך לדייק בו מאד.

מערב יצא במלכה ספייד ומזרח לקח באלוף. מזרח המשיך בהארט והכרוז לקח הפעם בידו.

לו היה זה משחק רגיל ולו הכריז הכרוז סלם, ולא התחלקו הקלאבים וההארטים היטב, היה מקום לנסות להגביה את הקלאבים הארוכים בדומם. ואמנם, בחדר הפתוח המשיך הכרוז במלכה קלאב ועבר לדומם במלכה הארט והמשיך באלוף קלאב. אך מערב טרף והמשיך בהארט ובסופו של דבר החוזה נכשל.

בחדר הסגור שיחק דרום כך: בלקיחה השלישית את האלוף דיאמונד ודיאמונד נוסף, שאותו טרף בדומם. הוא חזר לידו במלך ספייד וטרף דיאמונד רביעי במלכה בדומם. רק בשלב זה שיחק את האלוף קלאב, שעליו השליך ספייד מידו. מערב טרף אך בהמשך כל הלקיחות הן של דרום. מערב המשיך בספייד והכרוז טרף ומשך את השליט האחרון של מערב. הקלפים האחרונים שבידי דרום הם שליט גבוה והמלכה דיאמונד, שהוגבהה.

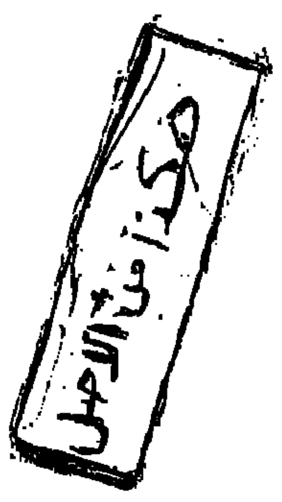

מזרוני אולימפיה

ביח"ר לייצור מזרוני שינה קפיציים אורטופדיים בהנהלת חיים אפרתי

ברכות לרגל פתיחת המפעל לעומד החדש.

אנו שמחים להודיע על פתיחה חגיגית במשכננו החדש. לקוחותינו וספקינו מוזמנים לחרמת כוסית ב-23.12.87 בשעת 12.00.

מפעל מזרוני אולימפיה נוסד לפני 15 שנה ע"י חיים אפרתי. החברה שהתמחתה בייצור שלדות למזרונים עבור החברות הגדולות, חזרה לשוק בתקופה קצרה עם ייצור עצמי של מזרונים חדשים בטיב מעולה ורכשה לה מוניטין ושם דבר.

מנהלה חיים אפרתי הצטייר כיצרן העומד מאחורי המוצר. המפעל ידוע בהקפדת יתר לטיב המוצרים: השקעה בחומרי הגלם מבחינה כמותית ואיכותית, השקעה בחלקים פנימיים במזרון שאינם בולטים לעין, ציוד חדיש ומודרני מהטובים הקיימים בעולם, 2000 מ"ר של אולם עבודה רחב ידיים, צוות עובדים מקצועי מסור ונאמן.

היתרונות שמאחורי מזרוני אולימפיה: שלדת הקפיצים הינה גורם מכריע הקובע את איכות המזרון. גורמים כגון עובי השילדה, מבנה השילדה, כמות הקפיצים, טיב הקפיצים מרכיבים שילדה אמינה וטובה אשר מהווה בסיס למזרון טוב ויציב.

מזרוני אולימפיה מיוצרים עפ"י שיטת "בונל" וכוללים:

מקסימום קפיצים בעובי חוט 2.2 מ"מ, דפנות מזרון חזקות במיוחד כוללות שורות קפיצים כפולות לאורך ולרוחב דפנות המזרון, תוספת חיזוק למסגרת המזרון על ידי הוספת פס פלדה קפיצי. מזרני אולימפיה הוכיחו עצמם כמזרונים מעולים המתחרים בהצלחה עם חברות המובילות בעולם.

מודיעין 7 א. תעשיה סגולה פתח־תקוה, טל. 03-9342028 ,9342031

"באולימפיה אתה מקבל הרבה יותר ומשלם הרבה פחות".

למזרוני אולימפיה שאו ברכות! גריות לרהיטים, מרפדיית מזרון טוב, אילת 62, ת"א טל. 825832

לאולימפיה בהצלחה. סוכנות לכיבוי אש, ציוד שרות ואחזקת, 03-480616

למזרוני אולימפיה שגשוג והצלחה והמשך פעילות פורה. חמחוגה 7 ת"א, טל. 822045. צריפק 32, 39 ת"א, טל. 815669

למזרוני אולימפיה איחולים לבביים ומזל טוב. הרצל 158, ת"א טל. 810874

למשפ' אפרתי ולבית אולימפיה ברכות להמשך הדרך תוך שיתוף פעולה פורה. ת.ד 100 ק. אונו, טל. 332934

למזרוני אולימפיה מזל טוב והמשך עבודה פוריה. העליה 62, ת"א טל. 839524 ,821584

למזרוני אולימפיה עלו והצליחו ביום חגכם. אלטמקס – החותרים. ד.נ. חוף הכרמל טל. 04-572494

למזרוני אולימפיה מיטב הברכות והאיחולים. אילת 32 ת"א, טל. 661335 ,659729

למזרוני אולימפיה איחולי הצלחה ומזל טוב. רהיטי אוניבורסל. העמל 43 אזור התעשיה הקלה אשדוד טל. 08-525315

למזרוני אולימפיה המשך עבודה פוריה. ג.ש. גליקשטיין גרשון בע"מ. הרצל 56 ת"א, טל. 824008

למזרוני אולימפיה שפע ברכות. אלנבי 123 ת"א, טל. 612444

למזרוני אולימפיה ברכות מכל הלב. התחיה 14 יפו, טל. 838411. חנות המפעל: רזיאל 11 יפו, טל. 834849

למזרוני אולימפיה ברכות להצלחה ושגשוג. שלאג

למזרוני אולימפיה ברכות חמות ולבביות. אלי שבלטר, דוד דז, רוני גבאי. דורון סוכנות לביטוח בע"מ. טשרניחובסקי 12 ת"א טל. 611016

למזרוני אולימפיה ברכות חמות

למזרוני אולימפיה שגשוג והצלחה

למזרוני אולימפיה איחולים לבביים. אורי־יערות, המלאכה 16, טל. 352836

למזרוני אולימפיה עלו והצליחו. דרך החורשה 4, ת"א טל. 379515, 383837

למזרוני אולימפיה ברכות חמות. ראשל"צ, טל. 9614148

למזרוני אולימפיה ברכות חמות. א.א. הצורת. הרצל 146 ת"א, טל. 826005

למזרוני אולימפיה מזל טוב ובהצלחה. אזור תעשיה חולון

למזרוני אולימפיה מיטב הברכות

למזרוני אולימפיה ברכות לבביות. הרצל 100, ת"א. טל. 839311

הפקה: סיון פרסומים, טל. 371207

אורית הראל

הכל כאן

אלברט איינשטיין, לא זה מהסטריאו, זה מהגאונות והתוכמה, שוב הרוויח את היומית שלו: במכירה פומבית שנערכה ב"סותבי'ס" שבניו יורק, נמכר כתב יד מקורי של הגאון, הישן ביותר שידוע על קיומו, ב־1,155,000 דולר. מדובר בעבודה שמעולם לא פורסמה, המשתרעת על פני 72 עמודים, שנכתבה כנראה ב־1911 או 1912, ובה מופיע פיתוח הנוסחה המפורסמת של איינשטיין. הקונה האלמוני מניו־יורק נכנס לספר השיאים של מכירות פומביות, בכך ששילם את המחיר הגבוה ביותר ששולם אי פעם בעבור כתב יד בארה"ב ובעבור כתב יד בלתי מאויר, בעולם בכלל.

אלברט איינשטיין.

"אני מאשים", כתב אמיל זולא כשיצא להגנתו של דרייפוס לפני 89 שנים, והאומה הצרפתית כולה רעשה ונגעשה מהמאמר. והנה שוב, הרבה אחרי שכל המאשימים והנאשמים המקוריים כבר נמצאים בעולם שכולו טוב, שוב גורם המאמר להאשמות הדדיות ושוב הוא גורם לרעש ולמהומה. אלא שהפעם, הכל, פחות או יותר, נשאר במשפחה.

באוקטובר הודיע בית המכירות הפומביות "סותבי'ס", כי בריגיט פלאס, בת־נכדו של הסופר, ביקשה להעמיד את כתב־היד המקורי למכירה. לא עברו ימים אחדים ואחד פרנסואה אמיל־זולא, שהוא נכדו של הסופר ובמקרה גם אבא של אותה בריגיט פלאס, הגיש תביעה, שמטרתה למנוע את המכירה. כתב־היד אמור להימכר במונקו בימים אלה ממש, אבל בית המשפט ייצטרך לפסוק אם אכן המכירה תצא לפועל – ובינתיים דוחים את האירוע.

ב"סותבי'ס" מעריכים כי כתב־היד, 39 עמודים משנת 1898, יימכר בסכום צנוע של חצי מיליון, אולי אפילו קרוב למיליון דולר. אבל עד שמישהו יחליט ויפסוק, הם יכולים שם רק להעריך – ולקוות.

פרנסואה אמיל־זולא טוען בתביעה, שלבתו אין בכלל זכות למכור את כתב היד, על פי תנאי הצוואה של אבא שלו, ז'אק אמיל־זולא, שהיה הבן של אמיל זולא. בצוואה ההיא כתב ז'אק, כי הוא מבקש שלא למכור מזכרות מעזבון אביו, ובמקרה החמור, אם היורשים יהיו עסוקים מדי – שיתרמו אותן למוזיאון.

אבל הבת בריגיט טוענת אחרת. היא טוענת שלאביה ולכל שאר בני המשפחה אין בכלל זכות לפתוח את הפה, כי היא־היא היורשת של כתב־היד, שכן ז'אק, הסבא שלה, שעל צוואתו מסתמך אבא שלה בתביעתו, בכלל לא כל כך סבל את הבן שלו, עקף אותו כשהגיע הרגע לחלק לבאים אחריו את הרכוש והוריש לה את כתב היד.

ובינתיים הצטרפו לאב התובע את בתו עוד שני נכדים של הסופר, שטוענים שהמכירה בכלל תהיה חדירה תמורה לתחום הפרט של הסופר המת ומשפחתו. אין כמו בבית.

מלך הסכארין תוזר. באוי מאנילו, האיש של "מאנדי" ו"קופה קבנה", אלוף השירים המתוקים, הג'ינגלים (כמה מלהיטי קוקה קולה של שנות ה־70' למשל הם שלו) והמראה הוורוד שוב על המפה. אבל הפתעה, הפתעה – הלך הסכארין, והוא כבר לא דומה למשהו על גבול הסופגניה, שיהיה נורא נחמד לצבוט. בן 41, הוא מרביץ הופעה קצוצת שיער, עם גוף משופר ושרירי זרועות שבהחלט יכולים לזכות אותו בתפקיד של ניצב אצל רמבו. תקליט חדש – "רחוב סווינג" – שלא נשמע כמו כל הקודמים, ספר חדש – "החיים המתוקים: הרפתקאות בדרך לגן עדן" – שכבר נמצא ברשימת רבי המכר, ותכנית טלוויזיה שתוקרן בינואר. אפשר לקרוא לזה תנופה, אחרי שנתיים של שתיקה פומבית.

באוי מנילו.

מה לעשות, גם כוכב שצוחק כל הדרך לבנק, שיש לו מועדון מעריצים מגובש בצורה מעוררת התפעלות, מגיע הרגע שגם הוא צריך קצת חופש מכל הבדיחות על חשבונו ומהביקורות המלעיזות. אז הוא נח קצת, סידר את הראש ואת ענייניו הכספים, ועכשיו הוא שוב צוחק על כולם, מודיע שחבל לו שלא מצא אשה כלבבו (התגרש מאחת בתום שנה של נישואים, בגיל 21) ונשבע שאינו הומו – למרות השמועות.

אצלנו ה"שנות טובות" כבר מזמן פשטו את הרגל, אבל באמריקה תעשיית איגרות הברכה לקריסמס היא לא רק עסק משגשג, היא גם פולחן שנתי ומוצא של כבוד לכל עצלני הכתיבה הכרוניים. הקומיקאי בוב הופ שולח השנה 8000 איגרות לידידיו ומוקיריו. 8000, לא טעיתי באפסים. הופ, בן 84, מסביר שהוא פשוט מצרף לרשימת מכותביו כל אדם נחמד שהוא פוגש ומכיר, והאיגרת זו הדרך שהוא מזכיר להם כמה נחמד היה לו לבלות איתם. טוב,

בוב הופ.

מה איגרת, הופ לא יכול סתם לקנות ערימה של כרטיסים פרחוניים ולשלוח, הוא צריך משהו מיוחד. אז השנה המשהו־מיוחד שלו זה כרטיס, שבו הוא מופיע בתצלום עם רעייתו דולורס, כשהם זורקים זה על זה כדורי שלג באוסלו שבנורווגיה. הם לא נסעו לשם במיוחד בשביל הצילום, זו מזכרת מהטיול האחרון שם.

הלך עוד אחד. השחקן ברוס וויליס, בן 32, כוכב סידרת הטלוויזיה האמריקנית "חלטורה" ("מונלייטינג", ראה לבנון), שבזמן האחרון החליט שהוא גם זמר (ומשכנע בכך קהל לא קטן) – התחתן. לא סתם התחתן, עוד עשה את זה עם מלכת סרטי הנעורים דמי מור, בת 23. בלאס וגאס, אלא איפה. הם פשוט החליטו – ועשו, הודיע דוברו של השחקן. ובשביל להגיד את משפט המפתח הזה הוא בטוח מקבל משכורת עתק.

איזה יופי להם, לאנגלים, שיש להם משפחה מלכותית. לעולם לא נגמרות השטויות. רשת הטלוויזיה איי.טי.וי. הקדישה לפני כשבועיים תכנית שלימה לביקורת, על הבלי הדור הצעיר של היורשים המלכותיים. מוזכרת שם תקרית המטריות של הנסיכות דיאנה ופרגי מיוני השנה, בה דקרו ג'נטלמנים מהוגנים בישבנים במרוץ אסקוט היוקרתי, וסגנון הלבוש של דיאנה, האחת והיחידה, זוכה להגדרה שהוא "יוצר דימוי של זנזונת". פרגי

ליידי די.

מונצחת שם מתרוצצת ומנפנפת זרועות כמו שחקן כדורגל, התנהגות בציבור בהחלט בלתי הולמת לנסיכה, ולא חוסכים ממנה גם אי אילו מילות גנאי על החופשות שהיא מבלה בכל מיני מקומות בעולם על חשבון המארחים. ויש גם דיון ביקורתי בהחלטתו של הנסיך אדוארד לעזוב את חיל הנחתים ובדרך שבה גייס את קרוביו המלכותיים להשתתף באירוע לאיסוף כספים למטרות צדקה. אין רגע משעמם.

פטרישיה הרסט.

מי זוכר את פטי הרסט יורשת אימפרית העיתונים, זו שסבא שלה בנה את "הרסט קאסל" האגדית בהרי קליפורניה, אחרי שגמר לבנות את אימפרית העיתונות, זו שנחטפה כשהיתה בת 19 בידי צבא השחרור הסביונזי ומרוב שהיתה חטופה, הפכה לאחת מהם. אותה אחת שכשוחררה־נתפסה, אחרי שהונצחה כמשתתפת פעילה בשוד בנק, נידונה לשבע שנות מאסר ובסוף התחתנה עם השוטר ששמר עליה? אותה אחת, שוב בעיתון, בגלל מה שהיא עושה הפעם לחיוב: הגברת בת 33, נשואה ואם לשתיים, הפכה מלצרית לצורך ארוחה אחת, בארוחת צהריים שכל הכנסותיה קודש לחקר הלוקמיה. 24 אלף דולר נאספו שם. היא אולי לא ממשיכה למלצר באורח קבוע, אבל היא בהחלט ממשיכה לעסוק בקביעות בעבודה התנדבותית. ■

ראש חדש
עיצוב שיער לנשים ולגברים
בהנהלת אהרון
דיזנגוף סנטר, שער 4
קומה ב, המשולש 38
(שתי קומות מעל המזרקה)
טל. 203582

הכל לשבוע זה
אדום שחור

המבצע המדליק בחנוכה
NIPON TURBO XT מחשב
1522 ש"ח בלבד כולל שי לחג בסך 150 ש"ח
(לא כולל מע"מ)
מיגד מכון וציוד משרדי מרס
דיזנגוף סנטר קומת הנשר
טל. 201786, 286830
בע"מ – דיזנגוף סנטר,
קומת הנשר, ליד הביינל נאש
טל. 204913, 284508
■ לרנו חסוו חיפה, טל. 04-338080

חדש ובלעדי בסנטר!
אליזבט ארדן, דיור
– טפוח ואיפור בצבעי החורף הרכים
סדרת הבשמים היוקרתיים
מבית דיור, ג'יבנשי, לגרפלד,
ייסטיס ועוד
דיזנגוף סנטר, ת"א הטמבור 12, טל. 288845

נחום גוטמן
"בית הצילום"
החנות לצרכי צילום,
מכירה, החלפה
קניית מצלמות, מקרנות,
פלשים
וציוד תאורה/מעבדה.
שרות אישי– מקצועי
אלנבי 20 ת"א, 658503

מרכז הטפטים
שמואל בר
שטיחים + שטיחים חסיני אש
ריצוף P.V.C וטפטים
ביצוע בטיב מעולה

תן "רווחה" לרגלין

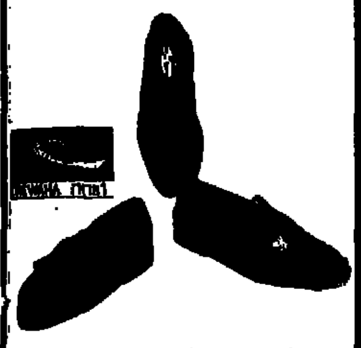

להשיג באלנבי 33 תל-אביב

מגפיים חינם * בדיזנגוף סנטר
* את תקני מגפיים – נעליים
(סכום מינימלי – 120 ש"ח)
ואנו נעניק לילדך
זוג מגפיים מקסימות
תוצרת איטליה –
חינם!
המבצע לשבוע חנוכה בלבד
דיזנגוף סנטר ת"א
קומת המזרקה
(מול קפה לונדון)
טל. 201097

מבצע מיוחד בעיר
תל-אביב
קנה בבתי העסק המופיעים במדור זה
וזכה בכרטיס הגרלה
למכונית חדשה
ורוויח פרס על כל קניה
ם בבתי העסק

המבצע הגדול בשיתוף מועדון צרכנים
לקוראי מעריב ובתי העסק הנבחרים

THE ISRAEL
JEWELRY
DESIGN
CENTER
78 YARKON ST.
TEL AVIV

המרכז
הישראלי
לעיצוב
תכשיטים
רח' הירקון 78
תל-אביב

TEL. 663506, 663507 .טל

קפיטריה – מסעדה
המסעדה נמצאת באלנבי – במשביר לצרכן

אלנבי 115 (במשביר לצרכן) טל. 622916

פסגל
מחשבים
בע"מ
תואמי I.B.M
ביתיים ועסקיים
תוכנות עסקיות לכל בעלי
המקצוע, ציוד היקפי.
שרות בבית הלקוח
12 שעות ביממה
הטמבור 10, דיזנגוף סנטר
(שתי קומות מעל המזרקה)
טל. 286770

גלקסי
GALAXY
לויסקי 98 ת"א טל. 382970

מוגש ע"י גרין-קארד, יצחק שדה 34, 337129/5, סגנון, 16.12.87

"מח־אפית"
רוגלים פיצות וכיבוד
חנות המפעל של מאפית הכהנים
מגיעה ל-ת של ציבור גאופה
רח' ביאליק 18 רמת-גן טל. 727668

ל"מח־אפית"
ברכות לבביות לרגל הפתיחה
"אייל ציוד".
שיווק מכונות מזון, מקררים,
ותנורי אפיה, לעסקים ומוסדות
הגדוד העברי 4 ת"א טל. 372013

ל"מח־אפית"
צרור ברכות
להצלחתכם
חיים כהן
יצור תנורי
פיצה ובורקס
טל. 820363

למאירה ואילן
צרור ברכות עם כניסתכם למעונכם החדש
מאפית הכהנים
רח' כורזין 5 גבעתיים
טל. 743554, 776220

ל"מח־אפית"
ברכות הצלחה ושגשוג
א.ס. סוכנויות
יבוא ציוד לתעשית האפיה
אזור תעשיה נתניה

למאירה ואילן
ברכות הצלחה לפתיחת החנות
רענן מיזוג אויר לרכב
ההנהלה והעובדים
ברוך הירש 11 בני-ברק
טל. 787839, 7512346

למאירה ואילן
ברכות חמות
לפתיחת חנותכם "מח־אפית"
משפחות: סימיונוב, ויסמרק,
מרקוביץ, גינטר, גושן,
אמיר ורוני סימיונוב.

"מח־אפית" – ויגושין
טנא ברכות
ניצה ושלמה עקרון
סולביט סוכנויות לביטוח

כאן, ממש כאן, 4 ימים ו-4 לילות
ב־125 ש"ח *
תוכלו להעביר 4 ימים ו-4 לילות של
חופשה מהנה שעליה חלמתם
במלון
הולידיי טבריה
עם מועדון-לילה מפואר ושלל תכניות
מגוונות, בריכת שחיה, מועדון בריאות,
סאונה, ג'אקוזי, מתקנים רבים, מטבח עשיר
ומגוון בטעמים פיקנטיים.
טלפון : 067-21901-2-3
★ המחיר כולל דמי שירות, לא כולל מע"מ
★ כולל חגים

ספרו של
קאזואו אישיגורו
"אמן של
העולם הצף"

יפן לאחר הפצצה האטומית,
תקופה של שינוי חברתי ותרבותי
אדיר.
אונו – צייר יפאני מזדקן, מפורסם
בשעתו, סוקר את חייו בעבר,
בהשתאות ובתחושת אשם.

להשיג בחנויות ובספריות מעריב:
תל-אביב, דרך פ"ת 72 א', טל' 03-332211
חיפה, בן יהודה 29, טל' 04-523689
באר-שבע, קק"ל 90, טל' 057-74850

ספרים מבית טוב – ספרית מעריב

דוד חדש רק עם
מיקורי
אינו נסתם באבן,
אינו מחליד, אינו
נמס בחום גבוה
(C°500), עם תעודת
אחריות ל-4 שנים.

הזהרו מחיקויים!
למידע נוסף:
"המרכז לחסכון באנרגיה"
טל. 63161, 052-65965
מטרה